

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ—ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ—ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, 1863.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 15.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΣΑΙΝ-ΖΟΥΣΤ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 13.)

Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Σαῖν-Ζούστ ἀπέκλεισαν αὐτὸν τῆς Συνελεύσεως, καταγγείλαντες τὴν ἡλικίαν του. Ἡ διὰ τὴν ἐκλογικὴν ἀποτυχίαν ὀργὴ καὶ τὸ κατὰ τῶν καταμηνυσάντων μῖσος τοῦ μέλλοντος δημαγωγοῦ ὑπῆρξαν ἀπερίγραπτα. Ἡ λύσσα του καταφαίνεται ὀλόκληρος ἐξ ἐπιστολῆς τινος, ἣν κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἀπερῖθυσεν εἰς τινὰ κύριον Δωβινῆν.

« Ἀπὸ τινων ἡμερῶν, ἔγραφε, κατατρώγομαι ὑπὸ δημοκρατικοῦ πυρετοῦ. Σοὶ πέμπω τὴν δευτέραν μου διατριβὴν, (α) ἐν ἣ θέλεις μὲ εὖρει πολλάκις μέγαν. Ἰπαγε νὰ ἴδῃς τὸν Δερμουλινον, ἀσπάζητι αὐτὸν, καὶ εἰπέ τι ὅτι τὸν ἀγαπῶ, ἀλλὰ τὸν καταφρονῶ, διότι στερεῖται τοῦ θάρρους μεγαλόφρονος ἀρετῆς. Τὸ κατ' ἐμὲ εἰμι ἀνώτερος τῆς δυστυχίας τὰ πάντα θέλω ὑπομείνει, ἀλλὰ θέλω εἰπεῖ τὴν ἀλήθειαν ».

(α) Ἡ διατριβὴ αὕτη δὲν περιεσώθη.

Εἶτα δὲ ὁμιλῶν περὶ τῶν ἐκλογέων

« Ἄθλιοι, λέγει, θέλετε μάθει ὅποσον παρεγνωρίσατε ἄνδρα! Ἡ δόξα μου θέλει ὑψωθῆ καὶ μηδενίσει ὑμᾶς πάντας. Μὲ ἀπεθάλατε ὡς ἀνήλικα καὶ φαυλόβιον, διότι δὲν εἶχον χρήματα νὰ σᾶς δώσω. Ἀνοίξατε τὸ στήθος μου, ἀσπάσατε τὴν καρδίαν μου καὶ φάγετέ την. Ἰσως τότε θέλετε γίνεαι οἱοὶ οὐδέποτε ὑπῆρξατε, μεγάλοι! Διὰ τί συγχωρεῖς, Θεέ μου, νὰ τῆ κηται ὁ Βροῦτος μακρὰν τῆς Ῥώμης; Ἄλλ' ἢ ἀπόφασίς μου ἐλήφθη ἂν δὲν κατορθώσω νὰ φονεύσω πάντας μου τοὺς ἐχθροὺς θέλω αὐτοχειριασθῆ ».

Ὁ Βροῦτος, Σαῖν-Ζούστ, ἐτήρησε τὸν λόγον του, φονεύων μέχρις οὗ ἐφονεύθη. Ἐκλεχθεῖς δὲ τὸ ἐπιὸν ἔτος μέλος τῆς Συνόδου, ἔδραμε παραχρῆμα εἰς Παρισίους, ἵνα συμμαχήσῃ μετὰ τοῦ Ῥοβεσπιέρρου, πρὸς ὃν ἔτρεφεν ἀνεκαθεν μυστικὴν τινὰ συμπάθειαν, διότι ὁ ἀνὴρ οὗτος « ἦτο μέγας, καὶ ἀντιπρόσωπος οὐχὶ ἐπαρχίας, ἀλλ' ὅλο κλήρου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς παγκοσμίου δημοκρατίας ». Οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες, ὃν ὁ εἰς ἦτο κατὰ δέκα ἔτη νεώτερος τοῦ ἄλλου, ὡμοιάζον ἀλλήλοις κατὰ τὸ ἀδυσώπητον τοῦ χα-

μακτῆρος, τὴν δολιότητα, τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὸ κρυφίνου· διέφερον δὲ καὶ ἀπεμονοῦντο τῶν λοιπῶν ἐπαναστατῶν διὰ τῆς περὶ τὴν συμπεριφορὰν ἀξιοπρεπείας καὶ τὸ μοναδικὸν τότε πρὸς ἑαυτοὺς σέβας. Ἐνοήσαντες ὅτι ἀμφοτέροις σύμφωρος ἢ συμμαχία, ἐκάστου κεκτημένου ἰδιαιτέρα πρὸς τὴν τυραννίαν καὶ τὸ ἐγκλημα προσόντα, συνεχώνευσαν τὸν διπλοῦν αὐτῶν φανατισμὸν εἰς φοβερὰν καὶ ἀδιείρητον δυάδα. Ἡ δὲ τοῦ Σαιν-Ζούστ ἐπιβρόχ' οὐδὲν ὑπῆρξεν ἐλάσσω τῆς τοῦ συντρόφου, καθότι πολλάκις μὲν συνεβούλευε, πολλάκις δὲ καὶ ἐπέταττε τὰς βουλήσεις του, οὐδέποτε ὁμῶς ὑπεχώρει. « Ἡσύχσον, ἔλεγέ ποτε τῷ Ροβεσπιέρῳ, ὀργισθέντι ἐν τῇ Συνόδῳ, « ἡ νίκη ἀνήκει τοῖς φλεγματικαῖς ».

Ἡ πρώτη καὶ ἀξιολογωτάτη ἐν τῇ Συνόδῳ ἀγόρευσις τοῦ Σαιν-Ζούστ ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὴν δίκην τοῦ βασιλέως, καθ' ἣν διίσχυρίσθη ὅτι ὁ ἀτυχῆς οὗτος μονάρχης οὔτε ὡς βασιλεὺς ἐπρεπε νὰ δικασθῆ, οὔτε ὡς ἀπλοῦς ἰδιώτης, ἀλλ' ὡς ἐχθρὸς, ἐπιφθόρος μᾶλλον ἢ δικάσιμος. Μνημονεύσας δὲ τοῦ Καίσαρος ἐν μέσῃ τῇ γερουσίᾳ δι' εἰκοσιδύο τραυμάτων θανατωθέντος,

« Καὶ ἡμεῖς, λέγει, μετὰ σεβασμοῦ καθήμεθα » δικάζοντες ἄνδρα δολοφόνου τοῦ λαοῦ του, ἐπ' αὐτοφώρῳ ληφθέντα, τὴν χεῖρα ἐν τῷ ἐγκλήματι, τὴν χεῖρα ἔχοντα ἐν τῷ αἵματι ».

Ἐγκλημα νομίζει καὶ τὸ ὅτι ὁ δυστυχῆς βασιλεὺς κατέφυγε τῇ 10 Αὐγούστου εἰς τὴν νομοθετικὴν συνέλευσιν μετὰ τινῶν πιστῶν ἀκολουθῶν.

« Ἦλθεν ἐν μέσῳ ἡμῶν, κράζει ὁ ὑποκριτὴς οὗτος, ἀλλ' εἰσῆλθε διὰ τῆς βίβας. Περικυκλούμενος ὑπὸ τῶν δορυφόρων του ἠνέωξε διὰ τοῦ ξίφους τὰ σπλάγχνα τῆς πατρίδος, ἵνα κρυθῆ ἐν αὐτοῖς ».

Ὁ ταλαίπωρος Λουδοβίκος κατηγορεῖτο ὡς γυμνώσας τὸ ξίφος, καθ' ἣν στιγμὴν ἤρχετο νὰ παραδώσῃ αὐτό!

Ὁ πρῶτος οὗτος λόγος τοῦ Σαιν-Ζούστ περιέχει πλῆθος ἀφορισμῶν καὶ ἀξιωματίων, ἅτινα κατέστησαν μικρὸν μετὰ ταῦτα τὰ δόγματα τῆς ἀμνηστίας καὶ ἀκράτου δημοκρατικῆς θρησκείας. Οὕτω π. χ. ὁμιλῶν πάντοτε περὶ τοῦ Λουδοβίκου,

« Ἀδύνατον εἶναι καὶ γελοῖον ἔσται παρά τοῖς ἀπογόνους νὰ δικάσωμεν βασιλέα ὡς ἀπλοῦν πολίτην καθότι δικάζειν σημαίνει ἐφαρμόζειν νόμον, πᾶς δὲ νόμος εἶναι σχέσις τῆς δικαιοσύνης· ἀλλὰ τίς ποτε δικαιοσύνης σχέσις δύνανται νὰ ὑπάρξῃ μετὰ τῶν βασιλέων καὶ

τῆς ἀνθρωπότητος, ἀφοῦ ἀδύνατον εἶναι νὰ βασιλεύῃ τις ἀνενόχως; Ὅθεν κατ' ἐμὲ ὁ ἄνθρωπος οὗτος πρέπει ν' ἀποθάνῃ, δι' αὐτὸ μόνον, διότι ὑπῆρξε βασιλεὺς!

Καὶ οὕτω ἐξακολουθεῖ σοφιστικῶς διατεινόμενος ὅτι ὁ Λουδοβίκος πρέπει νὰ δικασθῆ κατὰ μόνον τὸ δίκαιον τῶν ἀνθρώπων, ὅπερ ἐπιτρέπει νὰ ἀποκρούωμεν τὴν βίαν διὰ τῆς βίβας, σφάζοντες ἐπικίνδυνον ἐχθρὸν ἢ δυσφρούρητον αἰχμάλωτον. Τὸν δὲ θάνατον τοῦ βασιλέως θεωρεῖ ὡς τὸν θεμέλιον λίθον, ἐφ' οὗ θέλει ἰδρυθῆ τὸ πνεῦμα τῆς ἐπαναστάσεως.

« Μὴ λησμονήσητε, λέγει, ὅτι ἐκ τῆς κατὰ τὴν δίκην ταύτην σταθερότητος ὑμῶν ἐξαρτᾶται τὸ μέλλον τῆς ἐπαναστάσεως. Οἱ μέλλοντες δημοκρατικοὶ δικασταὶ θέλουσιν ἀνεγείρει τὸ νομοθετικὸν οἰκοδόμημα ἐπὶ τῷ πνεύματι τῆς δίκης ταύτης, ὥστε κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐν αὐτῇ φιλοσοφίας ὑμῶν, θέλει καταμετρηθῆ καὶ ἡ ἐν τῷ μέλλοντι ἐλευθερία.

Τὴν αὐτὴν φιλοσοφίαν ἐπέδειξεν δικαζομένης καὶ τῆς βασιλίσσης. Καθ' ἣν ἡμέραν ἀνέβαινε ἡ δυστυχῆς αὕτη τὴν λαϊμητόμον, συνέπεσε νὰ φθάσῃ ταχυδρόμος ἀναγγέλλων νίκην τινὰ κατὰ τῶν Αὐστριακῶν, ὁ δὲ Σαιν-Ζούστ εὗρεν ἐκ τούτου ἀφορμὴν ν' ἀνακράξῃ,

« Οἱ ἡμέτεροι στρατιῶται ἐταπείνωσαν τὴν Αὐστρίαν διὰ τῆς λόγῃς, ἡμεῖς δὲ κατησχύναμεν αὐτὴν διὰ τῆς ἀγγόνης. »

Οὕτω τοιαῦτ' ἀπαράλλαχτα τὰ τρόπαια τῶν ἐν τοῖς ὄρειοις μαχομένων ἀνδρείων πρὸς τὴν θηριωδίαν δημίων, σφάζοντων ἀνυπεράσπιστον γυναικῶν. Ὀλίγας μετὰ ταῦτα ἡμέρας γενομένου λόγου ἐν τινι παρὰ τῷ Βαρὲρ συμποσίῳ περὶ τῶν αἰσχρῶν ἐρωτήσεων, αἱ δὲ Ἐβερ ἐτόλμησε ν' ἀπευθύνῃ εἰς τὴν βασιλίσσαν περὶ τοῦ υἱοῦ τῆς, καὶ πάντων ἐξαισθημένων κατὰ τῆς ἡλιθιότητος τοῦ δημοσίου κατηγόρου, ἐπισύραντος τὴν συμπάθειαν καὶ τὸν οἶκτον τοῦ ἀεροκτερήριου ἐπὶ τοῦ θύματος. ἐτόλμησε ν' ἀνακράξῃ « Τὰ ἦθη θέλουσιν ὠφελῆθῆ ἐκ τοῦ ῥύπου, ὃν ὁ Ἐβερ προσέτριψε κατὰ βασιλικῆς κεφαλῆς ».

Ὁ Σαιν-Ζούστ, καὶ τοὶ φανατικῶς, κατεφρόνει τοὺς ἀνθρώπους, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπληκτίζετο αἰσθανόμενος ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐμφυσῆσθαι εἰς τὰ στήθη τῶν λοιπῶν ἐπαναστατῶν σπινθήρας τινὰς τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅφ' οὐ κατελήφθη.

« Πάντες, ἔλεγε, θέλομεν τὴν δημοκρατίαν, ἀλλ' οὐδεὶς στέργει νὰ ζῇ ἐνάρετος καὶ πτωχός.

« Πρόκειται ἤδη νὰ συνηθίσωμεν εἰς τὴν ἀρετὴν ἄνδρας ἐγωῖστας εἰς τὸ ἴδιον μόνον συμφέρον ἀφορώντας, καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν λαῶν ταπεινωμένον καὶ διεφθαρμένον ὑπὸ τῆς δουλείας ἐνὶ λόγῳ ἐκ τῶν συντριμμάτων τῆς παλαιῆς κακίας νὰ κατασκευάσωμεν δημοκρατίαν βέλτην ἔχουσαν τὴν ἀρετὴν ».

Τὴν δημοκρατίαν δὲ ταύτην ἐνόμιζε κατορθωτὴν διὰ δρακοντείων νόμων, ἐπὶ μακρὸν ἔτι ὑποστηριζομένων ὑπὸ τῆς λαϊμητόμου, νυχθημερόν ἐργαζομένης, πέραν δὲ τῆς αἰματώδους ταύτης λίμνης διέβλεπε τὸν χρυσοῦν αἰῶνα.

« Τὴν ἡμέραν, ἔλεγε, καθ' ἣν θέλω πεισθῆ ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ καταστήσω τὸν λαὸν ἐνάρετον, εὐαίσθητον, ἀδιάλλακτον πρὸς τὴν τυραννίαν καὶ τὴν ἀδικίαν, θέλω μαχισθῆ. »

ἵνα δὲ καταστήσῃ ἐνάρετον καὶ εὐαίσθητον τὸν γαλλικὸν λαὸν ἐνώπιον οὐδενὸς ἐγκλήματος ὀπισθοδρομεῖ, πέμπει ἀγγελιδὸν εἰς τὴν σφαγῆν καὶ αὐτοὺς τοὺς φίλους καὶ συνενόχους καὶ στωϊκῶς ἀνακράζει « Τὰ πάντα εἶναι θεμιτά, ὅταν ἀφορώσιν εἰς τὸ κοινὸν καλόν. Ἄς γίνωμεν ἀχάριστοι, ἵνα σώσωμεν τὴν πατρίδα ».

Ὁ Σαιν-Ζούστ συνεταῦτιζε καὶ συνέχεεν ὡς πάντες οἱ φανατικοὶ τὸν θρίαμβον τῶν ἰδίων παθῶν τῷ θριάμβῳ τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπεδίωκε· πᾶς δὲ ὁ ἀντιγνωμονῶν ἐφάνετο ἐν τῷ ἄμα θανάτου ἔνοχός· ἐὰν δὲ πολλοὶ ἦσαν οἱ τοιοῦτοι οὐδόλως ἀπεδειλία διὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' ἔσφαζεν ἄνευ ἐνδοιασμοῦ ἢ τύψεως συνειδήτους. Παρατηρήσαντος ποτὲ αὐτῷ τοῦ ἐν Στρασβούργῳ δημάρχου ὅτι ἀθῶοι τινὲς εὗρίσκονται μετὰ τῶν προγραφέντων καὶ αἰτοῦντος ἀκριβεστέρως ἀνακρίσεις « Δὲν ἔχω καιρὸν, ἀπεκρίθη ὁ Σαιν-Ζούστ. « Τυφλὸς ζητῶν βελόνην ἐν σωρῷ ἀχύρων, δράττεται τῶν ἀχύρων ». Τοιοῦτος ἦτο ὁ ἄνθρωπος καὶ τοιοῦτοι οἱ λόγοι του. « Εἶσαι κιβώτιον πλήρες ἀποφθεγμάτων », ἔλεγέ ποτε αὐτῷ ὁ Collot-d'Herbois σύγχρονος δὲ ἱστορικὸς ὤρισε τὴν Σαιν-Ζούστ, θηρίον καλοκτενισμένον ἀπαγγέλλον ἀποφθέγματα.

Οὐδέποτε ἐδίστασεν ἡ ἐταλαντεύθη ὁ ἀνὴρ οὗτος, οὐδέποτε ὀπισθοδρόμησεν ἐνώπιον κωλύματός τινος, ὡς ἀνυπερβλήτου.

« Ἄς ἐργασθῶμεν, ἔλεγε, θαρρόντως ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡμεῖς εἴμεθα οἱ πυρσοὶ οἱ μέλλοντες νὰ φωτίσωσι τὴν οἰκουμένην· ὁ δρόμος ἡμῶν ἔστω εὐθύς καὶ ἀμετάτρεπτος ὡς ὁ τοῦ ἡλίου ».

Ἐκ τῆς τέχνης τοῦ στιχοῦργου παρέμεινε,

ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπον, τῷ πολιτικῷ ῥήτορι ἡ εὐχέρεια περὶ τὴν χρῆσιν τῶν εἰκόνων· ἀλλ' αὐταὶ εἶναι πάντοτε παρὰ τῷ Σαιν-Ζούστ σύντομοι, τραχεῖαι καὶ αἰσθεῖ ἐν τῷ ὕδατι τῆς Στυγῆς ἐμβαπτισμένα.

« Ἡμεῖς, ἔλεγε, εἴμεθα κερανοὶ, καὶ ὡς τοιοῦτοι πρέπει νὰ ἐνακηπτοῦμεν. Ὁ ὀρμητικὸς ῥόος τῆς ἡμετέρας πολιτικῆς ἀε ἀνασπᾶσθαι καὶ ἀε παρασύρη τῶν διπλωματῶν τὰς βραδουρίας. Δύνανται οἱ ξένοι νὰ παραμορφώσωσι τὰς συζητήσεις καὶ τοὺς νόμους ἡμῶν, ἀλλὰ τὰς πράξεις ἀδύνατον εἶναι νὰ παραγνώρισωσιν. Ἄς λάμψωσιν αὐταὶ καὶ ἀε φωτίσωσι τὴν Εὐρώπην ὡς ἄσβεστος ἀστραπή ».

Ἄλλοτε πάλιν ὁμιλῶν περὶ τῶν διαφορῶν φαντασιῶν, αἰτίνας κατεσπάρασσον τὴν Γαλλίαν « Αἱ φαντασίαι, λέγει, γεννηθεῖσαι ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως παρακολουθοῦσι τὴν πορείαν αὐτῆς, ὡς οἱ ὄφεις τὸν ῥοῦν τῶν χειμάρρων ».

Ἐκ τῶν περικοπῶν τούτων κατενόησεν ἤδη ὁ ἀναγνώστης ὅποια ἡ εὐγλωττία τοῦ ἀνδρός. Κράμα γνωμικῶν καὶ ἀποφθεγμάτων, ἠρτυμένον δι' εἰκόνων ἐβραϊκῶν, οἶον χειμάρρων, ἡλίου, κεραυνῶν, ὄφειν καὶ τῶν τοιούτων, αἰτίνας ἤθελον ταχέως καταντήσῃ μονότονοι καὶ φορτικαὶ εἰ μὴ καθίστα αὐτὰς φοβερὰς ἢ λαϊμητόμους.

Ὁ εἰκοσιπενταετής καὶ ξανθὸς οὗτος νεανίας, ὅστις ἐσθέντο ἑαυτὸν ὡς ἄγιον λείψανον, κατὰ τὴν ἔκφρασιν συγγρόνου δημοσιογράφου, ἀνεγίνωσκεν ἐν τῇ συνελεύσει τοὺς γραπτοὺς λόγους του μετὰ φωνῆς μελιχίου καὶ ἀτραχίου, οὐδέποτε συγκινομένης ἢ ἀλλοιουμένης ὑπὸ τῶν παθῶν ἐφόρει δὲ ἀείποτε ἐπενδύτην καστανοχόρου, λευκὸν ἐσωκάρδιον, πολύπτυχον λαϊμοδέτημα καὶ ῥάβδον ἐν τῇ κομβιοδόχῃ. Τὴν ἐνδυμασίαν ταύτην ἐμμήθησαν πολλοὶ τῶν πιθηκιστῶν τοῦ Σαιν-Ζούστ, οὐχ ἦττον δ' εὐχερῆς ἀπέβη καὶ ἡ μίμησις τῆς στερεοτύπου εὐγλωττίας του εἰς τοὺς ἐγκόλπιον ἔχοντας τὰ συγγράμματά αὐτοῦ, οὗς τύσον εὐφωῶς σκώπτει ὁ Musset,

De l'aimable Saint-Joust les touchants opuscules Reposaient sur mon cœur...

Ἡμέρα τινι συσκευαστομένων τῶν ἐπιτρόπων τινι τρόπῳ ἠδύναντο νὰ διαθέσωσι περὶ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς εὐγενῶν, ὅσων ἐφείσκατο ὁ δῆμος, ἀναστάς ὁ Σαιν-Ζούστ,

« Εὐρηκα! ἐκράξεν ὡς ἄλλος Ἀρχιμήδης. Πρὸ ὑπερχιλίων ἐτῶν καταπιέζουσιν οἱ εὐγενεῖς τὸν λαὸν διὰ παντοίων τιμαριωτικῶν βλασάνων. Ὁ τιμα-

« ριωτισμός και τὰ προνόμια κατηργήθησαν, ἐ-
 « χομεν δὲ ἤδη ἀνάγκην νὰ ἐπισκευάσωμεν τὰς
 « λεωφόρους τοῦ κράτους, πρὸς εὐχερστεράν εἰς
 « τὰ ὄρια μετακόμισιν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῶν
 « στρατιωτικῶν ἀποσκευῶν. Διατάξατε λοιπὸν
 « ὥστε πάντες οἱ εὐγενεῖς νὰ λάβωσιν ἀνὰ χεῖρας
 « σκαπάνην, καὶ κοφίνιον ἐπὶ τῶν νώτων, ἵνα
 « κατ' ἀγκυραίας ἐργασθῶσιν εἰς τὴν ἐπισκευὴν
 « τῶν ὁδῶν. Δίκαιον εἶναι νὰ ὑποβάλλῃ καὶ αὐ-
 « τοὺς ὁ κλῆρος εἰς τὴν δουλείαν, δίκαιον εἶναι νὰ
 « αἰσθανθῶσι καὶ οὗτοι τὸ μέτωπον ὑγραίνόμενον
 « ὑπὸ ἀχθοφορικοῦ ἰδρώτος ».

Ἡ πρότασις αὕτη ἀπήρξεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν,
 ἣτις παρέστησεν ὅτι ἡ ἀριστοκρατία καὶ τὰ προ-
 νόμια ἠδύνατο νὰ καταργηθῶσι διὰ νόμων καὶ
 ψηφισμάτων, οὐδεὶς ὅμως ἠδύνατο ν' ἀφαιρέσῃ
 ἀπὸ τῶν εὐγενῶν τὴν ἐκ τῆς ἀνατροφῆς ὑπερο-
 χὴν, ἀδύνατον δὲ ἦτο νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς
 ἐν Γαλλίᾳ ὅπως ὁ Μάριος ἐν Ρώμῃ.

Ταῦτα ἀκούσας ἐφύραξεν ὁ Ἰακωβῖνος « Ὁ
 « Μάριος, ἀνακράζει, ἦτο πολιτικός ἀνὴρ, ὑμεῖς
 « δὲ οὐδέποτε ἔσσεσθε τοιοῦτοι. Διατάξετε νὰ τα-
 « πεινώσῃτε τοὺς εὐγενεῖς. Οὗτοι θέλουσι φάγει
 « καὶ ὑμᾶς καὶ τὴν ἐπανάστασιν. Ἀποσύρομαι
 « τῆς ἐπιτροπῆς ».

Ταῦτα εἰπὼν ἀνεχώρησε μετ' ὀλίγον διὰ τινα
 παρὰ τῷ στρατῷ ἐντολήν. Ἐν τῷ συγγράμματι
 τοῦ Φλωρῆ εὐρίσκομεν ἀκριβῆ ἐκθεσιν τῶν κατὰ
 καιροὺς ἐκδρομῶν τοῦ νέου ὄρεινου εἰς τὰ ἀρκτι-
 κὰ στρατόπεδα, εἰς ὧν τὴν διοργάνωσιν συνήρ-
 γησε, φαίνεται, οὐκ ὀλίγον ὁ δὲ συνοδῶν αὐ-
 τὸν Levasseur, καὶ τοι ἀντίζηλος, ἀναγκάζεται
 νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ὁ Σαιν-Ζούστ ἐκέκτητο ὡς
 οὐδεὶς ἄλλος τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα προσόντα,
 ἀκαμπτον δηλαδὴ σταθερότητα, ἐπιμονὴν καὶ ζή-
 λον ἀπαράμιλλον. Τίς ὁ παρὰ τῷ ἀνδρὶ τούτῳ ἀ-
 νευρίσκων ποιῶντα τόλμης καὶ ἰκανότητος ἔχνη
 δύναται νὰ μὴ θρηνήσῃ τὴν δυστυχίαν τῶν και-
 ρῶν ἐκείνων, ὅτε τόσοι ἄλλοι ἀνήλικες, παρ' ὧν
 πολλὰ ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ βραδύτερον ἢ πατρὶς,
 προώρως χειμασθέντες ὑπὸ τῆς πολιτικῆς θυέ-
 λης, κατέστησαν θηρία πρὶν λάβωσι καιρὸν νὰ γί-
 νωσιν ἄνδρες; Παλλάκις, ἀνελίσσοντες τὴν ἱστο-
 ρίαν, εὐρίσκομεν τραγεῖς τὸν χαρακτῆρα καὶ ἀ-
 μειλίκτους ἄνδρας, τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀποκα-
 τάστασιν τῆς τάξεως καὶ τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρω-
 πότητος συντελέσαντας. Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν ὁ Ρισσ-
 λιώ, ὁ Λουβουὰ καὶ ὁ Κρομουέλλ. Ἀλλὰ τοῦ Σαιν-
 Ζούστ τὸ ὄνομα, καὶ πλείονα παρ' αὐτῷ πρὸς

τοὺς ἄνδρας τούτους ὁμοιότητα εἰ εὐρίσκομεν, ἀδύ-
 νατον εἶναι νὰ κατατάξωμεν μεταξὺ τῶν ὀνομά-
 των ἐκείνων, ἅτινα σέβεται ἡ ἱστορία καθότι
 εἰ πέρ τις καὶ ἄλλος ἀπ' ἀρχῆς ἐν τῷ ἐγκλήματι
 ἔζησε καὶ ἐτελεύτησεν.

Ἡ συμπεριφορὰ αὐτοῦ κατὰ τὴν 9 Θερμιδῶρ,
 ὅτε ἠττηθεὶς ἤγετο εἰς τὴν καταδίκην, ὑπῆρξε
 ψυχρὰ καὶ καταφρονητικὴ. Οὐδ' ἀπαξ ἠνοιξε τὰ
 χεῖλη κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ βίου ὥρας· ἀλ-
 λ' ἀπαθῆς καὶ ἀνάλητος διέμεινεν εἰς τὰς
 ὕβρεις καὶ βασάνους, οὔτε ὑπ' ὀργῆς, οὔτε ὑπὸ
 λύπης ἢ μεταμελείας καταληθεῖς. Πρὸ πολλοῦ
 ἤδη ἔλεγε « Γνωρίζω τοῦ ὑπάγου », ἀφικόμενος δὲ
 εἰς τὸ τέρμα, ἀπέθανεν ὅπως εἶχε ζῆσει, ἀπρόσιτος
 εἰς πᾶν κίνημα ἀνθρώπινον.

Ποῖον ἤδη ἠθικὸν συμπέρασμα δυνάμεθα νὰ
 ἐξαγάγωμεν ἐκ τοῦ ἐγκληματικοῦ βίου καὶ τοῦ
 καθημαγμένου θανάτου τοῦ νεανίσκου τούτου, τε-
 λευτήσαντος εἰκοσιπενταετοῦς; Ποῖον ἄλλο πα-
 ρ' ὅτι αἱ ἐπικραταίαις ὀλέθραιαι πρὸ πάντων εἶναι
 ὡς παρέχουσαι πολλάκις ὕπλον φοβερὸν, τὴν ἐξου-
 σίαν, εἰς χεῖρας ἀσθενεῖς καὶ τῆς χρήσεως αὐ-
 τοῦ ἀπείρους, αἵτινες πληγὰς ἀσκόπους τῆδε κά-
 κεισε καταφέρουσι, μέχρις οὐ ὑπὸ τοῦ περιρρέον-
 τος αἵματος κατακλυσθῶσι. Τόσῳ δὲ ἀσθενῆς
 καὶ τῆ τοῦ πίθηκος παρεμπερῆς εἶναι ἡ ἀνθρω-
 πίνη φύσις, ὥστε ὁ Σαιν-Ζούστ εὖρος μιμητὰς καὶ
 θιασώτας. Πολλοὶ ἄφρονες νέοι καὶ γέροντες μωραν-
 θέντες ἀνήρτησαν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ των, μεταξὺ
 τῶν ἀγίων των εἰκόνων, τὸ αἰμόφυρτον ὁμοίωμα
 τοῦ ἀπαισίου τούτου παιδός, ὑπὲρ οὐ οὐδ' αὐτὸν
 τοῦ ἀναγνώστου τὸν οἶκτον πολυῶμεν ἡμεῖς νὰ
 ἐπικαλεσθῶμεν.

Ε. Α. ΡΟΪΔΗΣ.

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΤΩΝ ΠΤΩΧΩΝ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 14.)

Ἡ λύπη ὑπῆρξε λίαν σφοδρὰ διὰ τὴν ηλικί-
 αν τῆς, ὁ δὲ ἰατρός ὁ ἐπισκεφθεὶς αὐτὴν διέ-
 γνωσεν ὅτι ἂν καὶ ἡ ἀσθένεια δὲν ἦτο θά-
 νατοφόρος ἤθελεν εἶναι ὅμως μακρὰ καὶ ὀδυνηρά.
 Ἴδου λοιπὸν ἡ ὀρφανὴ νέα μεταβληθεῖσα καὶ
 αὕτη εἰς νοσοκόμον, παρέχουσα πᾶσαν ἐπιμέλειαν
 πρὸς τὴν ἀγαθὴν κυρίαν Δημαρᾶ, καὶ ἐνεργού-
 σα συνήθως καὶ ὑπὲρ δύναμιν. Ἡ Ἐλίτζα κληρονό-
 μος τοῦ κάλλους τῆς μητρός τῆς, εἶχε κληρονομί-

σει καὶ τὴν καρτερικότητά τῆς· ζῶσα εἰκὼν τῆς
 Ἑλένης τὴν ἀντεπροσώπευε καὶ κατὰ τὰ κάλλη
 καὶ τὴν καρδίαν.

Ἐπὶ ἔξ ἤδη μῆνας ἡ κυρία Δημαρᾶ ἦν κλινίρης,
 ἡ δὲ μικρὰ τῆς περιουσία εἶχεν ἐξαντληθῆ· μα-
 ταίως αἱ φίλαι τῆς τῆ παρίστων ὅτι ἐπρεπε νὰ
 ὑπάγῃ εἰς ἐν νοσοκομεῖον διὰ νὰ ἔχῃ πᾶσαν περι-
 ποιήσιν, ἡ ἀγαθὴ γυνὴ δὲν ἤθελε ν' ἀποφασίσῃ τοῦ-
 το. Τὸ νοσοκομεῖον τῆ ἐπροξένοι κακὴν ἐντύπωσιν,
 ὅχι διότι δὲν εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἐπιμέ-
 λειαν, ἢν παρέχουσιν ἐν αὐτῷ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς,
 ἀλλὰ διότι δὲν ἐπεθύμει νὰ ἀφήσῃ τὴν κατοικίαν
 εἰς ἢν πρὸ πολλῶν ἐτῶν κατώκει, τὰ παλαιὰ ἐπι-
 πλά τῆς ἀφ' ὧν δὲν ἤθελε ν' ἀπομακρυνθῆ· δὲν
 ὑπέφερε προσέτι νὰ μὴ μανθάνῃ τὴν ὥραν ἀπὸ
 τοῦ παλαιῶν ὀρολόγιόν τῆς, ὑπὲρ εἶχε λάβει ἀπὸ
 τὸν πατέρα τῆς, καὶ νὰ μὴ πίνῃ τέλος εἰς τὸ
 ἀργυροῦν ποτήριον, δῶρον τοῦ μακαρίτου συζύ-
 γου τῆς.

Ἀλλὰ πῶς ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν ἀγαθὴν Ἑ-
 λίτζαν ἢν πρὸ ἔξ ἐτῶν εἶχεν ἀκαταπαύστως πλη-
 σίον τῆς; Μία ἐκ τῶν μεγαλητέρων ἐπιθυμιῶν
 τῆς ἦτον νὰ κλεισθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἀπὸ τὰς
 χεῖρας τῆς καλῆς ταύτης κόρης, καὶ νὰ δυνηθῆ νὰ
 τῆ ἐμπιστευθῆ, καθ' ἢν στιγμήν ὁ θεὸς ἤθελε
 τὴν μετακαλέσει, τὸ μυστικὸν τῆς γεννήσεώς τῆς.
 Ὄθεν τῆ ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ τὴν βλέπῃ ἀνὰ πᾶ-
 σαν στιγμήν, νὰ μὴ ἀπολαμβάνῃ τὰς γλυκεῖας
 θωπείας τῆς, καὶ νὰ μὴ δέχεται τὸ ἰατρικὸν ἀπὸ
 τὰς χεῖράς τῆς.

Ἐν τούτοις τὰ τελευταῖα χρηματικὰ μέσα τῆς
 ἀγαθῆς χήρας εἶχον ἐξαντληθῆ· ἡ δυστυχὴς Ἐλί-
 ζα ἐλυπεῖτο διότι ἡ ηλικία τῆς δὲν τῆ ἐπέτρεπε
 νὰ ἐργασθῆ ὅπως βοηθήσῃ ἐκείνην, παρ' ἣς πρὸ
 ἔξ ἐτῶν περιεθάλαπτο· μόνον καταφύγιον εἶχον
 ἀκόμη τὸ ἀργυροῦν ποτήριον, τὸ ὅποιον ἀπεφάσι-
 σαν νὰ πωλήσουν, ὅπως πληρώσωσι τὸ ἀναπο-
 φεύκτως ἀναγκαῖα ἰατρικὰ, ὅτε ἡμέραν τινα εἰσ-
 ἤλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἡ χαρίεσσα Ἐλίτζα μετ' ὀφθαλ-
 μοὺς ἀκτινοβολούντας. « Καλὴ μου μήτηρ, εἶπεν,
 δὲν θέλεις μεταβῆ εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ἀλλ' ἐν τῇ
 οἰκίᾳ μας εὐρισκομένη θέλεις ἀπολαμβάνει τὰ
 πρὸς θεραπείαν καὶ περιποίησιν σου ἀναγκαῖα.—
 Πῶς δύναται νὰ κατορθωθῆ τοῦτο Ἐλίτζα μου;—
 Σήμερον τὴν πρῶταν ἐξεργασμένη τῆς ἐκκλησίας ὅ-
 που ὑπέγα νὰ παρακαλέσω ὑπὲρ σοῦ τὸν Θεόν,
 ὅπερ κάμνω συνήθως, συνήτησα τὴν ἀγαθὴν μο-
 ναχὴν Ἀμαλίαν, ἢν γνωρίζεις καὶ ἡ ὅποια με ἐδί-
 δαξε τὴν ἱεράν κατήχησιν. Πρὸ πολλοῦ ἐγνώ-

ρίζε τὴν ἀσθενείαν σου, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν συγκατα-
 ριθμείσο μεταξὺ τῶν ἐνδεῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐ-
 νεργήσῃ τι ὑπὲρ σοῦ. Ἐλίτζα, με εἶπεν, εἰσελθε εἰς
 τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσευχήθητι ὑπὲρ ἐκείνου ὅστις
 στέλλει πρὸς τὴν μητέρα σου, χωρὶς νὰ μεταβῆ
 εἰς τὸ νοσοκομεῖον, τὰ μέσα τῆς θεραπείας τῆς.
 — Ἵπὲρ τίνοσ νὰ προσευχηθῶ, τῆ εἶπον, ἀδελφῆ
 μου;— Ἵπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος, τέκνον μου, ὅ-
 στις δὲν θέλει ἐνεκα τῆς ἀσθενείας των οἱ πτω-
 χοὶ νὰ ἐγκαταλείπωσι τοὺς συγγενεῖς των καὶ τὰς
 περιποιήσεις αὐτῶν. Ἵπαγε ἀφοῦ προσευχηθῆς
 εἰς τὸ γοαφεῖον τῶν ἐλεημοσυνῶν καὶ εἰπέ ὅτι
 ἀσθενεῖ ἡ μήτηρ σου· εἰς ἰατρὸς θέλει τὴν ἐπι-
 σκεφθῆ δωρεάν καὶ ὅ,τι ἰατρικὸν διατάξει, ἔλθε νὰ
 τὸ λάβῃς παρ' ἡμῶν. Προσηυχήθην ἀπὸ καρδίας
 καὶ ἐπραξα ὡς με παρήγγειλεν ἡ ἀγαθὴ Ἀμα-
 λία, μετ' ὀλίγον δὲ θέλει ἔλθει ὁ ἰατρός.— Εὐ-
 χαριστῶ, τέκνον μου, ἀνέκραξεν ἡ Κ. Δημαρᾶ
 ἐναγκαλισθεῖσα τὴν Ἐλίτζαν, καὶ σὺ Θεέ μου δέχ-
 θητι τὰς εὐλικρινεῖς μου εὐχαριστίας δι' ἐκείνον
 ὅστις τόσον καλῶς αἰσθάνεται τὰς δυστυχίας τῶν
 πτωχῶν καὶ τρέχει πρὸς ἀνακούφισίν των.

Μόλις ἐτελείωσε τὴν ὁμιλίαν τῆς ἡ Κ. Δημαρᾶ,
 καὶ ὁ ἰατρός περὶ τοῦ ὀποῖου ἀνέφερον ἡ νεανὶς
 εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον. Ἦτον ἀνὴρ τεσσαρα-
 κοντούτης καὶ ὅμως ἡ κόμη του εἶχε λευκανθῆ
 λίαν προώρως, οἱ δὲ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου του
 μεμαραμένοι ὡς ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν θλίψεων, ἐδεί-
 κνουον ζῶν ἀφιερωθεῖσαν εἰς τὴν σπουδὴν. Ἡ φυ-
 σιογνωμία του ἐν τούτοις ἦτον καλὴ, καὶ ὅτε ἠρώ-
 τησε τὴν Κ. Δημαρᾶ περὶ τῆς ἀσθενείας τῆς, ἡ
 φωνὴ του, γλυκεῖα καὶ ἀρμονικὴ, ἀρίστην ἐπροξέ-
 νησεν ἐντύπωσιν.

Ἡ ἀσθενὴς διηγήθη εἰς τὸν ἰατρὸν τοὺς πόνους
 τῆς, οὗτος ὅμως τὴν διέκοψεν ἡ καρδία σας μάλ-
 λον τοῦ σώματός σας πάσχει, τῆ εἶπε· σφοδρὰ
 συγκίνησις, μεγάλη λύπη ἐπενήργησαν ἐπὶ τῆς ὑ-
 γείας σας· εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχητε εἰς ἐμὲ πλήρη
 ἐμπιστοσύνην, καὶ σας ἐγγυῶμαι περὶ αὐτῆς· θεω-
 ρήσατέ με ὡς φίλον καὶ εἰπέτε μοι ὅλα τὰ πα-
 θήματά σας καὶ πρὸ παντός τὴν πηγὴν αὐτῶν.
 Ἐνῶ ὁ ἰατρός ἐκάθησε διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν Κ.
 Δημαρᾶ, ἡ Ἐλίτζα, ἣτις μέχρι τούδε ἔμεινεν εἰς
 τὸ βάθος τοῦ δωματίου ἔχουσα τὴν ὄψιν κεκα-
 λυμένην ὑπὸ τοῦ ἐργοχείρου τῆς, ἐπροχώρησεν εἰς
 τὴν κλινὴν τῆς μητρός τῆς ὅπως ὑψώσῃ τὸ προσ-
 κεφάλαιον αὐτῆς. Πρῶτην τότε φοράν εἶδεν ὁ ἰα-
 τρός τὸ ὄρατον τῆς πρόσωπον καὶ ἐξεπλάγη ἐκ
 τοῦ κάλλους τῆς· κατόπιν ἐξετάζων τοὺς χαρα-

κτῆρας της ἐγένετο ἐπὶ μᾶλλον σκεπτικώτερος ἢ ὅπως τῆς Ἐλίζας τῷ ἀνεμίμησθε φαίνεται παρελθόν τι ἔσπου χαλκογράφημα τι ἐκ τοῦ στήθους του καὶ τὸ πρέσβαλε πρὸς τὴν νεανίδα, ἔπειτα μετὰ τινὰ σκέψιν ἀποτανθεὶς πρὸς τὴν Κ. Δημαρᾶ « Ὀνομάζεσθε, τῆ εἶπε, Κυρία Δημαρᾶ ἡ νεάνις αὕτη εἶναι ἐγγονή σας; ὁ Θεὸς μοι ἠρνήθη τὴν εὐτυχίαν νὰ γίνω μήτηρ, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἱστορία τῆς Ἐλίζας εἶναι ἀναμειγμένη μετὰ τὰς δυστυχίας μου, ἡ δὲ θετὴ αὕτη θυγατὴρ μου θὰ ἔχη μετ' ὀλίγον ἰσως χρειᾶν προστάτου, δύναμαι νὰ σας εἶπω περὶ αὐτῆς ὅ,τι ἡ δυστυχὴς μήτηρ της Ἐλένη μοι διηγήθη ἐπὶ τῆς νεκρικῆς αὐτῆς κλίνης. — Ἐλένη ὀνομάζετο ἡ μήτηρ της; εἶπεν ὁ ἰατρὸς πλησιάζων πρὸς ἑαυτὸν τὴν Ἐλίζαν. — Ναι, κύριε, ὀνομάζετο Ἐλένη Φερτέ.

Τὸ ὄνομα τοῦτο διετάραξε τὸν ἰατρὸν ἠγέρθη δακρύων, αἱ δὲ χεῖρες του ἐζήτουν τὴν ζωντὴν κεφαλὴν τῆς Ἐλίζας, ἣτις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ὁποίαν διήγειρε συγκίνησιν ὀλολυγμοὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον τοῦ στήθους αὐτοῦ, καὶ « Θεέ μου, ἀνέκραξε μετὰ πολλῆς συγκινήσεως, μὴ μοῦ προξενῆς ἀπατηλὴν χαρὰν, διότι θὰ με φέρῃ εἰς τὸν τάφον. » Καταπραυνθεὶς ὀλίγον εἶπεν εἰς τὴν Κ. Δημαρᾶ « Συγχαρῆσατέ μοι, κυρία, διότι δὲν ἠδυνήθητι νὰ κρατήσῃ τὴν λύπην μου· τὸ ὄνομα ὑπερ ἐπροφέρετε διήγειρεν ἐν ἐμοὶ ἀνάμνησιν παρελθούσων μὲν ἀλλ' οὐχ ἤττον δεινῆν. Γνωρίζετε τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τῆς νέας ταύτης; — Ὀχι, κύριε, ἡ Ἐλένη μοι τὸ ἀπέκρυπτε πάντοτε. Ἰπομεινάτε ἡμῶς ὀλίγον, ἡ Ἐλίζα θέλει σας δώσει τὰ ἐγγράφα τῆς ἀτυχῆς μητρός της, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ τῆς δώσω πολὺ κατόπιν φέρει καὶ ἐν εἰκονισμάτιον, τὸ ὅποιον φαίνεται νὰ ἦναι τοῦ πατρὸς της.

Κατ' ἐντολὴν δὲ τῆς Κ. Δημαρᾶ ἡ Ἐλίζα ἔδειξεν εἰς τὸν ἰατρὸν τὸ εἰκονισμάτιον. Μόλις οὗτος ἐξέριψεν ἐν βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἔλαθεν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὴν νεανίδα, καὶ καταφιλῶν αὐτὴν ἀνεφώνει τραυλίζων, κόρη μου! κόρη μου! Ἡ Κ. Δημαρᾶ δὲν ἠδύνατο νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὴν ἐκπληξίν της δι' ὅσα ἔβλεπεν, ἡ δὲ Ἐλίζα εἰς τὴν ὁποίαν ἀπ' ἀρχῆς ἡ ἀγαθότης τοῦ ἰατροῦ, ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἐντετυπωμένη, εἶχε προξενήσει ἐντύπωσιν καλὴν δὲν ἠπόρησεν, ἀλλ' ὑπακούσασα εἰς τὴν φωνὴν τῆς καρδίας της, περιέβαλε διὰ τῶν βραχιόνων της τὸν τράχηλον τοῦ πατρὸς της, τοῦ δόκτορος Νέστορος, διότι οὗτος ἦτον.

Ἡ γραφὴ μου δὲν δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν χαρὰν τοῦ ἰατροῦ, μειγμένη ὅμως καὶ μετὰ λύπης, ὡς ἐνθυμουμένου τὴν ἀτυχὴ Ἐλένην· ἀλλ' ὅμως μετὰ τόσα ἔτη, ὅτε ἐνόμιζεν ὅτι εἶχεν ἀπολέσει πᾶσαν εὐτυχίαν ἐπὶ τῆς γῆς δὲν ἠδύνατο εἰμὲ νὰ εὐχαριστήσῃ ἀπὸ καρδίας τὸν Θεὸν διότι εὔρε τὴν θυγατέρα του.

Μετὰ τινὰ καιρὸν, τῆ συνδρομῆ τοῦ Νέστορος, ἡ Κ. Δημαρᾶ εὐτυχῆς πλέον διὰ τὴν ἐξασφαλισθεῖσαν εὐδαιμονίαν τῆς θετῆς θυγατρὸς της ἀνέλαβε τὴν ὑγίαν της οὔσα δὲ περιεργος, ὡς πᾶς τις ὅστις τὴν ἱστορίαν ταύτην ἀνέγνωσε, νὰ μάθῃ τί συνέβη εἰς τὸν Νέστορα μετὰ τὴν ἐκ Παρισίων ἀναχώρησιν του, καὶ πῶς παρήλθον δώδεκα ἔτη χωρὶς νὰ πληροφορηθῇ τίς τί εἶχεν οὗτος ἀπογίνει, τὸν παρεκάλεσε νὰ τῆ διηγήθῃ τὰ κατ' αὐτὸν ἡ δὲ διήγησις τοῦ Νέστορος εἶναι ἡ ἑξῆς.

Μεγίστην εἶχομεν ἐπιθυμίαν ἐπαναλαμβάνοντες τὴν διήγησίν του νὰ ἠδυνάμεθα νὰ χρωματίσωμεν αὐτὴν δεόντως, τὸ παθητικὸν ὅμως τῆς ἐκφράσεώς του μᾶς εἶναι δύσκολον νὰ παραστήσωμεν. Ἰπάρχουσι περιστάσεις ἀφορώσαι τὴν καρδίαν, τὰς ὁποίας δυσκόλως δύναται νὰ μεταδώσῃ γραφίς, καὶ μάλιστα γραφίς οὐχὶ πολὺ ἐξησκημένη, ὡς ἡ ἡμετέρα.

V.

Ἐν ἀνεφάρμεν, ὁ Νέστορ παραλαβὼν τὴν κληρονομίαν τοῦ θεῖου του, ἠθέλησε νὰ ἀναχωρήσῃ εὐθὺς ὅπως ἐπανεβῆ εἰς τὴν πεφιλημένην του Ἐλένην, μὴ ἀναγκαισθεὶς ἀπὸ τὰς παραστάσεις περὶ τῶν κινδύνων τῆς Ἰνδικῆς ναυτιλίας κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας τοῦ πλοῦ ἡ ἀνυπομονησίᾳ του ἦν τολμάτω ὥστε δὲν ἠθέλησε νὰ περιμείνῃ τὸ τέλος τῶν κακοκαιριῶν, ἀλλ' ἐπεβίβασθη εἰς τὸ πρῶτον παρουσιασθῆν πλοῖον, διὰ τὴν Γαλλίαν ταξιδεύον.

Ἀπασα ἡ περιουσίᾳ του, συνισταμένη ἐκ χρυσοῦ καὶ συναλλαγματικῶν διὰ τὰ καλλίτερα καταστήματα τῆς Εὐρώπης, περιεκλείετο εἰς κιβώτιον, ἀπὸ τὸ ὅποιον δὲν ἀπεμακρόνετο.

Ἐπὶ τινὰ καιρὸν ὁ πλοῦς ὑπῆρξεν εὐτυχέστατος, καὶ ὁ Νέστορ ἔβλεπε μετ' ἀγαλλιάσεως πᾶσαν ἡμέραν παρερχομένην, ὡς πλησιάζουσαν αὐτὸν πρὸς τὸ ποθητὸν σημεῖον. Αἱ ζωρότεράι του ἐπιθυμίαι ἐμελλον νὰ πραγματοποιηθῶσι, νὰ εὔρη δηλονότι τὴν σύζυγόν του καὶ νὰ δώσῃ τὰ πρῶτα φιλήματα εἰς τὸ τέκνον του, ὅτε αἰφνιδίως ἐξερράγη θύελλα ἀπέναντι τῆς νήσου Μαγαδακάρ.

Ὁ πλοίαρχος βλέπων ἀπολλύμενον τὸ πλοῖον του διετάξε ν' ἀποβιβασθῶσι τὰ ἐν τῷ πλοίῳ ὡς καὶ οἱ ἐπιβάται.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐπιβατῶν εἶχε καταβῆ εἰς τὰς λέμβους· ὁ δὲ Νέστορ ἀκολουθῶν τοὺς ἄλλους μόλις εἶχε θέσει τὸν ἕνα του πόδα εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν, ὅτε ἄνεμος σφοδρὸς συντρίψας τὸν μέγαν τοῦ πλοίου ἰστὸν ἐξοσφενδόνισε τὰ συντρίμματα αὐτοῦ περὶ ἐν τῶν συντριμμάτων τούτων ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ Νέστορος καὶ τὸν ἐπλήρωσεν εἰς τὴν κεφαλὴν ὀλισθεῖσας ἐκ τούτου ἀπέβαλε τὴν ἰσορροπίαν του καὶ θέλων νὰ κρατηθῆ ἐπὶ τῆς λέμβου ἄφησε νὰ πέσῃ τῶν χειρῶν του τὸ πολύτιμον κιβώτιον, ἐν ᾧ περιείχετο ἡ μεγάλη περιουσίᾳ του, διὰ τὴν ὁποίαν ἠναγκάσθη νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην θαλασσοπόριαν. Οἱ ναῦται ἔσπευσαν νὰ τὸν βοηθήσωσιν, ἀλλ' ὅτε τὸν ἀπεβίβασαν εἰς Μαδαγασκάρ δὲν ἠδυνήθη ὁ ἀτυχὴς νὰ ὑποφέρῃ τὴν δεινὴν ταύτην καταστροφὴν ἢ ἀπώλειαν τῆς περιουσίας του, ἢ ἐνώπιόν του μαινομένη θάλασσα, ἢ πληγὴ τοῦ τὸν ἔφερον εἰς παραλογισμόν. Οὕτως ἔχοντα τὸν μετέφερον εἰς τὴν πόλιν καὶ τοῦ ἐγορήγησαν πᾶσαν δυνατὴν θεραπείαν, ἀλλ' εἰς μάτην. Ἐπὶ πέντε ἔτη ἡ ἀσθένειά του ἀντίστατο εἰς πᾶσαν θεραπείαν, ἐπὶ πέντε ἔτη ἡ παραφροσύνη του ἂν κα ἀβλαβῆ δὲν ἔπαυσε. Διήρχετο τὸν καιρὸν ἕνα γι καλιζόμενος εἰκονισμάτιόν τι κρεμάμενον εἰς τὸν λακμόν του, τὸ δὲ μόνον ὄνομα ὅπερ ἐπρόφερεν ἦτο τὸ τῆς Ἐλένης· οὐδεμίαν ἄλλην πληροφορίαν ἠδύνατο νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ αἱ ἀρχαὶ τῆς νήσου, ὅπως κοινοποιήσωσι τὴν τύχην του εἰς τὴν οἰκογένειάν του.

Τέλος ὁ Θεὸς τὸν ἐσπλαγγίσθη ἢ ἀσθένειά του ἔπαυσεν, ἡ δὲ ὑγία του ἐπανῆλθε καὶ μετ' αὐτῆς καὶ τὸ λογικόν. Ἐκλαίει, διηγείτο τὰς δυστυχίας του, ὅτι διὰ νὰ μεταβῆ εἰς τὰς Ἰνδίας ὅπως παραλάβῃ μεγάλην περιουσίαν ἀπώλεσε θησαυρὸν ἀνεκτίμητον, τὴν ἀγαπητὴν του Ἐλένην.

Εἰς τὴν διήγησιν τῶν δυστυχιῶν του πάντες ἔσπευσαν εἰς βοήθειαν τῷ ἐχρησθήσαν τὰ μέσα ὅπως πλεύσῃ εἰς Ρίον Ἰκνέιρον, ὅπου ἐξασκῶν τὴν ἐπιστήμην του ἠδυνήθη ν' ἀποκτήσῃ περιουσίαν, ἂν ὅχι ὅταν ἀπώλεσεν, ἀρκετὴν ὅμως. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὦν ὁ μόνος ἐπιστήμων ἰατρὸς, ἐζητεῖτο παντοῦ, καὶ οὕτως ὅταν ἀπέπλευσε διὰ τὴν Γαλλίαν εἶχε κατορθῶσαι νὰ ἀπολαμβάνῃ ἐκ τῆς περιουσίας του 20,000 φράγκων εἰσόδημα.

Τότε ὁ πλοῦς του ἦτον εὐχάριστος· ἐμελλε νὰ

ἐπανίδῃ τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ τὴν Ἐλένην! Ἀφ' οὗτου τῷ ἐπανῆλθε τὸ λογικὸν πολλάκις εἶχε γράψῃ πρὸς αὐτὴν, ἀλλ' ὅμως οὐδεμίαν εἶχε λάβῃ ἀπάντησιν· δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐλησμονήθη παρ' αὐτῆς. Ἀμα τὸ πλοῖον προσωρμίσθη εἰς τὸν λιμένα ἔτρεξεν εἰς τὴν πρὸς τὴν Μεδεν ὁδόν. Φεῦ! εὔρε μὲν τὴν οἰκίαν εἰς ἣν ἄφησε τὸ εἰδωλόν του, οἱ ἰδιοκτῆται ὅμως αὐτῆς ἠλλαζαν. Ματαίᾳ ἀπέβη πᾶσα ἐρευνα ἣν ἔκαμε πρὸς ἀναζήτησιν τῆς Ἐλένης. Περίλυπος καὶ πεζὺς ὠδύεν εἰς Παρισίους, ἐπεσκέφθη τὴν ἐν τῇ ὁδῷ Ἁγίου Ἰακώβου οἰκίαν, ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ. Με συντετριμμένην καρδίαν περιεπλανᾶτο ἐντὸς τῶν Παρισίων, ὅτε παρατηρήσας πλῆθος συνωθούμενον πρὸς τὴν θύραν μιᾶς ἐκκλησίας, ἐπλησίασε. Διὰ τοὺς πάσχοντας ἡ προσευχὴ εἶναι μεγάλη ἀνακούφισις. Εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν καὶ ἐδεήθη εἰς τὸν Θεόν, ὑποσχεθεὶς νὰ ἀφιερῶσιν τὰς φροντίδας καὶ τὴν περιουσίαν του ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν.

Ἐκτοτε διήρχετο τὸν βίον του εὐεργετῶν πᾶς ἀξιώτιμος δυστυχῆς ἐδοθεῖτο παρ' αὐτοῦ ὅτε δε ἔμαθε τὴν σύστασιν τῶν ἰατρῶν τῶν πτωχῶν, πρῶτος ἐζήτησε τοιαύτην θέσιν.

Ἡ Θεοὶ πρόνοια τὸν ὠδήγησε πρὸς τὴν Κ. Δημαρᾶ, ὅπου εὔρεν, ὡς εἶδομεν, τὴν θυγατέρα του ἠδὲ δὲ ὁ ἀγαθὸς ἰατρὸς ζῆ εὐτυχῆς μετὰ τόσας δεινοπαθείας, συντρέγων ἀείποτε τοὺς πτωχοὺς ἐν μεγαλοπρεπῆς μαουσωλείῳ ἐδέχθη τὰ ὄστα τῆς ἀτυχῆς Ἐλένης, ὅπου συγκαίς ὁ Νέστορ, ἡ Ἐλίζα καὶ ἡ Κ. Δημαρᾶ πηγαινούν καὶ προσευχόνται πάντοτε ὁ ἰατρὸς εὐρίσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰ εὐεργετήσῃ, πάντοτε εὐρίσκει πικρίαν τινὰ νὰ καταπραῦνῃ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΓΝΩΣΕΙΣ.

(Συνέχεια, ἴδε φυλλάδιον 14.)

Οἱ ἀστρονόμοι οὐδέποτε ἔπαυσαν ἀποικουόντες τὰς περὶ κινήσεως τῆς γῆς δοξασίας τοῦ Φιλολάου, τοῦ Πλάτωνος καὶ Νικητᾶ ὁ ἐκ Σάμου Ἀρίσταρχος, ὅστις ἤμαρξεν ἀπὸ τοῦ 320 μέχρι τοῦ 250 ἔτους πρὸ Χριστοῦ, ἐφαίνετο ὅτι παραδέχεται τὸ γεωκεντρικὸν σύστημα, εἰ καὶ ὑπεστηρίζε τὴν ἀκίνησιν τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν περὶ τὸν ἡλίον περι-

στροφήν τῆς γῆς ἐν κύκλῳ ἔχοντι κέντρον τὸν ἥλιον. Ἄλλ' ὁ Ἀρχιμήδης ἐπεχείρησε ν' ἀποδείξῃ ὅτι τοιαύτη δὲν ἦτον ἡ ἰδέα τοῦ Ἀριστάρχου οὐδ' εἶχε κατὰ νοῦν νὰ καλήσῃ περὶ πλανητῶν. Ἰβόντι, τὸ σύστημα τοῦτο ἐφαίνετο τόσῳ πολυμῆρον, ὥστε Κλεάνθης ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐν Ἀθῆναις στωϊκῆς σχολῆς, διεκήρυξεν ὡς ἀσέβειαν τὸ ν' ἀπομακρύνῃ τις ἀπὸ τῆς ἱερᾶς καὶ κεντρικῆς θέσεώς τῆς τὴν καρδίαν τοῦ πατρός.

Ὁ περιβόητος ἐνεκα τῶν μηχανικῶν καὶ ὀπτικῶν εὐρέσεών του Ἀρχιμήδης, ἐθεωρεῖτο συνάμα καὶ ὡς ἀστρονόμος. Λέγεται δὲ ὅτι κατασκεύασε πλανητοδείκτην ἐκ χαλκοῦ, δι' οὗ ἀπεδείκνυε τὰς περιστροφὰς τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῶν πέντε πλανητῶν καὶ τὴν φύσιν τῶν ἐκλείψεων. Τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο μετέφερον ὁ Μάρκελλος ἀπὸ τῶν Συρακουσῶν εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἀπέθεσεν αὐτὸ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀρετῆς.

Ἐνταῦθα κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ εἰπώμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἀλεξανδρινῆς σχολῆς, ἣν λίαν ἀξιοπαίνοις ἐπροστάτευσαν οἱ Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου βασιλεῖς. Περὶ τὰ μέσα τοῦ τρίτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, ὁ Ἀρίστουλλος καὶ ὁ Τιμοχάρης ἐγραψάν πραγματείας περὶ ἀστρονομίας, καὶ ἀμφότεροι ἔκαμαν ἐπὶ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων παρατηρήσεις ὧν ἔλαβε γνῶσιν ὁ Ἰππάρχος. Κόνων ὁ Σάμιος, φίλος τοῦ Ἀρχιμήδους, ἔκαμεν ἐν Ἰταλίᾳ ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις, καὶ συνοίθησε συλλογὴν ἡλιακῶν ἐκλείψεων παρατηρηθειῶν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων. Βερενίκη, ἡ ἀδελφὴ καὶ σύζυγος Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου, ἐπανακάμπτους ἀπὸ τῆς ἐν Συρίᾳ ἐκδρομῆς τῆς, εἶχεν ἀναθέσει ἕνα τῆς κόμης τῆς βόστρυχον ἐν τῷ ναῷ τῆς εἰς Ζεφύριον Ἀρσινόης καὶ Ἀφροδίτης. Ἀκολούθως δὲ ἀφανισθέντος τοῦ βοστρύχου τούτου ἀπὸ τοῦ ναοῦ, ὁ Κόνων ἔθεσεν αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστερισμοῦ ἢ *Κόμη τῆς Βερενίκης*.

Ὁ Ἐρατοσθένης, ὅστις ἔζη μετὰξὺ τοῦ 266 καὶ 196 ἔτους πρὸ Χριστοῦ, προσδιώρισε τὴν περιφέρειαν τῆς γῆς δι' ἀληθῶς ἐπιστημονικῆς μεθόδου. Ἡ ἀπὸ Σπίνης μέχρις Ἀλεξανδρείας ἀπόστασις ἐν τῷ αὐτῷ μεσημβρινῷ ὑπελογίσθη ὅτι ἦτο ἴση μὲ πέντε χιλιάδας σταδίων. Ὁ Ἐρατοσθένης εὗρεν ὅτι ἡ κάθετος ἀπόστασις τῶν δύο τούτων σημείων ἦν τὸ πεντηκοστὸν μέρος τῆς περιφέρειας τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ ὅτι, κατὰ συνέπειαν, ἡ περιφέρεια αὕτη ἦν ἴση μὲ διακόσια πεντήκοντα ἑκατομμύρια σταδίων, εἴτε μὲ τριάκοντα καὶ μίαν χιλιάδα μιλίων (ἑπτακόσια ὡς

ἔγγιστα στάδια κατὰ βαθμὸν). Ὁ ἔξοχος οὗτος ἀστρονόμος εὖρε προσέτι ὅτι ἡ διάμετρος τοῦ ἡλίου ἦν εἰκοσιεπτάκις μεγαλειτέρα τῆς διαμέτρου τῆς γῆς καὶ τέλος ὅτι ἡ ἀπόστασις τοῦ ἡλίου ἦν ἴση μὲ ὀκτακόσια τέσσαρα ἑκατομμύρια σταδίων, ἡ δὲ τῆς σελήνης ἑπτακόσια ὀγδοήκοντα χιλιάδας.

Ὁ ἐκ Πέργης Ἀπολλώνιος, σύγχρονος τοῦ Ἀρχιμήδους καὶ περίφημος γενόμενος ἐκ τοῦ περὶ κωνικῶν τομῶν συγγραμμάτος του, πρῶτος ἀπέδειξε τὴν περὶ στρεφομένων σφαιρῶν θεωρίαν, καὶ εἰσήγαγε τὴν θεωρίαν τῶν ἐκκεντρικῶν καὶ ἐπικύκλων ὅπως ἐξηγήσῃ διὰ τῶν κυκλικῶν κινήσεων τὰ στάσιμα καὶ ὀπισθοδρομικὰ τῶν πλανητῶν σημεία.

Πραγματευθέντες ἐν συντόμῳ τὰς πολυαριθμούς καὶ διαδοχικὰς ἐρεῦνας τῶν ἀρχαίων ἀστρονόμων καὶ φιλοσόφων, καὶ καταδείξαντες τὰς συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενας καὶ εἰς οὐδὲν ἀποτελεσμα καταληγούσας ἀντιλογίας τῶν σοφῶν ὡς πρὸς τὸ περὶ κινήσεως εἴτε ἀκίνησιος τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῆς γῆς κλ. ζήτημα, μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἐπιστημονικῆς ἀστρονομίας τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, ἀπὸ τοῦ Ἰππάρχου μέχρι τῶν Πτολεμαίων.

Ὁ Ἰππάρχος ἔκαμε τὰς ἀστρονομικὰς αὐτοῦ παρατηρήσεις κατὰ τὸν μεταξὺ τοῦ 162 καὶ 127 ἔτους πρὸ Χριστοῦ χρόνον, ἀλλ' αἱ παρατηρήσεις του αὐταὶ δὲν εὐρέθησαν ἐν οὐδενὶ τῶν συγγραμμάτων του. Τὰς ἀνακαλύψεις τοῦ ἀστρονόμου τούτου γινώσκουμεν ἐκ τοῦ *Ἀλμαγέστου*, μαθηματικοῦ τοῦ Πτολεμαίου συστήματος. Προχωρήσας ἐτι μακρότερον τοῦ Εὐδόξου, προσδιώρισε τὴν θέσιν τῶν ἀστέρων διὰ τῆς ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως τῆς ὑψώσεως καὶ ἀποκλίσεώς των. Ἀνεκάλυψε τὴν κίνησιν καὶ τὸ ἀπόγειον τοῦ ἡλίου σημείων ὥρισεν ἐπίσης τὰς κινήσεις τῆς σελήνης, τὰ σημεία τῆς διατομῆς καὶ τοῦ ἀπογαίου, καὶ τὴν κλίσιν τῆς τροχίας αὐτῆς, καὶ δὲν ἠγνόει τὴν λοξότητα τῆς ἐκλειπτικῆς. Εἶ καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀτελείας τῶν ἀστρονομικῶν αὐτοῦ ἐργαλείων, ἐσφάλλετο ἐνίοτε τῆς ἀληθείας κατὰ μῆκος ὀλοκλήρου βαθμοῦ, ὀφείλομεν ὅμως ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ἐπίσης ἐνίοτε τὰ λάθη του μάλιστα φθάνουσι μέχρι δευτερολέπτων τινῶν. Αἱ περὶ ἐκκεντρικῶν καὶ ἐπικύκλων ὑποθέσεις του, δι' ὧν κατώρθωσε νὰ λύσῃ μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας τὰς ἀνίσους κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων, καθιστῶσιν αὐτὸν ἀξίον νὰ καθέξῃ διακεκριμένην μετὰξὺ τῶν ἀστρονόμων θέσιν. Τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον ἐκ

τῶν τοῦ Ἰππάρχου συγγραμμάτων εἶναι ὁ ὑπ' αὐτοῦ γενόμενος κατάλογος 1,080 ἀστέρων, μετὰ τοῦ πλάτους καὶ μήκους αὐτῶν· αἱ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου παρατηρήσεις του ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς πορείας τῶν ἰσημερινῶν. Ὁ ἐκτιμήσας τὰ ἔργα αὐτοῦ Delambre, λέγει, ὅτι, ἀναλογιζόμενός τις τὴν πληθὺν τῶν ἔργων τοῦ Ἰππάρχου καὶ τὴν ἀπειρίαν τῶν ὑπολογισμῶν εἰς οὓς ἔδωκεν χώραν, πείθεται νὰ θεωρήσῃ αὐτὸν, οὐχὶ μόνον ὡς τὸν ἐξοχώτερον τῆς ἀρχαιότητος ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸν σοφώτερον ὅλων τῶν ἄλλων εἰς τὰς μὴ καθαρῶς θεωρητικὰς ἐπιστήμας.

Κατὰ τοὺς τρεῖς αἰῶνας, τοὺς ἀπὸ Ἰππάρχου μέχρι Πτολεμαίου, σμικρὰς ἢ ἀστρονομία εἶχε κάμει προόδους. Αἱ ἀστρονομικαὶ τοῦ Γεμίνου καὶ Κλεομήδους πραγματεῖαι, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ παρατηρήσεις τοῦ Ἀγρίππα, Μενελάου καὶ Θεώωνος τοῦ Σμυρναίου, κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐγράφησαν. Ἐκατὸν πενήκοντα ἔτη πρὸ Χριστοῦ περίπου, ὁ Ποσειδώνιος κατασκεύασε πλανητοδείκτην, ὅπως ἀποδείξῃ τὴν ἡμερησίαν κίνησιν τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης καὶ τῶν πέντε πλανητῶν. Ἐπίσης κατεμέτρησε, δι' ἐτέρων τῶν τοῦ Ἐρατοσθένους μέσων, τὴν περιφέρειαν τῆς γῆς, εἰς ἣν ἔδωκε μέγεθος διακοσίων τεσσαράκοντα ἑκατομμυρίων σταδίων, εἴτε τριάκοντα χιλιάδων μιλίων. Ὄρισεν εἰς πεντακόσια δύο ἑκατομμύρια σταδίων τὴν τοῦ ἡλίου ἀπὸ τῆς γῆς ἀπόστασιν, καὶ εἰς τρεῖς ἑκατομμύρια τὴν διάμετρον τοῦ ἡλίου. Πρῶτος δὲ ἀνεγνώρισε τὴν ἐπιρροὴν τῶν κινήσεων τοῦ τε ἡλίου καὶ τῆς σελήνης ἐπὶ τῶν καλιφροῶν.

Ἡ ἀστρονομία, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἐπιστήμαι, ἔχουσι τὸ καθήκον νὰ ἐξηγῶσι τὰ φαινόμενα ἐκεῖνα τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ἅτινα φέρουσι τὸν τοῦ ὑπερφυσικοῦ χαρακτῆρα.

Αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, αἱ κομήται, αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ποικίλαι παραλλαγαὶ εἶναι λίαν σπάνια φαινόμενα καὶ ἱκανῶς καταπληκτικὰ ὅπως τρομάζουσι τοὺς δειλοὺς εἴτε τοὺς ἀμαθεῖς.

Ὁ Γεώργιος Λέβης ἀναφέρει πρὸς ἀπόδειξιν τὸ περὶ Περικλέους καὶ τῆς χλαμύδος αὐτοῦ ἀνέκδοτον, ὅπερ, ὡς λίαν γνωστὸν, παραλείπομεν ἐνταῦθα. Προσεπιφέρει δὲ τὸ τοῦ Νικίου, ὅστις, ὅπως ἐξαγίνισεν τὴν ἐκ νέου περιφρονηθεῖσαν σελήνην, δι' ὁμοίας τῆς ὑπὸ τοῦ Περικλέους ὕβρεως, ἄφησεν αὐτὴν νὰ συμπληρώσῃ ὅλας αὐτῆς τὰς

φάσεις πρὶν ἢ μεταφέρῃ τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον πρὸ τῶν Συρακουσῶν. Ὁ Πολύβιος συμπεραίνει ἐκ τούτου ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως ὁ στρατηγὸς κατέχῃ ἀστρονομικὰς τινὰς γνώσεις. «Ἄν ὁ Νικίας, λέγει, ἐγίνωσκε τὴν ἀληθῆ φύσιν τῆς ἐκλείψεως, ἤθελεν ὠφελῆθαι ἐκ τοῦ τρόμου τῶν νησιωτῶν, ὧν ἡ ἀμάθεια ἐξισούτο πρὸς τὴν τῶν Ἀθηναίων. Δεξιώτερος καὶ σοφώτερος τοῦ Ἑλλήνος στρατηγοῦ ὁ Κολόμβος κατεφόβισε τοσοῦτον τοὺς τῆς Ἰαμακτικῆς Ἰνδοῦς, διὰ τῆς προῤῥήσεως μιᾶς τῶν ἐκλείψεων, ὥστε ὑπεχρέωσεν αὐτοὺς νὰ παράσχωσιν εἰς τὰ πληρώματα αὐτοῦ ζωοτροφίας, ὧν εἶχον λίαν κατεπεύγουσαν ἀνάγκην.

Ἐνδεκα ἡμέρας πρὸ τῆς ἐν Ἀρθύλλοις μάχης, ἐκλείψῃς τις τῆς σελήνης ἐνεποίησε τοσοῦτον τρόμον τοῖς στρατιώταις τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὥστε ἤθελον ἐκραγῆ στάσις ἐν τῷ στρατῷ ἐὰν οἱ οἰωνοσκοποὶ τῆς Αἰγύπτου δὲν κατέπειθον αὐτοὺς ὅτι τοῦ ἡλίου ὄντος φίλου τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς σελήνης προστάτιδος τῶν Περσῶν, οἱ τελευταῖοι μόνοι εἶχον λόγους νὰ πτοηθῶσι. (1) Ὅταν ἐπὶ Τιβερίου, κατὰ τὸ 14 ἔτος μετὰ Χριστὸν, οἱ Ῥωμαῖκοι λεγεῶνες ἐστασίασαν ἐν Παννονίᾳ, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τότε ἐφοβήθησαν οἱ στρατιῶται, ὥστε ἀπεπειράθησαν ν' ἀνακουφίσωσι τὸν πλανήτην τοῦτον ἀπὸ τῶν ἀγγηδόνων του διὰ τοῦ ἤχου τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, τοῦ θορύβου τῶν ἵππων καὶ τῆς κρυγῆς τῶν σαλπίγγων. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐπὶ τοσοῦτον ἦσαν δεισιδαίμονες, ὥστε ἐπίστευον ὅτι, κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐκλείψεως, ἡ σελήνη ἐμπαγγανεύετο, καὶ ὅτι αἱ Θεσσαλίδες, αἵτινες ἔχαιρον φήμην μαγισσῶν, ἠδύναντο, διὰ μαγικῶν τινῶν χόρτων καὶ ἄλλων γοητειῶν, νὰ μεταβάλλωσι τὴν πορείαν τοῦ ἀστέρος καὶ νὰ ἐπισύρῃσιν αὐτὸν ὕλικῶς πρὸς ἐκυτάς.

Ἄλλ' εἰ καὶ ὑπῆρχον αἱ δημόδεις αὐταὶ ἀπάται, ἐκ τῶν πραγματειῶν ὅμως τοῦ Γεμίνου καὶ τοῦ Κλεομήδους μαθάνομεν ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐγίνωσκον ἐντελῶς τὴν αἰτίαν τῶν ἐκλείψεων, καὶ ὅτι ὁ Ἐπίκουρος, εἰ καὶ παρεδέχετο ὅτι ἡ σελήνη ἠδύνατο νὰ ὑποστῇ ἐκλείψιν ἐκ τῆς σκιάς τῆς γῆς, ὡς καὶ ὁ ἥλιος ἐκ τῆς σκιάς τῆς σελήνης, ὑπεστήριζεν ὅμως ὅτι ἡ ἐκλείψις ἠδύνατο νὰ γεννηθῇ καὶ ἐξ ἄλλων αἰτίων, εἴτε ἐκ τῆς μερικῆς ἀποσβέσεως τοῦ ἡλίου ἢ τῆς σελήνης, εἴτε καὶ ἐκ τῆς ἐπιπροσθήσεως ξένου τινὸς σώματος γήϊνου εἴτε οὐρανίου.

(1) Ὁ κ. Airy ὑποθέτει ὅτι ἡ ἐκλείψις αὕτη εἶναι ἡ συμβῆσα τὴν 14 μαρτίου, τοῦ 479 ἔτους πρὸ Χριστοῦ.

Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἀναθέσει τὸ ἡμερολόγιόν των εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἀρχιερέων. Δυστυχῶς, οἱ ὑπέρτατοι οὗτοι τοῦ θυσιαστήριου δὲν ἐδικαίωσαν ποσῶς τὴν ἐμπιστοσύνην μεθ' ἧς περιέβαλλον αὐτούς. Ἐπιφορτισθέντες ὅπως τιρῶσι τὴν μεταξὺ τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἡλιακοῦ ἔτους ἀρμονίαν, δὲν ἐδίσταζον νὰ νοθεύωσι τὰς χρονολογίας, καὶ οὕτω νὰ ἐπιμηκύνωσιν ἢ νὰ συντέμνωσιν τὸν χρόνον τῶν συμβολαίων, πρὸς τὸ συμφέρον τῶν πληρονότων τὴν τοιαύτην των ὑπηρεσίαν.

Ἐκ τούτου δὲ ἐπεσφραγίσθησαν τὸσαῦτα λάθη, ὥστε, καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἰούλιος Καίσαρ ἐχειροτονήθη μέγας ἀρχιερεὺς, τὰ δύο ἔτη εὕρισκοντο εἰς διαφωνίαν κατὰ 90 ἡμερῶν διαφοράν. Προσθέσας ὅθεν ὁ Καίσαρ εἰς τὰς 355 ἡμέρας τοῦ κοιτοῦ ἔτους δύο νέους μῆνας ἐξ 67 ἡμερῶν ὁμοῦ, καὶ ἀπαξ μόνον τὸν ἐξ 23 ἡμερῶν μῆνα τοῦ Μαρκεδονίου, ἐσχημάτισεν ἐν προσωρινῶν ἔτος ἐκ 445 ἡμερῶν, καὶ συμπληρώσας οὕτω τὸ ἔλλειμμα, διέταξεν ὅτι ἐφεξῆς τὸ ἡλιακὸν ἔτος θέλει σύγκειται ἐκ 365 ἡμερῶν καὶ 1/4. Ὅπως δὲ τηρήσῃ αὐτὸ ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰς ὥρας προσέθηκε μίαν ἔτι ἡμέραν εἰς τὸν ἀπρίλιον, ἰούνιον, Σεπτέμβριον καὶ νοέμβριον ἠύξθησεν κατὰ δύο ἡμέρας τὸν ἰανουάριον, Σεπτίλιον (μετὰ ταῦτα, αὐγούστον) καὶ δεκέμβριον, ἀναθιβάσας οὕτω τὰς 355 ἡμέρας εἰς 365. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ τέταρτον τῆς ἡμέρας ὅπερ ἔμεινεν ἔτι, προὐνόησε νὰ παρεμβάλλῃ μίαν ἡμέραν ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος.

Ὁ Καίσαρ, εἰ καὶ κατεῖχεν ἀστρονομικὰς γνώσεις καὶ εἶχε γράψῃ, ὡς λέγουσι, πραγματείας περὶ τῆς τῶν ἀστέρων κινήσεως, εἰς τὴν μεταβιβασθῆσιν ὅμως ταύτην τοῦ ἡμερολογίου ἔλαβε βοήθην τὸν Σωσιγένην, ἀστρονόμον τῆς ἀλεξανδρινῆς σχολῆς, καὶ ἕτερον σοφὸν Ῥωμαῖον, καλούμενον Φλάβιον. Ὅσῳ ἀπλῆ καὶ ἂν ἦτο ἡ περιοδικὴ παρεμβολὴ μίας ἡμέρας, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὴν ἐκτελέτωσιν ἀκριβῶς, διότι, ἀντὶ νὰ προστρέχωσιν εἰς τὸ μέσον τοῦτο ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος, ὡς εἶχε διατάξει ὁ Καίσαρ, ἐπραττον τοῦτο ἀνὰ πᾶν τρίτον ἔτος ἐπὶ δώδεκα ὅλα ἔτη, ὅπερ διέταραξε καὶ πάλιν τὴν ἀρμονίαν, καὶ ὑπεχρέωσε τὸν Αὐγούστον νὰ διακόψῃ τὴν παρεμβολὴν ἐπὶ δώδεκα ἔτερα ἔτη, ὅπως ἐξαλειφθῶσιν αἱ τρεῖς περισσεύουσαι ἡμέραι. Ἡ διαφορά μεταξὺ τοῦ ἐκ 365 ἡμερῶν 1/4 συγκειμένου Ἰουλιανοῦ ἔτους καὶ τοῦ ἐκ 365 ἡμερῶν ὅ ὡρῶν 1/4 λεπτῶν ἡλιακοῦ ἦν ἔτι 41' 42" ἐπειδὴ δὲ ἡ διαφορά αὕτη

εἶχε φθάσει κατὰ τὸ 1584 εἰς δέκα ἡμέρας, ὁ Πάπας Γρηγόριος II'. διέταξεν ὅπως τρεῖς συμπληρωματικαὶ ἡμέραι ἀφαιρῶνται ἀπὸ παντὸς τετάρτου αἰῶνος. Οὕτω λοιπὸν συνετάχθη τὸ ἐν χρήσει γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον.

Ἐκ τούτου βλέπει ἕκαστος ὅτι τὸ ἡμερολόγιον εἶχε γενῆ ἀσφαλῆς ὁδηγὸς καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν καταμέτρησιν τοῦ ἔτησιου χρόνου. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς διαιρέσεις τῆς τε ἡμέρας καὶ νυκτὸς βοήθηματὰ δὲν ὑπῆρχον. Τὰ ἡλιακὰ ὡρολόγια καὶ αἱ κλεψύδραι, εἰ καὶ ἀτελῆ, δὲν κίρυσκοντο εἰμὴ μόνον εἰς τὰ δυνάμενα νὰ προμηθεύωσιν αὐτὰ μοναστήρια. Τὰ πτωχὰ καθιδρύματα εἶχον εἰς χρῆσιν των ἐν signicator horarum, ἢ δεικτῆρ τῶν ὡρῶν, ὅστις ὅμως, ὅπως πληροῖ ἀρμοδίως τὰ καθήκοντά του, ὄφειλε νὰ μὴ ἀκοῆσθαι οὐδὲν τῶν περὶ αὐτὸν λεγομένων, νὰ μὴ συνδέῃ μεθ' οἰουδήποτε ὁμιλίαν, καὶ τέλος νὰ μὴ στρέφῃ τὴν προσοχὴν τοῦ οὐδ' ἀπὸ τῶν περιστρεφόμενων σφαιρῶν οὐδ' ἀπὸ τῶν κινουμένων ἀστέρων. Ὄφειλε προσέτι νὰ ψάλλῃ ψαλμοὺς, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἐχρησίμευεν ὅπως ὑπολογισθῆ ὁ παρερχόμενος χρόνος, ὅταν ὁ ἥλιος εἴτε οἱ ἀστέρες ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τῶν νεφῶν. Εἰς ἕτερα μοναστήρια εἶχον ἐν χρήσει λαμπάδας ἀνημμένας. Τὰ διὰ τῶν βάρων καὶ τροχῶν κινούμενα καὶ σημαίνοντα τὰς ὥρας ὡρολόγια ἐγνώσθησαν μόλις κατὰ τὴν ἐνδικαίτην εἴτε δωδεκάτην ἐκκονταετηρίδα, τὸ δὲ διὰ τοῦ ἐκκερμῶν ὡρολόγιον τοῦ Hayghens κατεσκευάσθη κατὰ τὴν δεκάτην ἐβδόμην, τῷ 1657.

Οὐδὲν τῆς ἀστρονομίας μέρος ἔφερε τοὺς ἀστρονόμους εἰς πλειοτέραν ἀμχανίαν, ὅσον ἡ σχετικὴ τοποθέτησις τῶν πλανητῶν. Ἡ μεταξὺ τῶν τριῶν ἀνωτέρων πλανητῶν καὶ τῶν τριῶν κατωτέρων διαφορά ἦν ἄγνωστος αὐτοῖς. Ἐγίνωσκον ὅτι ὁ ἥλιος εὕρισκετο ἀναμέσον αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐτήρουν τὴν ἐφεξῆς τάξιν. Κρόνος, Ζεὺς, Ἄρης, Ἥλιος, Ἀφροδίτη, Ἑρμῆς καὶ Σελήνη. Ἀφοῦ ἀπαξ ἐγνώσθησαν αἱ θέσεις των, ἐγεννήθη νέα τις ὑπόθεσις μὴ μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἑρμῆς, γενόμενοι δορυφόροι τοῦ ἡλίου, ἐκινούοντο περὶ αὐτὸν, ἐνῶ οἱ τρεῖς ἕτεροι ἐκινούοντο περὶ τὴν γῆν. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐγεννήθη πιθανῶς ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν χριστιανικὴν ἐποχὴν, διότι εὕρισκον αὐτὴν εἰς τὸν Βιτρούβιον, εἰς τὸν Μαρτιανὸν Καπέλλαν καὶ ἐν τῇ ἀστρονομικῇ πραγματείᾳ Θεώωνος τοῦ Σμυρναίου. Συμφωνεῖ δὲ ἀκριβῶς πρὸς τὸ νωώτερας ἐποχῆς σύστημα τοῦ Tycho-Braké, κα-

τὰ τὸ ὁποῖον ἡ γῆ εὕρισκεται ἀκίνητος ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ παντὸς μετὰ τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, στρεφόμενων περὶ κῆντρον, ἐνῶ ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Κρόνος στρέφονται περὶ τὸν ἥλιον, οἱ τρεῖς ἀνωτέρω πλανῆται περικυκλοῦσι τὴν γῆν, καὶ οἱ δύο κατώτεροι τίθενται ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

Ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν τοῦ Πτολεμαίου καὶ περὶ τοῦ μεγάλου κῆντροῦ πονήματος τοῦ Ἀλμαγέστου. Πτολεμαῖος ὁ Κλαύδιος γεννηθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ διατρίβων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, κατὰ τὸν μεταξὺ τοῦ 100 καὶ 170 ἔτους χρόνον, λαθῶν γινώσκων τῶν τοῦ Ἰππάρχου ἔργων ὡς καὶ τῶν παρατηρήσεων καὶ πονημάτων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν τῆς Ἀλεξανδρείας ἀστρονόμων, ἠδυνήθη νὰ πλουτίσῃ τὸ Ἀλμαγέστον του, τὴν ἀξιόλογον ἐπιτομὴν τοῦ ὁποῖου ἡμεῖς ὀφείλομεν τῷ Δελάμβερῳ, δι' ὅλων τῶν θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν γνώσεων τῶν προκατόχων του. Ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται ἐν αὐτῷ περὶ τοῦ ἡλίου, περὶ τῆς σελήνης, περὶ ἐκλείψεων, περὶ ἀστέρων, ὧν δίδει τὸν κατάλογον καὶ τὰς ἀποστάσεις των περὶ πλανητῶν, περὶ τῆς ὀπισθοπορείας των καὶ τοῦ πλάτους των, περὶ τοῦ γαλαξίου καὶ περὶ τῆς σφαίρας, συντάξας οὕτω τελείαν σχεδὸν περὶ ἀστρονομίας πραγματείαν. Θεωρεῖ τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ ἀπαντὰς τοὺς πλανήτας ὡς κινουμένους περὶ τὴν γῆν, καὶ οὕτω πως ὀρίζει τὴν τάξιν τῆς ἀποστάσεως των πρῶτον θέτει τὴν σελήνην εἰς τὸν Ἑρμῆν, τὴν Ἀφροδίτην, τὸν ἥλιον, τὸν Δία καὶ τελευταῖον τὸν Κρόνον.

Ἐκαστος τῶν ἀνωτέρων πλανητῶν κινεῖται, κατ' αὐτὸν, ἐπὶ ἐνὸς ἐπικύκλου, οὗ τὸ κέντρον διαγράφει ἕκκεντρον περὶ τὴν γῆν κύκλον, ἐν ἴσῳ χρόνῳ πρὸς τὴν ἀνακύκλιν τοῦ πλανήτου. Ἡ ἐπὶ τοῦ ἐπικύκλου περίοδος εἶναι ἡλιακὴ ἐπικύκλις, ὁ δὲ πλανήτης εὕρισκεται αἰετοτε ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἥλιον ὅτε φθάνει εἰς τὸ πλησιέστατον πρὸς τὴν γῆν σημείον τοῦ ἐπικύκλου. Ἐκαστος τῶν κατωτέρων πλανητῶν κινεῖται ὁμοίως ἐπὶ ἐνὸς ἐπικύκλου, οὗ τὸ κέντρον διαγράφει ἕκκεντρον περὶ τὴν γῆν κύκλον ἄλλ' ἢ κίνησις τοῦ σημείου τούτου εἶναι ὁμοίᾳ τῇ ἡλιακῇ κινήσει, ὁ δὲ πλανήτης διατρέχει τὸν ἐπικυκλὸν του ἐν ἴσῳ χρόνῳ πρὸς τὸν ἀπακινούμενον κατὰ τὴν περὶ τὸν ἥλιον περιστροφὴν του. Ἐν τῷ συστήματι τούτῳ, οὐδόλως ὀρίζεται ἡ ἔκτασις τῶν τε κύκλων καὶ ἐπικύκλων ὡς ἐκ τούτου ἡ παρά-

λαξίς εἰς τὰς μεταξὺ τῶν πλανητῶν ἀποστάσεις οὐδόλως λογιζέται. Ὁ Πτολεμαῖος ἐγίνωσκε λίαν ἀρίστως τὰς παραλλάξεις ταύτας ἐνεκα τῆς ἀπαντωμένης δυσκολίας εἰς τὴν καταμέτρησιν τῆς διαμέτρου τῶν πλανητῶν ἄλλ' ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς σελήνης παρατηρήσεων του ὄφειλε νὰ ἐννοήσῃ τὸ λάθος του, ἀφοῦ ἤθελεν ὑποθέσει ὅτι ἡ ἐν τῷ περιγὰφ διαμέτρος τῆς σελήνης, κατὰ τὴν τεταρτοκύκλιον αὐτῆς ἀπόστασιν, ἦτο σχεδὸν διπλασίως μεγαλειτέρα τῆς διαμέτρου αὐτῆς ἐν τῷ κατὰ τὰς συζυγίας ἀπογὰφ. Ὁ Laplace παρατηρεῖ ὅτι ἐκάστη νέα παρατηρουμένη ἀνισότης προσθέτει νέον ἐν τῷ συστήματι ἐπικυκλόν, ὥστε πᾶν τῆς ἀστρονομίας βῆμα εἰς τὰ πρόσω, ἀντὶ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ αὐτὸ, ἀπ' ἐναντίας τὸ συγχύζει ἐτι μάλλον, καὶ ἐπομένως ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο δὲν περιέχει τι ἀσφαλές.

Ἡ ἀξιολογώτερος τῶν τοῦ Πτολεμαίου ἀνακαλύψεων ὑπῆρξεν ἡ περὶ τῆς ἀνισότητος τῆς σελήνης, ἡ κληθεῖσα ἕκκεντρος. Ὁ Ἰππάρχος εἶχε παρατηρήσει μεγάλας ἐν τῇ κινήσει τῆς σελήνης ἀνωμαλίας ἀπὸ τῶν τεταρτοκυκλίων αὐτῆς, καὶ ὁ Πτολεμαῖος, μελετήσας αὐτὰς ἐπιστημονῶς, ὥρισε τὴν ποσότητα καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν. Ἐπεβεβαίωσε τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου γενομένην ἀνακάλυψιν περὶ τῆς τῶν ἡμερινῶν κινήσεως, καὶ συμπαραθέσας τὰς ἰδίας αὐτοῦ παρατηρήσεις πρὸς τὰς ἀρχαιοτέρας ἄλλων, ἀπέδειξε τὴν ἀκινήσιαν τῶν ἀστέρων καὶ τὸ πλάτος αὐτῶν, αἰετοτε δὲν σχεδὸν ὑπὸ τὴν ἐκλειπτικὴν ἐπέστη δὲ ὅτι ἡ κατὰ μῆκος κίνησις αὐτῶν δὲν ἦτο μεγαλειτέρα, ὡς ὑπόπτευσεν ὁ Ἰππάρχος, τοῦ ἐνὸς βαθμοῦ ἐν διαστήματι ὀγδοήκοντα ἐτῶν καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, ὁ Πτολεμαῖος εἶχεν εἰσχωρήσει πολὺ μακρότερον τῶν προκατόχων του. Παρατηρήσας ὅτι οἱ ἀστέρες δὲν εἶχον παράλλαξιν, καὶ ὅτι ἡ γραμμὴ τοῦ φαινομένου ὀρίζοντος διέτεμε τὴν οὐράνιον σφαῖραν εἰς δύο ἴσα μέρη, ἐσυμπέρανεν ὅτι ἡ διαμέτρος τῆς γῆς ἦν ἀπείρως ἐλαχίστη, συγκρινομένη πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ἀστέρων διαχωρίζουσαν αὐτὴν ἀπόστασιν. Ὑπέθεσαν γενικῶς ὅτι ὁ ὑπὸ Πτολεμαίου συνταχθεὶς κατάλογος τῶν ἀστέρων οὐδὲν ἄλλο ἦτο, εἰμὴ ὁ κατάλογος τοῦ Ἰππάρχου, ἀναχθεὶς διὰ τῆς μετακινήσεως τῶν ἡμερινῶν σημείων κατὰ ἕνα βαθμὸν ἐν διαστήματι ὀγδοήκοντα τεσσάρων ἐτῶν ἄλλ' ἢ συκοφαντικὰ αὕτη δὲν στηρίζεται ἐπὶ οὐδενὸς ἀσφαλοῦς τεκμηρίου. Ὁ Πτολεμαῖος, ἀπεναντίας, λέγει θετικῶς ὅτι ἰδίως ὁμοίως παρετήρησε πᾶν-

τας τούτους ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ ἀναφερομένους ἀστέρας, μὴ ἐξαιρουμένων οὐδ' αὐτῶν τῶν τοῦ ἔκτου μεγέθους ἀστέρων ὅθεν ἦτο ἐπάναγκας νὰ ἔχωμεν ἀδικριλονείκητον ἀποδείξιν ὅπως ἀποδεχθῶμεν τὴν κατὰ τοιοῦτου ἀνδρὸς ὑβριστικωτάτην ταύτην κατηγορίαν.

Ἄλλ' ἡ ἀστρονομία δὲν εἶναι ἡ μόνη ἐπιστήμη ἣτις εἶναι ὀφειλέτις τῷ Πτολεμαίῳ. Ἡ συλλογὴ του περὶ μήκους καὶ πλάτους ὄλων τῶν ἐν τῇ ἐποχῇ του γνωστῶν πόλεων, αἱ περὶ μουσικῆς πραγματεῖαι αὐτοῦ, ἡ χρονολογία, αἱ γνωμονικαὶ, ἡ μηχανικὴ καὶ πρὸ πάντων ἡ ὀπτικὴ αὐτοῦ ἀποδεικνύουσιν ἀριδύτως τὴν ἔκτασιν τῶν γνώσεών του, καὶ ὀρίζουσιν αὐτῷ διακεκριμένην παρὰ τοῖς ἀστρονόμοις καὶ φιλοσόφοις θέσιν. Τὸ περὶ ὀπτικῆς σύγγραμμα αὐτοῦ, ὅπερ ἀνευρέθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, εἶναι ἀξιολογώτατον ἔργον. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων εὐρέθη ἡ λατινικὴ αὐτοῦ μετάφρασις, πρῶτος δ' ὁ Οὐμβόλδος ἀνέφερεν αὐτὸ καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Laplace σύγκριται δὲ τοῦτο ἐκ τεσσάρων βιβλίων, ὧν τὸ πρῶτον ἀπωλέσθη τὸ δὲ τελευταῖον, ὃ καὶ μᾶλλον διαφέρον, περιέχει φυσικὰ πειράματα ἐκτελεσθέντα μετὰ τρυφῆς ἐπιμελείας, ὥστε τὰ ἀρχαιότερον γεγόμενα δὲν δύνανται νὰ συμπαραβληθῶσι πρὸς αὐτὰ ἔγραψε προσέτι καὶ θεωρίαν περὶ ἀστρονομικῶν διαθλάσεων, τελειότεραν πατρῶν τῶν πρὸ τοῦ Κασσίνη δημοσιευθεισῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

Ὁ Γεώργιος Λέβης συζητεῖ λίαν ἐπιστημόνως, καὶ ὀφείλομεν νὰ τῷ ἀφήσωμεν τὴν τιμὴν ταύτην, τὰς γνώμας ἃς ἐξέφεραν ὑπὲρ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος τῆς ἀστρονομίας τῶν τε Βαβυλωνίων καὶ Αἰγυπτίων. Ὅτι οἱ Χαλδαῖοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἱερεῖς ὑπῆρξαν οἱ εὐρεταὶ τῆς ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας ὅτι αἱ ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις τῶν περιέχουσι περιόδους μυριάδων ἐτῶν, καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Αἴγυπτον, ἔλαβον παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἀπάσας τὰς τε ἀστρονομικὰς, χρονολογικὰς καὶ γεωμετρικὰς γνώσεις τῶν πάντων ταῦτα εἰσὶ γνώμαί ὑποσηρηθεῖσαι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων προσέτι. Ἄλλ' ὀφείλομεν ἐπίσης νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἂν οἱ ἱερεῖς τῆς Βαβυλωνίας καὶ Αἰγύπτου, ὀρμώμενοι ἐκ τῆς καθαρότητος τοῦ οὐρανοῦ τῶν, εἴτε ἐκ τῆς ὀχληρίας τῆς προερχομένης ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου ἀπομονώσεώς των, ἐνησχολήθησαν εἰς τὴν ἀστρονομίαν, δυνατόν νὰ ὠρμήθησαν εἰς τοῦτο καὶ ἐκ τινος θρησκευτι-

κῆς αἰτίας, καὶ ὅτι αἱ ὡς ἐκ τῆς στέρησεως ἐπαρκῶν ἐργαλείων ἀτελεῖς παρατηρήσεις τῶν μετεωρολογικῶν ἀντικείμενων κερδοσκοπίας, καθότι ὑπέθετον ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς δημιουργίας ὁ Τοξότης ἐκυρίευεν ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἡ ἀστρολογία τῶν Χαλδαίων διεδόθη ταχέως, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, εἰς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἰταλίαν, καὶ εἰς τοῦτο πολλὰ αἷτια συνέτειναν. Τὰ ἰσχυρότερα πάντων ἦσαν αἱ σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῆς μετεωρολογικῆς ἀστρολογίας τῶν Ἑλλήνων, μετὰ τῆς πίστεως ἠνεῖχον περὶ ὑπάρξεως ἐνὸς ἀρωγοῦ δαίμονος, καὶ μετὰ τῆς δοξασίας περὶ τῆς εἰς ἀστέρας μεταμορφώσεως τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Χαλδαῖοι προέλεγον τὸν καλὸν ἢ κακὸν κερὸν ἐκ τῆς παρουσίας ἢ ἀπουσίας τινῶν ἐκ τῶν ἀστέρων. Οἱ Χαλδαῖοι ἐπίστευον ὅτι τὰ διάφορα ἀτμοσφαιρικὰ φαινόμενα ἀνενοῦντο μετὰ μίαν δωδεκαετῆ τοῦ ἡλίου περίοδον. Ἡ ἀστρονομία, ὡς μετῆρχοντο αὐτὴν κατὰ τὰς πρώτας ἑκατονταετηρίδας τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἦτο πολὺπλοκόν τι καὶ δυσνόητον σύστημα. Οἱ ἐπαγγελλόμενοι αὐτὴν διεκρίνοντο γενικῶς διὰ τῆς ἐπωνυμίας τοῦ μαθηματικοῦ, καὶ ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἀπῆται πλειοτέραν σκέψιν, πλειοτέραν ἐπινοητικὴν δεξιότητα ἀφ' ὅσων αἱ νέαι ψευδοεπιστήμαι, αἱ γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα φρενολογία καὶ ὁμοιοπάθεια.

Δὲν εἶναι πολὺ ἄξιον λόγου τὸ νὰ ἐρευνήσωμεν τὴν κατάστασιν τῶν ἐπὶ τῆς ἀστρονομίας σπουδῶν τῶν ἀρχαίων, ὡς καὶ τὴν ἀρχικὴν ἱστορίαν καὶ χρονολογίαν τῶν τε Αἰγυπτίων καὶ Ἀσσυρίων. Τῷ ὄντι, ἂν ἀνερευνησῆ τις τὴν πρὸ τῆς βασιλείας τοῦ Ναμμηπίχου αἰγυπτιακὴν χρονολογίαν, ὡς ἐξάγεται αὕτη ἐκ τε τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Μανέθωνος, τοῦ Ἐρατοσθένους καὶ Διοδώρου, οἵτινες ἄπαντες ἠρύσθησαν τὰς γνώσεις τῶν ἀπὸ τῶν αὐτῶν πηγῶν, τουτέστιν ἀπὸ τῶν ἱερῶν γραφῶν, ἀπὸ γνησίων καταλόγων τῶν ἐντοπιῶν ἱερέων, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκ στόματος παραδόσεως ἔαν, ἀφοῦ ἐπισταμένως μελετήσωμεν τὰς ἀγάνους αὐτὰς χρονολογίας ἐν αἰς μικρὰ τινα ἱστορικὰ διδόμενα ἀπαντῶνται, συγκρίνωμεν αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας, ὅπως ὀρίσωμεν κατὰ πόσον εἶναι ἀξιόπιστοι, θέλομεν ἰδεῖ καθαρῶς ὅτι διαφέρουσιν ἐντελῶς κατὰ πάντα, καὶ ὅτι ὁ συμβιβασμὸς αὐτῶν καθίσταται ἀδύνατος δι' οἰασθήποτε κανονικῆς μεθόδου.

Μ' ὅλα ταῦτα, οἰαδήποτε ὑπῆρξεν ἡ κατάστασις τῆς χαλδαϊκῆς ἀστρονομίας, οἱ ὅπαδοι αὐτῆς οὐδέποτε ἐγκατέλιπον καὶ τὴν μηχανικὴν τέχνην ὑπέθετον οὕτοι ὅτι οἱ πλανῆται καὶ ἄλλοι τινὲς ἀστέρες προϊστάντο ἐν τῇ γεννήσει τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐξήσκουν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος βίου των κακὴν τινα ἢ ἀγαθὴν ἐπιβροχὴν. Βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἰδέας ταύτης ἡ ἀστρολογία, ἐδιδάχθη ἐν Αἰγύπτῳ καὶ εἰσῆχθη ἐν Ἑλλάδι, ἀφ' ὅπου μετέβη εἰς Ἰταλίαν καὶ Ῥώμην. Μετ' οὐ πολλῶν, τὴν εἰς τοὺς πλανήτας ἀποδιδομένην ταύτην ἐπιβροχὴν ἐπεξέτειναν ἀπὸ τῶν ἀτόμων εἰς τὰ ἔθνη. Ἡ τύχη τῆς μεγάλης πόλεως, τῆς Urbs, ὠρίσθη κατὰ τὴν 21 ἀπριλίου, ἡμέραν τῆς θεμελιώσεώς της, καὶ ἡ γέν-

Ἡ ΥΠΟΧΟΝΔΡΙΑ.

Ἡ

Ἡ ΚΟΙΛΙΑΣ ΤΟΥ ΛΩΤΕΡΒΡΟΥΝΝΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος, ἴδε φυλλάδιον 14.)

» Ἡ ὁμιλία αὕτη διέχυσεν εἰς τὴν καρδίαν μου ἀγνήν χαρὰν καὶ εὐτυχίαν. Ἀπεχαιρέτησα τὴν Λαύραν καὶ τὴν κυρίαν Βλανδίλλ, αἵτινες ἐμελλον ν' ἀνχωρήσωσι τὴν ἐπαύριον. Ἀνέμιξα τὰ τῆς χαρᾶς δάκρυα πρὸς ἐκεῖνα τῆς Λαύρας, καὶ δὲν ἀφῆκα νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔκλειον ὡς αὐτὴ ἀπὸ θλίψιν καὶ λύπην.

Ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἐκεῖνα ἐγκατέλειπον τὴν κοιλάδα τοῦ Λωτερβρούννου ἦτο στιγμὴ καὶ τῆς ἀναχωρήσεώς μου, ἀλλὰ δι' ὅλους ἀντιθέτων ὁδῶν. Μὴ δυνάμεναι νὰ εἰσέλθωσι εἰς τὴν Γαλλίαν χωρὶς νὰ τρέξωσι μεγάλους κινδύνους, ἀπεφάσισαν νὰ διέλθωσι μέρος τῆς Γερμανίας, καὶ νὰ ἐπιβιβασθῶσι εἰς ἓνα τῶν λιμένων τῆς Ὀλλανδίας. Ἡ πώλησις ἣν εἶχον κάμει τῆς μικρᾶς καλύβης των καὶ τοῦ ποιμνίου των ταῖς ἐπρομήθευσε τὰ διὰ τὸ ταξίδιον ἀναγκαῖα χρήματα. Τὸ κατ' ἐμὲ, ὡς ξένος μὴ ἔχων τί νὰ φοβηθῶ ἐκ τοῦ ἐπαναστατικοῦ πελέκεως, καὶ ἐπιθυμῶν ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον νὰ φθάσω εἰς τὴν πατρίδα μου, διήλθον ἐκ νέου τὴν Γαλλίαν, καὶ ἔφθασα εἰς τὴν Ἀγγλίαν πολὺ πρότερον ἐκεῖνων, περιμένων μετ' ἀνεκφράστου ἀνυπομονησίας τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν θὰ ἐσφιγγον ἐπὶ τῆς καρδίας μου δύο ὄντα, τὰ ὁποῖα μοὶ ἦσαν τόσον προσφιλῆ.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν μόνος ἐντὸς τοῦ δωματίου μου ἐσκεπτόμην περὶ τῆς Λαύρας καὶ ἤρχισα νὰ μετανοῶ ζωηρῶς, διότι ὑπερβολὴ τις ἀβροφροσύνης μ' ἐμπόδισε νὰ τὴν ἀκολουθήσω, ὁ Οὐίλλιαμ παρουσιασθεὶς ἐνώπιόν μου μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι δύο ξένοι ἐζήτησαν νὰ με ὁμιλήσωσι, καὶ τὰς εἰσήγαγεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ γέρθη παρευθὺς διὰ νὰ νὰ τρέξω πρὸς τὴν κυρίαν καὶ τὴν δεσποσύνην Βλανδίλλ, ἀλλ' ἠσθάνθη τὸσον ζωηρὰν συγκίνησιν, ὥστε τὰ γόνατά μου ἐλύγισαν, ἡ καρδιά μου ἐπαλλε μετὰ σφοδρότητος, καὶ ἠναγκάσθη νὰ στηριχθῶ πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Οὐίλλιαμ. Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν, ἡ κυρία Βλανδίλλ καὶ ἡ Λαύρα ἐπλησίασαν πρὸς ἐμὲ μετὰ πολλὴν χάριν καὶ εὐγένειαν ἡ Λαύρα εἶχε κοσμίως χαμηλώσει τοὺς ὀφθαλμούς της καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου της ἐφαίνετο τὸ ἀπεικόνισμα βαθείας

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

λύπης. Ἡ ταραχὴ ἐκ τῆς ὁποίας ἡ κυρία Βλανβίλλ δὲν ἠδύνατο νὰ συνέλθῃ, ἡ διαφορά τῆς ἐνδυμασίας μου, ἡ πολυτέλεια αὐτῆ τὴν ὁποίαν ἡ περιουσία μου μοι ἐπιτρέπει νὰ ἔχω, ὅλα τέλος τὴν ἐμπόδιζον νὰ μ' ἀναγνωρίσῃ. Ἔθεσε μεταξύ τῶν χειρῶν μου τὴν ἐπιστολὴν ἣν εἶχε λάβει ἐκ Βέρνης, ἐγὼ δὲ προσποιηθεὶς ὅτι ἀνέγνωσα αὐτήν, τῆ εἶπον· Μάλιστα, κυρία, ἐγὼ εἶμαι ὅστις τοιμῶ νὰ σὰς προσφέρω ἓν ἄσυλον. Ἡ οἰκία μου, ἡ περιουσία μου, ἡ ζωὴ μου καὶ πᾶν ὅ,τι κατέχω σὰς ἀνήκουσιν ὑποσχέθην νὰ προσφέρω εἰς ὑμᾶς ὅλας τὰς περιποιήσεις καὶ τὸ σέβας τὰ ὅποια υἱὸς προσφέρει εἰς τὴν φιλοστοργότεραν τῶν μητέρων, καὶ θὰ κρατήσω τὸν λόγον μου, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἡ δεσποσύνη θυγάτηρ σας ἀπεποιήθη νὰ ἐνώσῃ τὴν τύχην της πρὸς ἐκείνην τοῦ πτωχοῦ Τῶμ. . . .

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ἐρύθημα ζωηρὸν ἔθαψε τὰς παρειὰς τῆς Λαύρας, καὶ ὑψώσασα ἐπ' ἐμοῦ ἐκπληγμένους ὀφθαλμούς ἀνέκραξε: « Μέγιστε Θεέ! εἶναι ὁ Τῶμ, αὐτὸς ὁ ἴδιος Τῶμ! » Ἡ ἐκπληξίς της, ἐκείνη τῆς κυρίας Βλανβίλλ καὶ αἱ παραφοραὶ τῆς χαρᾶς μου δὲν δύνανται νὰ περιγραφῶσι, καὶ νομίζω προτιμότερον ν' ἀφήσω εἰς τὴν εὐαισθησίαν σας, ἀγαπητοί μου φίλοι, νὰ μαντεύσῃτε τὴν εὐτυχίαν μου, παρὰ νὰ προσπαθῆσω ματαίως διὰ χρωμάτων νὰ σὰς ζωγραφίσω τὰ αἰσθηματὰ, τὰ ὅποια οὐδεμία γλώσσα δύναται νὰ ἐκφράσῃ.

Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἀφίξιν των εἰς Λονδίνον, ἡ Λαύρα ἐγένετο κυρία Βεντῶρθ. Πρὸ τριῶν ἐτῶν εἶμαι ὁ εὐτυχέστερος τῶν συζύγων, τὰ τρυφερότερα καὶ τὰ ζωηρότερα τῶν αἰσθημάτων εἰσέδυσαν εἰς τὴν καρδίαν μου καὶ δὲν θὰ ἐξέλθωσι ποτέ. Δύο τέκνα εἶναι ὁ καρπὸς τὸσον προσφιλοῦς συμβιώσεως καὶ σκέπτομαι διὰ τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν των σχέδια τὰ ὅποια θέλω νὰ πραγματοποιήσω. Ἡ ζωὴ μου κατέχεται ὑπὸ ἐλπίδων, τὰ πάντα μοι προσμειδιῶσιν εἰς τὴν φύσιν, καὶ χάρις εἰς τὸν σοφὸν ἱατρὸν Ἐλλιότ, εὐχαριστῶ καθ' ἡμέραν τὸν Θεόν, διότι μοι διεφύλαξεν ὑπαρξίν τῆς ὁποίας ἐκτιμῶ τὴν ὅλα τὰ θέληγῆτρα. . . .

Οἱ συνδαιτημόνες του ἤκουσαν μετὰ πολλῆς συγκινήσεως τὴν διήγησιν ταύτην καὶ ἐπειδὴ ἡγάπων τὸν κύριον Θωμᾶν Βεντῶρθ, ἔλαβον ἐνδιαφέρον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν αἰσθημάτων του· μᾶλλον ἢ εἰς ἐκείνην τῶν συμβάντων του. Αἱ ψυχαὶ των συνεκινήθησαν εἰς τὴν ἐξεκόνισιν τῶν νέων ἐντυπώσεων ἀνθρώπου, ὅστις παρασυρ-

θεὶς ὑπὸ τῆς ἀηθίας καὶ τῆς θλίψεως ἐπὶ τοῦ χεῖλους τοῦ τάφου καὶ μετοικισθεὶς ὡς νέον ἄνθος ὑπὸ οὐρανὸν δικυγέστερον, καὶ εἰς γῆν γονιμωτέραν, ἐπανερχεται βαθημηδὸν ἐκ τοῦ θανάτου πρὸς τὴν ζωὴν, καὶ ἐκ τῆς ἀπελπισίας εἰς τὴν εὐτυχίαν. Ἡ συνομιλία ἐμψυχούται, ὁ οἶνος διαχέεται εἰς μεγάλας δόσεις, καὶ αἱ προπόσεις ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς προπόσεις. Ἔπιον εἰς ὑγείαν τῆς Κυρίας Βεντῶρθ, τῆς Κυρίας Βλανβίλλ, τοῦ καλοῦ Τῶμ, ὅλων τῶν κοιτίκων τοῦ Λωτρερβούνου, καὶ πρὸ πάντων εἰς ὑγείαν τοῦ δόκτορος Ἐλλιότ. Ὁ περίφημος ἱατρὸς παρὼν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην, τῆς ὁποίας ἦτον ὁ ἥρωας, ἀνταπεκρίνετο μὲ τόσῃ χάριν εἰς ὅλας τὰς προπόσεις τῶν συμποτῶν, ὥστε, λέγουσιν, ὅτι τὴν ἐπαύριον δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς ἀσθενεῖς του.

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Κ. ΜΠΑΜΠΑΣ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΟΛΙΒΙΕΡΟΣ ΚΡΟΝΒΕΛ.

Ὁ ἑκτακτος οὗτος ἀνὴρ, εἰς ὃν ἀπέκειτο διὰ τῆς μεγαλοφυΐας του νὰ ἀνατρέψῃ θρόνον καὶ ὑποδουλώσῃ τὴν πατρίδα του, γενόμενος τύραννος ἀνευ σκῆπτρου, καὶ βασιλεὺς ἀνευ στέμματος, ἐγεννήθη τῆ 25 Ἀπριλίου 1599. Πρωτῶς δ' ἐδήλου χαρακτῆρα ἀδάμαστον καὶ γόνιμον φαντασίαν, διαθέτουσαν αὐτὸν πρὸς τὸν θρησκευτικὸν ἐνθουσιασμόν, ὅστις βραδύτερον μετετρέπη εἰς ἀπηνῆ φανατισμόν· νεώτατος δ' ἔτι ὢν εἶχε τοσαύτην περὶ τοῦ μέλλοντός του πεποίθησιν, ὥστε προκατελήφθη ἀπὸ πρόληψιν ὅτι γυναικὸς φάσμα ὤφθη αὐτῷ, ἀγγέλλον τὴν ἐν τοῖς πρώτοις τοῦ βασιλείου μέλλουσαν θέσιν του. Μετὰ τριάκοντα δ' ἔτη ἐπέισθη ὅτι ἡ ὀπτασία αὐτῆ τῆς ἐξαφθείσης φαντασίας του ἦτο θεία ἀποκάλυψις. Ἐξελθὼν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κανταβριγίας δὲν ἐνησχολήθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν νόμων, ἀλλ' ἀμέσως ἐξώκειλεν εἰς βίον ταραχῶν καὶ καταχρήσεων, ἐνεκα τῶν ὁποίων ἐν βραχεί χρόνῳ κατηνάλωσε τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς του ἀπολειφθεῖσαν μετρίαν περιουσίαν. Νυμφευθεὶς δὲ ἀκολούθως, μόλις τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας του ἄ-

γων, τοσοῦτον ἐρρόθυμισε καὶ ἐκανόνισε τὴν διαγωγὴν του, ὥστε εὐκόλως πείθεται τις ὅτι αἱ πρώται παρεκτροπαὶ του προήλθον μᾶλλον ἐκ πνευματικῆς ταραχῆς, εἰς ἐκτάκτους καὶ ἰσχυρὰς συγκινήσεις ὠθούσας αὐτὸν, ἢ ἐκ φύσει κακῶν κλίσεων. Ἀκριβεστέραν δὲ τοῦ χαρακτῆρός του ἰδέαν λαμβάνομεν ἐκ τῆς μετὰ προθυμίας καὶ ζήσεως ὑπ' αὐτοῦ παραδοχῆς ὅλων τῶν ἀρχῶν τῆς νέας τῶν μεγαλοβόρηνων πρεσβυτεριανῶν αἰρέσεως, ἧς ἡ ἐπιβόρεια καθ' ἑκάστην ἠύξανε πρὸς ὄλεθρον τῆς Ἀγγλίας. Κατὰ τὸ 1628 ἐξελέχθη μέλλος τοῦ τρίτου κοινοβουλίου τοῦ Καρόλου Α'. Ἐνθα διεκρίθη διὰ τῶν κατὰ τοῦ παπισμοῦ ἀγορεύσεών του. Ἀφοῦ δὲ τὸ κοινοβούλιον τοῦτο διελύθη, ψευθεὶς τῶν περὶ εὐτυχίας ἐλπίδων του, ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἀμερικὴν ἀλλὰ κατὰ παράδοξον συγκυρίαν, ὁ Κάρολος, ἀπαγορεύσας τὰς μεταναστεύσεις, ἐμποδίζει ὡσαύτως ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τὸν μέλλοντα διὰ τῆς ἐν αὐτῇ διακομῆς του νὰ κρατομησῇ αὐτὸν ἐπὶ τῆς λαμπρότητος. Ἐκ πόσον μικρᾶς αἰτίας ἐξήρτηται αἱ τύχαι τῶν ἐθνῶν! Ἐκλεχθεὶς ἀκολούθως ὑπὸ τῆς ἀκαδημίας τῆς Κανταβριγίας μέλος τῆς ἀνω βουλῆς, εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν βυραρὸς καὶ βρακένδυτος ἢ ἐπίπλαστος δ' αὐτῆ ἀτημέλεια καὶ ἡ φαινόμενη ἀπειροκαλία του προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν ὅλων ἐπὶ τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἔμελλε νὰ διαλύσῃ τὸ κοινοβούλιον τοῦτο, οὐ ἤδη ἀπετέλει μέλος.

Συγκροτηθὲν κατόπιν νέον κοινοβούλιον ἀποκεφαλίζει τὸν βασιλέα, ἀνατρέπει τὸν θρόνον καὶ ἀναγορεύει τὸν Κρόμβελ προστάτην τῆς δημοκρατίας Ἀγγλίας, Σκωτίας καὶ Ἰρλανδίας τὸν τίτλον τοῦτον οὐδόλως ἐξήλου ὁ νέος ἐκλεκτός, ὅστις ἄλλα ἤλπιζε μετὰ τὸν θάνατον Καρόλου τοῦ Α'. δὲν ἐτόλμησεν ὅμως ν' ἀναλάβῃ τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως καὶ ἀναφέρουσιν ὅτι ἐταλαντεύετο καὶ ὅτε μάλιστα τῷ προσκινέθη. Συνεβουλεύθη δὲ πρὸς τοῦτο τὸν Βιτελώκ, ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων τῆς ἐποχῆς του ἀνδρα, ὅστις καθὼς βασιλικὸς καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸ ἔθνος του, πεπεισμένος δὲ ὅτι οὐδὲν σταθερὸν μετὰ τὴν παραγνώρισιν τῶν ἀρχῶν τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας, τῷ συνεβούλευσε νὰ καλέσῃ εἰς τὸν θρόνον τὸν υἱὸν τοῦ Καρόλου, ἀφοῦ πρότερον θέσῃ συμφώνως μὲ τὸ ἔθνος τὰς ὁρὰς τῆς βασιλείας. Ὁ Κρόμβελ οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἔδωκε καὶ ἔκτοτε οὔτε εὐνοίαν εἶχεν οὔτε ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ἀδιάφορον καὶ πιστὸν αὐτὸν σύμβουλον. Λέγουσι προσέτι ὅτι παρακινούμενος ὑπὸ τῆς συζύγου του νὰ

δεχθῆ τὰς γενομένας αὐτῷ ὑποσχέσεις ἐν ὀνόματι Καρόλου τοῦ Β'. τῆ ἀπεκρίθη « εἶσαι τρελλή » ἐὰν ὁ Κάρολος Στουάρτης μοι συγχωρήσῃ ὅσα » κατὰ τοῦ πατρὸς του καὶ κατ' αὐτοῦ ἔπραξα, θὰ ἦναι ἀνάξιος νὰ φέρῃ τὸ στέμμα, τὸ ὅποιον θὰ τῷ παραχωρήσω. » Ὡς πρὸς τοῦτο ὅμως παχυλῶς ἠπατάτο, καθότι διὰ τῆς λήθης τῶν ὕβρεων καὶ τῆς τηρήσεως τῶν ὑποσχέσεων καθίσταται βασιλεὺς ἄξιος στέμματος. Καθὼς δ' ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ἐγένωσκε νὰ ἐξασκῆ τὴν ἐπιβροχήν του, δι' ἧς ἐγένετο κύριος τῆς τύχης τῆς Ἀγγλίας, οὔτω καὶ ἐν τῷ ἐμφυλίῳ πολέμῳ, εἰς ὃν ἔλαβεν ἐνεργητικὸν μέρος καὶ μολοντί ἐλάβετο τοῦ ξίφους εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐτῶν, ἀνέπτυξεν ὅμως ὅλας τὰς ἀρετὰς ἐξόχου ἀρχηγοῦ. Τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ, μετεχειρίσθη ἀμέσως αὐτὸν πρὸς διάλυσιν τοῦ κοινοβουλίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐνεφανίσθη οὐχὶ ὡς ὁ Λουδοβίκος ΙΔ'. μὲ μάστιγα ἀνὰ χεῖρας, ἀλλὰ περιτοχούμενος ἀπὸ στρατῶν, δι' οὐ ἐδίωξε τοὺς βουλευτάς καὶ διέταξε νὰ κλεισθῶσιν αἱ θύραι. Μετὰ ἐνκαὶ ἤμισυν αἰῶνα ὁ Νηπολέων ἐμιμήθη αὐτὸν τῆ 18 Βρουμαίρου. Τοῦ λοιποῦ ὁ Κρόμβελ ἐθασιλευσεν ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ προστάτου. Ἐγκαταστήσας δὲ τὴν ἀρχὴν εἰς Βιτ-Χάλλ, εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων τῆς Ἀγγλίας, κατὰ τὸν τίτλον τὴν πορφύραν καὶ τὸ σκῆπτρον μόνον ἀπελείπετο τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας. Ἀπεδείχθη δὲ μᾶλλον συνετὸς ὅτε ἐκυβέρνησα, ἢ ὅτε κατέλαβε τὴν υπερτάτην ἀρχὴν, τακτοποιήσας τὰ ὀικονομικὰ, καὶ ἀποκαταστήσας τὴν τάξιν εἰς τὸν στρατὸν ἐξησφάλισε τὰ δημόσια ἔργα καὶ κατήρτισε δικαστήρια ἐκ τῶν μᾶλλον ἀδιαφορῶν καὶ σοφῶν νομομαθῶν ἀδιαφορῶν δὲ πρὸς τὰς πολιτικὰς δοξασίας τὰς ὁποίας πρότερον ἐδόξαζεν, ἐξέλεγε μετὰ θάρρους τοὺς ἱκανοὺς οὐδένα πτοούμενος. Ἐμψυχώσας παντὶ σθένει, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, καὶ ἀναπτύξας ἂν καὶ περιβόητος ἐπὶ θρησκευτικῷ φανατισμῷ, ὡς πρὸς τὴν θρησκευτὴν ἀρχὰς πολιτικὰς πλήρεις φρονήσεως καὶ μετριοπαθείας, ὅπερ δυσκόλως ἤθελε τις πιστεύσει, ἐὰν δὲν ἐθεδραιοῦτο ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν. Κατέστησε δὲ γνωστὴν τὴν ἰσχύν του εἰς ὅλον τὸν ἐξω κόσμον καὶ σεβαστὴν τὴν σημαίαν τοῦ ἔθνους του ἐνίκησε τοὺς Ὀλλανδοὺς κατὰ θάλασσαν, συνήψε συμμαχίαν μὲ τὸν Μαζαρίνον καὶ ἐν τάχει ὑψώσε τὴν Ἀγγλίαν εἰς ἀνωτάτην περιωπὴν.

Ἄλλ' ὁ ἐξῆχος οὗτος ἀνὴρ ὁ τοσαύτην ἰσχὺν

καὶ δόξαν προσκτησάμενος, ὃν ἡ τύχη δαφιλῶς περιέβαλε δι' ὄλων τῶν δώρων τῆς, ὀλίγον ὑπῆρξεν εὐτυχῆς, διότι ἡ ἀνύψωσίς του τῷ διήγειρεν ἀπείρους ἐχθροὺς καὶ ἡ μάχαιρα τῶν κατασκόπων ἐπέκειτο καθ' ἑκάστην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ὥστε αὐτὸς ὁ τὴν Εὐρώπην συνταράττων μόλις ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ τοῦ μεγάρου του, φορῶν θώρακα, ὡπλισμένος καὶ φρουρούμενος. Πυρετὸς δὲ βραδύς ἀλλὰ κακοήθης, κακὸν ἀνάτονον προελθὼν ἐκ σφοδρῶν συγκινήσεων καὶ ἀγωνίας, ἐπήνεγκε τὸν θάνατόν του τῇ 13 Σεπτεμβρίου 1658, ἐν ἡλικίᾳ 59 ἐτῶν. Λαμπρὰ κηδεῖα τῷ ἐγένετο καὶ ὄλαι αἱ αὐλαὶ τῆς Εὐρώπης ἐπένησαν, ὥστε αὐτὸς μὴ ὦν βασιλεὺς ἀπήλασε καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον ὄλων τῶν βασιλικῶν τιμῶν ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον, ὅπου τὸ πᾶν ἀπολήγει, ἐδέδοτο αὐτῷ τῷ ἀνατρέψαντι θρόνον, νὰ ἀναφανῆ καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἀντὶ τοῦ πνεύματός του τὸ σῶμά του ἐπέσυρε τὸν θαυμασμόν. Διηγοῦνται δηλονότι ὅτι αἰσθανόμενος τὸ τέρας του ἐγγίζον, προσεκάλεσε περὶ αὐτὸν τοὺς πιστοτέρους φίλους του καὶ ἀναγγείλας αὐτοῖς τοῦτο, διακηρύττει συνάμα ὅτι ἡ δημοκρατία πίπτει μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ τελευταία πνοή του εἶναι τὸ σημεῖον τῆς ἐπανόδου τοῦ Β'. Καρόλου· «γνωρίζω τοὺς Στουάρτας, εἶπε, θὰ ἐκδικηθῶσιν ἐπὶ τῆς κόνας μου εἰς ὑμᾶς ἀναθέτω νὰ τὴν ἀποκρύψετε ἐκ τῆς λύσης τῶν» καὶ διὰ τῆς ἀκλονήτου ἀταραξίας του ἔδωκε μυστικὰς τινὰς ὁδηγίας, τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὁποίων ἀνέλαβεν ὁ ταγματάρχης Βαρκστεὰδ γηραιὸς στρατιώτης, ἀκάθεκτος καθαριστὴς καὶ ἐνθερμος φατριαστὴς. Ἐνῶ δὲ ὁ λαὸς τοῦ Λονδίνου συνωθεῖτο περὶ τῆς μεγαλοπρεποῦς συνοδείας, ἥτις ἠγεῖτο καὶ εἶπετο φερέτρον ἄνευ πτόματος, ὄχημα συνοδευόμενον ἐκ τεσσάρων ἀνδρῶν ἐξήρχετο τοῦ Λονδίνου κομίζον τὸ λείψανον τοῦ Κρόμβελ πρὸς τὸ πεδίον τῆς Νασεβῆς, ὅπου τὸ στρατεύμα τῶν καθαριστῶν ἐνίκησε τὴν ἀποφασιστικώτερον τῶν νικῶν. Ὁ Βαρκστεὰδ καὶ οἱ υἱοὶ του οἱ κομίζοντες τὴν πολυτίμον ταύτην παρακαταθήκην, ἔσκαψαν ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς τάφον, καὶ ἀφοῦ ἐπιμελῶς ἀφῆρσαν τὸν χόρτον κατεβίβασαν ἐν αὐτῷ τὸ φέρετρον· προσχώσαντες δὲ τὸν λάκκον, μετεκόμισαν μακρὰν τὸ περιττὸν χώμα, καὶ ἐπανέθεσαν τὸν χόρτον, ἵνα μὴ φανῆ ἔχνος τῆς ἐργασίας τῶν αὐτῶν μόνοι κατεῖχον τὸ μυστικὸν τοῦ χώρου καὶ μετ' αὐτῶν συναπωλέσθη. Μετὰ καιρὸν ὁ Κάρολος Β'. διέταξε ν' ἀνακομισθῆ μετὰ πομπῆς τὸ λείψανον τοῦ Καρόλου Α', ἐν τῷ

ναῶ τοῦ Βεστμινστερ, ἐνθα προὔτιθετο ν' ἀνεγείρη τύμβον· ἵνα δὲ μετὰ τοῦ ἀγνισμοῦ τούτου συντελεσθῆ καὶ ἡ ἐκδικησις διέταξε νὰ ἐξορυχθῆ τὸ σῶμα τοῦ Κρόμβελ, καὶ συρόμενον ἐπὶ ταρσοῦ νὰ κρεμασθῆ ἀτίμως ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ δημίου. Μετὰ πολλὰς δὲ ἐρεύνας ἐν τῷ ναῶ τοῦ Βίνδσορ δὲν ἀνεῦρον τὸ πτώμα τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ τὸ τοῦ προστάτου εὐκόλως εὑρέθη καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἐκτελέσεως ἠγγικεν. Ἄμα εὑρέθη καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν κρεμάθραν παρετηρήθη ὅτι ἡ κεφαλή ἦτον ἀποκεχωρισμένη τοῦ κορμοῦ, δι' οὗ διὰ συρμάτων συνδέετο· φρίκη κατέλαβε πάντας μαθόντας ὅτι τὸ πτώμα τὸ ὑποστάν τὴν καταδίκην ἐνόχου ἦτον τὸ τοῦ Καρόλου Α'. Τὰ χρονικά τῆς ἐποχῆς ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Βαρκστεὰδ ἐκπληρῶν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κρόμβελ, ἔθεσε τὸ λείψανον τοῦ βασιλέως εἰς τὸ δι' αὐτὸν προσδιορισμένον φέρετρον· τὸ παράδοξον τοῦτο συμβεβηκὸς ὡς σπουδαῖον ἀναφέρεται ὑπὸ πολλῶν ἱστορικῶν, ἂν καὶ τινες μεγάλως διαφωνῶσι περὶ τοῦ ἀξιοπίστου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἐξετάζων τὸ ζήτημα τοῦτο μεταγενέστερός τις συγγραφεὺς καὶ λαμβάνων ὡς θέμα τὴν παράδοξον ταύτην πάλιν τῶν δύο νεκρῶν, εὑρεν ἀντικείμενον συγγράμματος περιέργου καὶ πλήρους ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος. Ὅπως ποτ' ἂν ἦ τὸ γεγονός τοῦτο, ὅπερ πολλοὶ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς περιέβαλον διὰ τῆς γοητείας καὶ παραδοξολογίας, ἐκρίναμεν ἄξιον διηγήσεως.

Ὁ Κρόμβελ ἦτον μετρίου ἀναστήματος· ἡ φυσιογνωμία του βαθέως διατετυπωμένη, ἦτον ἄχαρις, ἡ φωνὴ του ὀξεῖα καὶ θορυβώδης, ὁ δὲ λόγος του ἔντονος, ἐνεργητικὸς, ἀλλὰ χυδαῖος, ἀκαλλιέργητος, βεβιασμένος καὶ διακεκομμένος· ἡ μεγάλη του δεξιότης συνίστατο εἰς ἐντελῆ τινὰ γνῶσιν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, εἰς τὴν ὀξυδερκειάν του, τὴν ἀπίστευτον τόλμην τοῦ συλλαμβάνειν σχεδὸν τι καὶ τὴν ἀκλόνητον ἀπόφασιν τοῦ ἐκτελεῖν ἀμετατρέπτως ὅ,τι ἐσκέπτετο. Τὰ μεγάλα δὲ ταῦτα προτερήματά του, ἅτινα ἐξηγοῦσι τὴν καταπληκτικὴν του τύχην, ἔδωκαν τὸ ἐνδόξιμον εἰς τὸν Βολταῖρον νὰ ἀποφανθῆ περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐγίνωσκεν ὑπὸ τὰς ἰδιότητάς του μεγάλου βασιλέως νὰ καλύπτῃ τὰ ἀνοσιουργήματα τυράννου.

Π. Ι. Α.

Η ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΗΣ ΣΥΜΜΟΡΙΑ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 14.)

— Ὡ, αὐτὸ δὲν θὰ τὸ ἀνεχθῶ κατ' οὐδένα τρόπον, ἀγαπητέ μοι καὶ ἀγαθὲ ἰατρέ, εἶπεν ἡ Δαλλιὲ λαμβάνουσα τὴν χειρὰ του.

— Πρὸς τί νὰ μένω ἐδῶ, ἀφοῦ σὰς εἶμαι πάντῃ ἀχρηστος;...

— Νὰ μείνητε, διότι ἂν φύγητε δὲν θὰ ἡσχάσω οὐδὲ λεπτόν.

— Ἔστω, ἐπανέρχομαι λοιπὸν μετ' ὀλίγον.

— Ὅχι, ὅχι δὲν σὰς ἀφήνομεν νὰ ἐξέλθῃτε.

— Πῶς, θὰ μὲ ἐμποδίσῃτε καὶ ἀπὸ τοῦ δειπνοῦ μου; ἐγὼ συνειθίζω, κυρίαί μου, νὰ δειπνῶ καθ' ἑσπέραν.

— Δειπνᾶτε ἐδῶ, παραγγέλλω καὶ σὰς ἐτοιμάζουσιν ἀμέσως κατὰ τι.

— Δὲν καταλαμβάνω ὁποῖαν μαγικὴν δύναμιν ἔχετε σῆς! εἶπεν ὁ χειρουργὸς κινῶν τὴν κεφαλὴν· ἀφ' ἑνὸς δὲν σέβασθε τὰς παραγγελίας μου, καὶ ὅμως δὲν δυσαρεστοῦμαι· τὴν δεῖτε νὰ μὲ βιάσῃτε νὰ μὴ δειπνήσω εἰς τὴν οἰκίαν μου· ἀλλ' αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον καὶ δὲν θὰ τὸ κατορθώσῃτε.

Μετὰ τὰς φιλοσοφικὰς ταύτας παρατηρήσεις ὁ σοφὸς μὲν ἀλλὰ καὶ γαστρίμαργος Ἀσκληπιάδης κατηθύνθη πρὸς τὸ ἐστιατόριον, αἱ δὲ δύο γυναῖκες, πληροφορηθεῖσαι περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ παράφρονος καὶ μαθούσαι ὅτι ἦτο πολὺ ἡσυχος, μετέβησαν εἰς τὸν κήπον ὅπου εὑρίσκετο ὁ Βίκτωρ. Οὗτος ἔμενον εἰς τὴν αὐτὴν στάσιν, ἐπακουσθημένος ἐπὶ τοῦ θρανίου καὶ εἰς σκέψεις ἀχανεῖς προσηλωμένος, ὡς ἐκ τούτου καὶ δὲν ἤκουσε τὸν ἐπὶ τῆς ἀμμου κρότον τῶν βημάτων τῶν καὶ μόνον εἰς τὴν γλυκεῖαν καὶ ἀρμονικὴν φωνὴν τῆς Λουκίλης συνελθῶν, ἐσκίρτησε καὶ ἀνεκάθησεν ὡς ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐξεγειρόμενος αἰφνιδίως.

— Τισαύτην ὥραν τί κάμνεις μόνος ἐδῶ;

— Ἐπιθυμοῦμαι νὰ μάθῃς τί κάμνω; κύτταξε...

— Πῶς νὰ κυττάξω;

— Ἐκεῖ, ἀπεκρίθη δεικνύων διὰ τῆς χειρὸς πέραν τοῦ κήπου.

Ἡ Δαλλιὲ ἔκυψε μετ' ὀλίγον καὶ εἶπε μειδιῶσα — Ὁμίγη μόνον βλέπω καὶ οὐδὲν ἄλλο.

— Τὴν ὀμίγη αὐτὴν ἐγὼ πρὸ τούτης ὥρας παρατηρῶ, καὶ ἠξέυρεις διατί; διότι μοῦ ἀναπολεῖ τὰς εὐτυχεστέρων ὥρας τῆς ζωῆς μου.

— Ποῖας; ἐψιθύρισεν ἡ Λουκίλη ἐν συγκινήσει.

— Ἐκεῖνας καθ' ἃς συνηνώμεθα εἰς τὸν Πύργον· ἐνθυμῆσαι ὅταν ἤρχεσο εἰς τὴν κι-

κλιδωτὴν θύραν τοῦ κήπου μετὰ τῆς τροφῆς σου; Ἐτρεμες ὄλη καὶ μόνον ὀλίγας στιγμὰς ἐμένομεν ἐκεῖ, ἀλλ' ἡμῖν πανόλβιος, διότι σὲ ἐβλεπον, διότι ἤκουον τὴν φωνὴν σου καὶ ἐνίοτε ἡ χεὶρ μου ἐν ἀγνοίᾳ μου διὰ τῶν κιγκλίδων διερχομένη ἐτόλμα καὶ ἠγγίξε τὴν ἰδικὴν σου! ἐπέστρεφες ὕστερον εἰς τὸν Πύργον, ἐγὼ δ' ἔμενον ἐκεῖ συνοδεύων σε διὰ τοῦ βλέμματός· ἔφευγες, δὲν σὲ ἐβλεπον πλέον καὶ ὅμως ἐγὼ ἔμενον εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ὥρας ὀλοκλήρους ἀκίνητος. Μετὰ ταῦτα ἀπηρχόμην συνεπάγων μετ' ἐμοῦ ἐφόδιον εὐδαιμονίας διὰ μίαν ἐβδομάδα καὶ δι' ἓνα μῆνα πολλάκις.

— Αὐτὴ λοιπὸν ἦτον ἡ αἰτία τῶν νυκτερινῶν ἐκδρομῶν σου, ἀνέκραξεν ἡ Θηρεσία, αἰτινες τοσοῦτω παρώργισον τὸν πατέρα!...

— Καὶ ὄλαι αὐταὶ αἱ ἀναμνήσεις σοὶ ἐπήληθον, κύριε Βίκτωρ, ἐκ τῆς...

— Ἐκ τῆς θεᾶς ἀπλῶς τῆς ὀμίγλης.

— Βλέπεις λοιπὸν, ὅτι δικαίως ἔλεγον προχθὲς ὅτι, ἂν καὶ ὁ τροχὸς τοῦ βίου κυλιέται ὡς ἀστραπή, ἐναπολείπει ὅμως ἔχνην εὐχάριστα καὶ παρήγορα εὐτυχῶν συμβάντων;

Μόλις εἶπε ταῦτα ἡ Δαλλιὲ, παρατεταμέναι ὠρυγαὶ ἀντήχησαν. Ἡ Δαλλιὲ τότε παρακάλεσα τὴν Θηρεσίαν νὰ τὴν περιμείνῃ, ἀνέβη δρομαίως εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ παράφρονος. Εἶχον κατὰ γράμμα ἐπαληθεύσει ὅσα ὁ ἰατρὸς προεῖπεν, ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων φωνῶν καὶ τῶν οἰμωγῶν εὐκόλως ἠδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ μὲ πόσῃ ὀρμῇ ἐπήλθεν ὁ παροξυσμὸς. Αἰφνης αἱ ὠρυγαὶ ἐπαυσαν, θόρυβος δὲ μέγας ἠκούσθη καὶ θήματα ἐσπευσμένα ἐπὶ τῆς κλίμακος. Ὁ Βίκτωρ τρέχει εὐθὺς πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ φθάνει καθ' ἣν ὥραν ὁ παράφρων, ἀφοῦ ἔθραυσε τὰ δεσμά του καὶ ἀνέτρεψε κατὰ γῆς ὄλους τοὺς φύλακὰς του, κατεδίωκε τὴν Λουκίλην. Παρ' ὀλίγον τὴν συνελάμβανε, τὴν ἠγγίσε μάλιστα διὰ τῆς λειποσάρκου χειρὸς του· ἀλλ' ὁ Βίκτωρ ὡς πάνθηρ ἀναπηδῶσας μεταξὺ αὐτῶν καὶ συλλαβῶν τὰς χεῖρας τοῦ μανιώδους, τὸν ἠνάγκασε νὰ σταθῇ.

Ἄλλ' ἂν καὶ εἶχε χαλύβδινα νεῦρα καὶ βίωμην ὑπερφυᾶ, πῶς ἠδύνατο νὰ ἀντιπάλαισῃ κατὰ μανιώδους ἀνατρέψαντος πρὸ μικροῦ ἐξ ἀνθρώπους; Ὅθεν ἡ λύσσα τοῦ παράφρονος ἀναχαιτισθεῖσα ἐξεβράγη εὐθὺς ὀρμητικώτερα. Ἀπελευθερώσας δὲ δι' ἀκατανόητου βίας τὰς χεῖράς του ἠγωνίζετο νὰ πνίξῃ τὸν ἀντίπαλόν του, καὶ οἷς μὲν ὁ

Βίκτωρ άνετράπη, δις δὲ πάλιν ανωρθώθη, αλλά και τρίτον καταπεσών εξήντησε τὰς δυνάμεις και μόλις μετά βίας υπερησπίζετο κατά του παράφρονος, του οποίου οί εκτός της κόγχης τεταμένοι οφθαλμοί απειλητικώς πάντοτε προσέβλεπον τήν Λουκίλην. Ἡ Θηρεσία, προσδραμουσα και αυτή, βλέπει τήν μὲν φίλην της λειποθημούσαν, τὸν δὲ παράφρονα εκπέμποντα φωνὰς αγρίου θριάμβου και θλίβοντα διὰ του γόνατος τὸ στῆθος του ἡμιθανοῦς ἀδελφοῦ της και συσφίγγοντα τὸν λαιμὸν αὐτοῦ διὰ τῶν δύο σιδηρῶν χειρῶν του. Τοιοῦτον θέαμα ἰδοῦσα ἔμεινεν ἀναυδός, νέφος ἐκάλυψε τὸς οφθαλμούς της και τὰ γόνατα αὐτῆς ἐκάμφθησαν, ἀλλ' ἐν τῷ μεγέθει του κινδύνου ἀρυομένη θάρρος, διότι οί τεταμένοι οφθαλμοί του Βίκτωρος ἤρχισαν νὰ θολῶνται, ἐφώναξεν ἀλλ' εἰς μάτην ζητούσα βοήθειαν, ὕστερο ἐξῆλθεν συρομένη, οὕτως εἰπεῖν, ἐκ του κήπου και ἀνέβη τήν κλίμακα ἰκετεύουσα τὸν ὕψιστον νὰ τήν ὑποστηρίξη ἕως οὔ εὔρη τήν ζητουμένην βοήθειαν.

Ἡμεῖς ἐν τούτοις ἄς ὠφελθῶμεν ἐκ της ἀπουσίας της και ἄς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν ἐν Βαστίδι πύργον ὅπως ἀναλάβωμεν ἐκεῖθεν τήν διήγησίν μας.

Ἀφήσαμεν τὸς προσκεκλημένους της Κ. Λαβὰλ Δεμωμορανσῆ εἰς ἄκρον ἔνεκα περιεργείας δυσανασχετοῦντας και ἀνυπομονοῦντας. Καί ἐπί τινα μὲν καιρὸν ἡ παράδοξος μαρκησία ἐφαίνετο ἡδυομένη ἐκ της κωμωδίας ταύτης· ὅταν δὲ ἤκουσε τὸ ὠρολόγιον μακρόθεν σημαῖνον τήν δεκάτην, στραφεῖσα πρὸς τήν οἰκοδέσποιναν εἶπε μὲ πολλήν χάριν.

— Ἐπειδὴ, κυρία μου, βλέπω ὅτι ἀνυπομῶνως περιμένετε, θὰ σὰς εὐχαριστήσω και θὰ πραγματοποιήσω τήν ὑπὸ του κ. Βονρεπῶ δοθείσαν ὑπόσχεσιν· θὰ σὰς ἐκπλήξω τῶνόντι, και διὰ νὰ γίνῃ τὸ πρᾶγμα κωμικώτερον, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ κάμω ἀρχὴν ἀπὸ του συνοδευόντός με κυρίου. Κυττάξατέ τον λοιπὸν προσεκτικῶς και στοιχηματίζω ὅτι ἀφοῦ εἶπω εἰς αὐτὸν μίαν μόνην λέξιν κρυφίως εἰς τὸ οὖς, δὲν θὰ τὸν ἀναγνωρίσητε ὕστερον!

Γέλως ἀσθεστος ὑπεδέχθη τὸς λόγους τούτους και ὁ Βονρεπῶ, συμμεριζόμενος τήν πάνδημον εὐθυμίαν, προσέφερε κομψευόμενος τὸν βραχίονα εἰς τήν μαρκησίαν και τήν ὠδήγησεν εἰς τὸ διάκενον ἑνὸς παραθύρου, ἐκεῖ δὲ κατά παραγγελίαν της καταβιάσας τὰ παραπετάσματα, εἶπε πρὸς αὐτὴν εὐθύμως.

— Λοιπὸν, κυρία, θὰ μὲ ἐκπλήξητε τῶνόντι πολὺ;

— Κρίνατε ἰδίους ὄμμασιν, ἀπεκρίθη ἐκείνη ἐκβάλλουσα τὸ προσωπεῖον και ἀποκαλύπτουσα οὕτω πρόσωπον πάντη αὐτῷ ἀγνωστον.

— Ἄ, Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Βονρεπῶ, μὴ τολμῶν νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔβλεπεν.

— Ἀκούσατε, ἀκούσατε, εἶπεν ὁ ἐφημέριος ἀποτεινόμενος πρὸς τὸς περιστάτας και τρίβων εὐθύμως τὰς χεῖρας. Ἀρχίζει ἡ παράστασις!

— Φωναὶ ὁὲν χρειάζονται, ἐξηκολούθησε λέγουσα ἡ μαρκησία εἰς τὸ οὖς του Βονρεπῶ· ἂν και δὲν εἶμαι ἡ κυρία Λαριθιέρ, τὸ ὄνομά μου εἶναι οὐχ ἦττον σεβαστόν.

— Μὲ συγχωρεῖτε νὰ σὰς ἐρωτήσω πῶς ὀνομάζεσθε; ἠρώτησεν ὁ Βονρεπῶ μετά τινος ἀγωνίας.

— Ἐννοεῖται. Εἶμαι ἡ σύζυγος του Πιτόσχη!..

— Τί ἀκούω!

— Ἡσύχασε, φίλτατέ μοι, διότι ἄλλως θὰ σου διαρρήξω τὸ κρανίον.

Ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον, ἡ ψευδομαρκησία ἐξήγαγεν ἐκ του κόλπου της πιστόλιον και τὸ διεύθυνε κατ' αὐτοῦ.

— Ὁ ταλαίπωρος ταμίας ἀπελιθώθη ὑπὸ του τρόμου, ἡ φωνὴ του ἐκόπη και μόλις ἐτόλμησε νὰ τραυλίσῃ «Διατί μὲ ἐφέρετε ἐδῶ;..»

— Διὰ νὰ μὰς βοηθήσῃς ὥστε νὰ ληστεύσωμεν ὅλους αὐτοὺς τὸς ἀνοήτους.

— Ἐγὼ νὰ σὰς βοηθήσω!

— Τὸ ἐλάχιστον σημεῖον ἀντιστάσεως ἂν δείξης εἶσαι νεκρός. Οἱ δώδεκα ὑπηρέται μου εἶναι ὠπλισμένοι ἀπὸ κεφαλῆς μέχρις ὀνύχων, ὁ δὲ ἐφημέριος θὰ σὲ παρακολουθῇ πιστόλιον κρατῶν ἀνά χεῖρας και ἔτοιμος νὰ σὲ πυροβολήσῃ ἐὰν προσφέρῃς λέξιν. Σὺ μὰς εἰσήγαγες εἰς τὸν πύργον, λοιπὸν ἔχε ἀρκετὴν γενναϊότητα, φῶς μου, ὥστε νὰ φέρῃς εἰς πέρας τὸ ἔργον.

— Εἶπε, και τὸν ἔσυρεν ἐκτός του παραθύρου.

— Κυρίαί μου, εἶπε, κυττάξατε τὸν κύριον Βονρεπῶ, πῶς σὰς φαίνεται;

Τὸ πρόσωπον του ταλαιπῶρου ταμία τόσο ἦτο ἠλλοιωμένον, οἱ οφθαλμοί του τόσο ἦσαν ὑπὸ φόβου προτεταμένοι και τόσο σφοδρῶς συνεκρούοντο οἱ ὀδόντες του, ὥστε ὅλοι ἀνεκάγχασαν ἅμα τὸν εἶδον.

— Δὲν μὰς λέγετε, εἶπεν ἡ κυρία δὲ Λαβὰλ, μέχρι δακρύων γελῶσα, τί ἐκάμετε εἰς τὸν ταλαιπῶρον και ἠλλοιώθη εἰς τοιοῦτον τρόπον;

— Τὸν παρεκάλεσα ἀπλῶς νὰ λάβῃ μέρος εἰς ἐν δράμα, τὸ ὅποιον θὰ παραστήσωμεν, και ἐκ του οποίου θὰ γνωσθῇ τίς ὄλων εἶναι ὁ τολμηρότερος. Ὑποθέσατε, παραδείγματος χάριν, κύριοι και κυρίαί, ὅτι εἶμαι ἡ σύζυγος του Πιτόσχη, ὅτι ὁ ἐφημέριος εἶναι ὑπαπιστής μου, και ὅτι ἤλθομεν διὰ νὰ σὰς ληστεύσωμεν, διὰ δὲ του πιστολίου ἀπειλοῦντες, σὰς λέγομεν.

«Σεῖς μὲν κυρία δὲ Λαβὰλ ρίψατε ἀμέσως ἐντὸς του πύλου του Βονρεπῶ τὸς ἀδάμαντας και τὰ δακτύλιά σας, καλῶς! σεῖς δὲ κύριε σύμβουλε τὸ βαλάντιον και τὸ ὠρολόγιόν σας, σεῖς κύριε μαρκησίε τήν ἀλυσόν σας και σεῖς κυρίαί μου ὅτι πολύτιμον κόσμημα ἔχετε.»

Ἡ μαρκησία, σὺν τῷ λόγῳ και τήν πρᾶξιν ἐνοῦσα, και δι' ἀκατανόητου ταχύτητος ἀφαιρούσα ἰδίαις χερσίν ἀπὸ τὸς ἀνδρας και τὰς γυναῖκας τὰ κοσμήματα, ὅταν ἐκεῖνοι ἐβράδυνον, ἐνῶ ταυτοχρόνως ὁ ἐφημέριος και δύο ὑπηρέται παρηκολούθουν ἐνοπλοὶ και τήν σφύραν του πιστολίου ἀνυψωμένην ἔχοντες, τὸν Βονρεπῶ νεκρὸν μᾶλλον ἢ ζῶντα και μόλις βαδίζοντα, ἡ μαρκησία λέγομεν περιήλθε τοιοιτοτρόπως ὅλας τὰς αἰθούσας και ἀφοῦ ἀπεγύμνωσεν ὅλους ἀνεξαιρέτως ἔλαβε τὸν βραχίονα του ταμία και ἐξῆλθε μεγαλοπρεπῶς, προηγούμενων και ἐπομένων τῶν συντρόφων της και ἔκλεισε κατόπιν αὐτῆς τὰς θύρας. Οἱ κακοῦργοι κατέβησαν τήν μεγάλην κλίμακα μὲ τόσην ἀταραξίαν, ὥστε ὅλοι οἱ θεράποντες του πύργου προσέδραμον ἀμέσως, παρετάχθησαν εὐσεβάστως κατὰ τήν διαβάσιν των και ἠνέωξαν μετὰ προθυμίας τὰ θυρίδια τῶν πρὸ του πυλῶνος ἀναμενόντων αὐτοὺς ὀχημάτων, τὰ ὅποια εὐθὺς ὕστερον ἀπῆλθον ὡς ἀστραπή. Ὁ δὲ ταλαίπωρος Βονρεπῶ ἐγκαταλειφθεὶς τέλος ὑπὸ τῶν ληστῶν και μείνας μόνος πρὸ της θύρας, τόσο ἡσχύνθη, τόσο μετενόησε διὰ τὸ ἐνεργὸν μέρος τὸ ὅποιον ἀκουσίως ἔλαβεν εἰς τὸ θρασὺ του τόλμημα, ὥστε ἀναλογιζόμενος μετὰ φρίκης ὅποια θύελλα θὰ ἐνεσχυπτε κατὰ της κεφαλῆς του ἐὰν ἐνεφανίζετο εἰς τὸς προσκεκλημένους, εἰς τὸς ὁποίους ἤρχισε νὰ φαίνεται ὑπὲρ μέτρον παπάδοξος ἡ ἀστεϊότης της μαρκησίας, ἀπεφάσισε νὰ ἀπέλθῃ και διευθύνῃ τήν δεκάτην και ἡμίσειαν της νυκτός και τήν κεφαλὴν ἀσχεπῆς εἰς Μοντοβάν. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν ἔστρεψε τὸ πρόσωπον εἰς τὰ ὀπίσω

και ἐδιπλασίαζε τὸ βῆμα, διότι ἐκ της μεγάλης κινήσεως τῶν φῶτων ἐνόει ὅποια σύγχυσις και ταραχὴ ἐπεκράτει εἰς τὸν ἐν Βαστίδι πύργον.

Μετὰ ἡμισείας ὥρας ὁρόμον ἐστάθη πρὸς ἀναψυχήν, διότι ὁ ἰδρῶς ἔτρεχε ποταμηδὸν ἐκ του προσώπου του, ἀλλὰ μόλις ἐκάθησεν ἐπὶ τινος προστυχόντος ἐδωλίου, ἵππος ἀπὸ ρυτῆρος τρέχων ἐβρίβη οὕτως εἰπεῖν ἐπ' αὐτοῦ και φωνὴ βροντώδης ἠκούσθη λέγουσα «τίς εἶ;» Ὁ Βονρεπῶ ὑπὸ φόβου δὲν ἐστράφη ἀλλ' εἶπε τρέμων τὸ ὄνομά του ὅποια ἄλλως ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ του ὅταν ὁ ἵππεὺς ἀνέκραξε,

Πῶς, κύριε Βονρεπῶ, ὑμεῖς εἴσθε; εὐλογητὸς ὁ Θεός, ἀπηυδῆσαμεν ἀναζητούντες σας!

— Ποῖος εἶσαι, φίλε μου; ἠρώτησεν ὁ ταμίας εἰσέτι περίφοβος.

— Πῶς! δὲν γνωρίζεις πλέον τὸν Εὐπνητόν!

Μόλις ὁ Βονρεπῶ ἤκουσε ταῦτα και ἀνετινάχθη ἀμέσως ὡς δι' ἐλατηρίου. Οὐδὲ ἡ περιστέρα ἡ ἀναγγεῖλασα εἰς τὸν Νῶε τήν παῦσιν του κατακλυσμοῦ δὲν ἔτυχε τοιαύτης ὑποδοχῆς, ὅποιας ὁ ἐνωμοτάρχης της χωροφυλακῆς. Τὸν ἤρπασε ἀπὸ του ἐφιππίου και παρὰ τὸ σῆθηδες του ὠρκίσθη ὅτι δὲν θὰ τὸ ἀφήσῃ πρὶν φθάσῃ εἰς Μοντοβάν.

— Ἀναβῆτε, κύριε, εἶπεν ὁ Εὐπνητὸς, και μοὶ διηγεῖσθε καθ' ὁδὸν τὰ ὅσα ἐπάθετε, διότι θὰ σὰς συνέβησαν ὑποθέτω πράγματα...

— Πράγματα, τὰ ὅποια ἀνορθώνουν τὰς τρίχας της κεφαλῆς, και νεκροὺ μάλιστα!

— Καταχθόνιοι κακοῦργοι! δὲν θὰ κατορθώσωμεν ἄρᾳ γε ποτὲ νὰ τὸς βάλωμεν εἰς τὸ χέρι; εἶπεν ὁ ἐνωμοτάρχης μετ' ἀγανακτήσεως, ἐνῶ συγχρόνως ἀνέσυρε μετὰ πολλοῦ κόπου τὸν ταμίαν ἐπὶ του ἵππου του. Ἄ, ἐὰν ἀνεκαλύπτομεν τήν φωλιάν των!

— Θὰ ἀνακαλυφθῇ, Εὐπνητέ, ἀπεκρίθη ὀπισθεν παρακειμένου φράκτου φαιδρὰ φωνή.

— Τίς εἶ; ἀνέκραξεν ὁ ἐνωμοτάρχης, δρᾶτων τήν λαβίδα του ξίφους του.

— Ἐχουν δίκαιον λοιπὸν ὅσοι λέγουσιν ὅτι «τὴν νύκτα ὅλοι οἱ γάτοι εἶναι στακτεροὶ» ἀφοῦ μήτε ἡ χωροφυλακὴ δὲν γνωρίζει τὸς φίλους της!

— Σὺ εἶσαι Κορβῖνε; ἠρώτησεν ὁ Βονρεπῶ ἐκ νέου περίφοβος γενόμενος.

— Ναί, κύριε ταμία, ἐγὼ αὐτός.

— Καί τί ζητεῖς κατὰ τοιαύτην ὥραν ἐδῶ εἰς τὰ χωράφια;...

— Ζητεῖ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θὰ εὔρη ἴσως πολὺ πρότερον παρ' ὅσον νομίζει, ἔσπευσεν εἰπὼν

ὁ Ξυπνητός: Πέτρε, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν κουρέα, ὅστις ἐν τῷ μεταξύ εἶχε πλησιάσει, ἔλα μαζί μας, ἐὰν παραδέχεσαι τὴν συμβουλὴν μου καὶ ἄφες τοιοῦτον κυνήγιον, διὰ τὸ ὅποιον δὲν εἶσαι κατάλληλος. — Θὰ τὸ ἰδωμεν, φίλε! ἐν τούτοις ἐγὼ ἀπόψε ἐδιόρθωσα τὰ μαλλία μιᾶς κεφαλῆς, ἢ ὅποια ἀξίζει τόσα φλωριά, ὅσον βάρους ἔχει. — Τῆς ψευδομαρκησίας Λαριτιέρ, ὑπέλαβεν ὁ Βονρεπῶ.

— Τὴν γνωρίζετε; ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ Κορβίνος.

— Πρὸ ὀλίγης ὥρας ἐλήστευσε μετὰ τῶν συντρόφων τῆς ἐκ τοῦ ἐν Βαστίδι πύργου ἀδάμαντας καὶ ἄλλα πολύτιμα κοσμήματα ἀξίας ἐνὸς ἑκατομμυρίου!

— Καὶ μετὰ ταῦτα ἔφυγον ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν;

— Ναί, ἀφοῦ ὁμως πρότερον μετ' ἀνάγκασαν διὰ τοῦ πιστολίου, νὰ τοὺς βοηθήσω εἰς τὴν ληστείαν!

— Ὡ εὐτυχία! ἤξεύρω ποῦ ὑπάγουν. Καλὴν νύκτα Ξυπνητέ. Αὐριον θὰ ἀκούσης καλὰς εἰδήσεις!

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Πέτρος Κορβίνος ἔλυσε τὸ ἐκεῖ πλησίον κρυπτόμενον μικρὸσωμονίπκιόν του, ἵππευσε καὶ ἔφυγε δρομαίως. Ἡμεῖς δ' ἐντούτοις ἄς προσπεράσωμεν τὸν ταμίαν καὶ τὸν ὁδηγὸν αὐτοῦ ὅστις διαρκούσης τῆς διηγῆσεως τοῦ Βονρεπῶ δὲν ἔπαυσε καταρῶμενος καὶ βλασφημῶν ἀνά πᾶσαν στιγμὴν τοὺς δαιμονίους ἐκείνους κακούργους, καὶ ἄς τρέξωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Δαλλιέ.

XII.

ΤΟ ΠΑΝΔΟΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΓΙΣΣΗΣ.

Ἡ Θηρεσία, ὡς εἶπομεν, ἐνῶ μετὰ κόπου ἀνέβαινε τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος, συνήντησε τὸν βασιλικὸν χειρουργόν, ὅστις ἀκούσας τὸν γενόμενον θόρυβον ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἐστιατορίου διὰ νὰ ἰδῇ τί τρέχει. Τόσω δὲ ἡ Θηρεσία ἦτο τεταραγμένη, ὥστε μόλις καὶ μετὰ βίας ἐτραύλισεν «ὁ ἀδελφός μου... ὁ παράφρων!».

— Ἐννοῶ! ὁ παράφρων κάμνει τὰ συνειθισμένα του! δὲν σὰς τὸ προεῖπον;...

— Βοήθειαν, κύριε, βοήθειαν, ἐνόσω εἶναι καιρός!

— Μὴ ἀνησυχήτε, ὠραία μου δεσποινίς, διότι ὅπου εὐρίσκεται ὁ Ἰωάννης Δελσῶλ, ἐκεῖ

καὶ θεραπεία καὶ ἐλπίς ὑπάρχει!

— Σὰς λέγω, κύριε, ἀνέκραξεν ἡ Θηρεσία ἐναγωνίως, ὅτι ὁ παράφρων πνίγει τὸν ἀδελφόν μου!

— Ἄ! διάβολε, ἄς καταβῶμεν λοιπὸν τότε!

— Καὶ τί θὰ κατορθώσωμεν ἡμεῖς μόνοι;...

— Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δὲν κατώρθωσαν ἐξ ἀνδρῶν, διότι ἡ ζωῶδης δύναμις δὲν ἰσχύει παντάπασιν ἀπέναντι τῆς ἐπιστήμης, καὶ θὰ ἰδῆτε περίεργον θέαμα, τὴν ἀταραξίαν δηλαδὴ θριαμβεύουσαν κατὰ τῆς μανιώδους παραφροσύνης, καὶ τὸν παράφρονα αὐτὸν τὸν ὑπὸ τοῦ παροξυσμοῦ καταστάντα Γολιάθ δαμαζόμενον παρ' ἐνὸς γέροντος!

Ὁ Δελσῶλ ἀπαγγείλας μετὰ δογματικῆς σοβαρότητος ὡς πάντοτε τὰ ἀποφθέγματα ταῦτα, ἐτάχυνε τὸ βῆμα διὰ νὰ φθάσῃ τὴν Θηρεσίαν καὶ κατέβη εἰς τὸν κήπον. Ἐκεῖ τὰ πράγματα διετέλουν εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, δηλαδὴ ἡ μὲν Δαλλιέ ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῆς χλόης δὲν παρῆγεν οὐδὲν σχεδὸν ἶχνος ζωῆς, ὁ δὲ παράφρων ἀγρίας ἐκπέμπων φωνὰς ἐξηκολούθει συσφίγγων τὸν λαιμὸν τοῦ Βίκτορος, οὗτινος τὸ πρόσωπον ἐντελῶς εἶχε πελιδνωθῆ, καὶ διὰ τοῦ γόνατος θλίβων τὸ στήθος αὐτοῦ.

Ἡ Θηρεσία ἄμα εἶδε τὸν ἀδελφόν τῆς εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἀφῆκε φωνὴν ἀπελπίσας καὶ ἐκινήθη πρὸς βοήθειάν του, ἀλλ' ὁ Δελσῶλ τὴν ἐμπόδισε.

— Μείνατε αὐτοῦ καὶ σιωπή! διότι ἄλλως τὸ πᾶν ἀπόλλυται! Ἐκβαλὼν δ' ἐκ τοῦ κόλπου του νυστήριον φλεβοτόμον καὶ ἐπὶ ἀκρῶν τῶν ποδῶν πλησιάσας, ἔκυψε καὶ δι' ἀπεριγράφτου ἐπιδεξιότητος ἐφλεβοτόμησε καὶ τοὺς δύο βραχίονας τοῦ παράφρονος· οὗτος δὲ ἰδὼν τοὺς δύο ἐκείνους πῆδακας τοῦ αἵματος καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ τρόμου, ἀφῆσε τὸ θῆμά του καὶ ἀνωρθώθη διὰ μιᾶς. Ὅστις τότε τὸν ἐβλεπεν ἤθελεν ὑποθέσει ὅτι ἔμελλε νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τοῦ Δελσῶλ, ἀλλὰ γοητευθεὶς φαίνεται ἀπὸ τὸ διαυγές καὶ γαλήνιον τοῦ γέροντος βλέμμα, ὠπισθοχώρησε καὶ ἤρχισε νὰ τρέμῃ.

— Τρέξατε τώρα, κυρία, καὶ προσκαλέσατε τοὺς ἀνοήτους αὐτοὺς ὑπηρέτας. Μὴ φοβεῖσθε, διέλθετε, δὲν εἶναι πλέον ἐπιφοβός.

— Ἄλλ' ὁ ἀδελφός μου! τί θὰ γίνῃ ὁ ἀδελφός μου;...

— Θὰ φροντίσωμεν ἀμέσως καὶ περὶ αὐτοῦ.

Καὶ εὐθὺς τῶνόντι ἐπλησίασεν εἰς τὸν Βίκτορα, ὅστις εὐρίσκετο εἰς ἐντελῆ ἀσφυξίαν,

σχίσας δὲ διὰ μικροῦ μαχαίριου τὴν ἑτέραν τῶν χειρῶν τοῦ ἐπενδύτου αὐτοῦ, ἐκέντησε τὴν φλέβα, ἀλλὰ δυστυχῶς πρὸς μεγίστην ἀπελπίσιν τῆς Θηρεσίας, αἷμα δὲν ἔρρευσε· ἡ σοβαρότης μάλιστα τοῦ χειρουργοῦ καὶ ἡ ἄκρα σιωπὴ του ἠῤῥησαν τὴν ἀνησυχίαν τῆς καὶ ἐπὶ τινα λεπτὰ τῆς ὥρας ὑπέθετεν ὅτι ὁ ἀδελφός τῆς ἀπέθανεν, ὥστε λύπη καιρία διέσχιε τὴν καρδίαν τῆς, ὅπως συνήθως συμβαίνει ὁσάκις παρευρισκόμεθα εἰς τὰ λείψια προσφίλους ὄντος· ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁμως ἡ τομὴ τῆς φλεβῆς ἐχρωματίσθη, δύο ἢ τρεῖς ἐλαφραὶ σταγόνες αἵματος ἐκυλίσθησαν ἐπὶ τῆς χειρὸς καὶ τέλος ἤρχισε νὰ ρέῃ ὀλίγον αἷμα, μελανὸν κατ' ἀρχὰς καὶ διακεκομμένως ἐξερχόμενον. Τότε ἡ ἀδελφὴ ἀφῆκε φωνὴν χαρμόσυνον καὶ κατεφίλησε τὴν χεῖρα τοῦ γέροντος, οὗτινος τὸ μέτωπον ἐγαληνίασε καὶ ὅστις ἐμμένων κύριος ἑαυτοῦ, ἔσχισε τὸ λευκὸν μανδύλιόν του καὶ κατεσκεύασεν ἐξ αὐτοῦ, ἐπίδεματα, ἐπέπληξε τοὺς προσδραμόντας ὑπηρέτας καὶ ἀφοῦ διέταξε καὶ μετέφεραν τὸν Βίκτορα καὶ τὴν Δαλλιέ ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἐνεπιστεύθη αὐτοὺς προσωρινῶς εἰς τὴν ζηλωτὴν ἐπιτήρησιν τῆς Θηρεσίας καὶ κατέβη διὰ νὰ δώσῃ τὰς δεούσας διαταγὰς πρὸς φύλαξιν τοῦ παράφρονος καὶ ἐκτέλεσιν τῶν προφυλακτικῶν μέτρων του. Ὁ δὲ Βίκτωρ ὅταν ἠνέωξε τοὺς ὀφθαλμοὺς εὖρε πλησίον αὐτοῦ τὴν Θηρεσίαν καὶ τὴν Λουκίλην, ἧτις συνῆλθε πρώτη ἐκ τῆς λυποθυμίας χάρις εἰς τὰς πολυειδεῖς περιποιήσεις τῆς καλῆς αὐτῆς φίλης. Ἀφήνομεν τώρα τοὺς ἀναγνώστας νὰ φαντασθῶσι τὰ μετὰ ταῦτα, διότι ἡ φαντασία πολὺ ζωηρότερον τῆς περιγραφῆς μας θέλει παραστήσει αὐτοῖς τοιαύτην συγκινητικὴν εἰκόνα, ἡμεῖς δὲ ἄς ἀνεύρωμεν τὸν Πέτρον Κορβίνον, τρέχοντα ἐπὶ τοῦ ἱππαρίου του διὰ μέσου τῶν καλλιεργημένων γαιῶν ὡς μικρὸς σατανᾶς, καὶ ὑπερπηδῶν χάνδακας καὶ ποταμοὺς διὰ νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἔνεκα τῆς συναντήσεως τοῦ Βονρεπῶ προελθοῦσαν ἀργοπορίαν, καὶ νὰ προσπεράσῃ τὰ λεωφορεῖα, ἀναγκαζόμενα νὰ ὀδεύωσι διὰ μεγάλων περιστροφῶν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ὑπὸ τῆς χωροφυλακῆς περιπολουμένων μερῶν. Τὸ φύσει διορατικὸν τοῦ κουρέως, ἐκκαίόμενον ὑπὸ τῆς ὑποσχεθείσης χιλιοφράγκου ἀμοιβῆς καὶ τῆς φιλοδοξίας τοῦ ν' ἀνακαλύψῃ μυστήριον διαφυγόν καὶ αὐτοὺς τοὺς λυγκειοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς εἰσαγγελίας, ἐξήγαγε τὸ ἐπόμενον συμπέρασμα.

Οἱ λησταὶ δηλαδὴ μετὰ τὸ τόλμημά των δὲν θὰ ἐπιστρέψωσιν οὔτε εἰς Μοντοβάν οὔτε εἰς τὸν πύργον τῆς Μόλας, ὅπου ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ εὐρεθῶσι μέτωπον πρὸς μέτωπον μετὰ τῶν κατασκόπων τοῦ Σαδῶκ, ἀλλὰ, καθὼς ἡ ἀλώπηξ κρύπτει τὴν λείαν τῆς ὄσω μακρότερα δυνηθῆ, οὕτω καὶ αὐτοὶ θὰ μεταφέρωσι τὰ λάφυρά των εἰς ἐν τῶν καταγωγίων των· ποῖον λοιπὸν εἶναι τὸ πλησιέστερον καὶ προσφορώτερον εἰς τοὺς σκοπούς των; Τὸ πανδοχεῖον τῆς μαγίσσης τοῦ Μοντέκ, ἐπίτηδες, οὕτως εἶπεῖν, ἐντὸς τοῦ δάσους οἰκοδομηθέν. Ἐκεῖ λοιπὸν πιθανώτατα θὰ κατευθυνθῶσι καὶ ἐπομένως τὸ πᾶν ἦτο νὰ φθάσῃ τις ἐκεῖ πρὸ αὐτῶν.

Ὅθεν ὑπὸ τούτων τῶν συλλογισμῶν ὁ Κορβίνος καταπεισθεὶς, διευθύνθη ἀδιστακτικῶς πρὸς τὸ δάσος καὶ ἐπειδὴ μυριάκις εἶχε διέλθει ὅλα τὰ περίχωρα προσκαλούμενος ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του ἀπὸ τὰς κυρίας καὶ τοὺς κυρίους τῶν περικειμένων πύργων, ἔδραμε κατ' εὐθείαν καὶ τόσω ταχέως ὥστε πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ἔφθασεν εἰς τὸ πανδοχεῖον τῆς μαγίσσης. Τὸ πανδοχεῖον τοῦτο ἦτο ὀγκῶδες κτίριον μονόροφον σεσαθρωμένον, καὶ ἐκ τῶν τριῶν πλευρῶν κυκλούμενον ὑπὸ βάτων καὶ ὑψικόμενων δένδρων, τὰ πέντε δὲ παράθυρα, κόκκινα ἔχοντα παραθυρόφυλλα καὶ ἡ ἐξωθύρα ἔβλεπον εἰς τινὰ ὁδὸν διαπερῶσαν τὸ δάσος ἐκ τῶν ἥκιστα ἀσφαλῶν. Ἄλλη κατοικία ἐκεῖ πλησίον δὲν ὑπῆρχεν, ἡ δὲ πλησιέστερα ἀπέειχε μίαν ὀλόκληρον λεύγαν· ἐπομένως μόνοι οἱ ὑπὸ μεγάλης ἀνάγκης βιαζόμενοι ἢ οἱ μὴ φοβούμενοι τοὺς κλέπτας ὡς οὐδὲν ἔχοντες, φυσικῶ τῷ λόγῳ ἀπεφασίζον νὰ διανυκτερεύωσιν ὑπὸ τὴν ὑποπτον ταύτην στέγην.

Ἡ ἰδιοκτήτωρ τοῦ πανδοχείου ἦτο εἰς πλήρη ἀρμονίαν πρὸς τὴν ἀπαισίαν ὄψιν τῆς οἰκίας τῆς. Ἡ Ἰωάννα δηλαδὴ Καμαρέτη, ἡ ἐπαγγελλομένη καὶ τὴν κλεπταπάδοχον καὶ τὴν χαρτόμαντιν, ἡ καὶ γωλὴ τοῦ Μοντέκ ἐπονομασθεῖσα, καθὼ ἀμφοτέρους τοὺς πόδας γωλαίνουσα, εἶχε πρόσωπον ἰκανὸν αὐτὸ καὶ μόνον νὰ ἐμποιήσῃ τρόμον εἰς τὸν ὁδοιπύρον τὸν παρεκτραπέντα εἰς τὸ ἀπόκεντρον ἐκεῖνο μέρος. Ὁ Πέτρος Κορβίνος λοιπὸν ἄμα φθάσας ὑπὸ τὸν κλάδον πεύκης, τὸν δίκην ἐμβλήματος ἀνηρτημένον ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ πανδοχείου, ὠπλίσθη μετὰ φιλοσοφικὴν ὀλῶς στωϊκότητα κατὰ τῆς προσδοκωμένης κακῆς αὐτόθι ὑποδεξιώσεως, ἧτις

πραγματικῶς ἀπέβη πολὺ χειρότερα παρ' ὅσον αὐτὸς ὑπέθετε.

Καταβὰς τῶντι τοῦ ἵππαριου του, εὐρέθη κατέναντι γυναικὸς μικροσώμου, ὅσον ἔνεστι κακοπροσώπου, πολυσάρκου καὶ φερύσης κεφαλόδεμα ρυπαρώτατον ὑπὸ τὸ ὅποιον ἐφαίνοντο τρίχες ὑπόλευκοι τὸ γυναιον τοῦτο ἀκούσαν τὴν ποδοβολήν τοῦ ἵππου καὶ ἰδὼν τὸν Κορβίνον, τὸν ἠρώτησεν ἀμέσως διὰ φωνῆς τραχείας τί ἐξήτει.

— Τί ζητῶ! ἓνα δωμάτιον τοῦ ὠραίου τοῦτου ξενοδοχείου δι' ἐμέ καὶ ὀλίγον ἄχυρον διὰ τὸ ἀλόγόν μου!...

— Πήγαινε σὴ δουλειά σου! ἀπεκρίθη ἀποτόμως ἡ γράια, ὑπερον ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα δὲν δέχομαι κανένα.

— Τὸ γνωρίζω καὶ κάμνεις καλά, τὰρα ὅμως δὲν εἶναι μεσάνυχτα...

— Δὲν εἶναι; μὴ μὲ γελάς; εἶπεν ἡ γράια ἐν περιεργείᾳ.

— Φέρε τὸν λύχνον καὶ βλέπεις τί ὦρα εἶναι εἰς τὸ κρομμύδι μου.

— Ἄκουσε, πηγαίνω νὰ ἰδῶ ἴσως σοῦ εὐρω χαμμία γωνιά νὰ κοιμηθῆς, διὰ φαγητὸν ὅμως μὴ περιμένεις τίποτε!...

— Ἐδειπνήσαμεν ἀργά, δὲν πεινώ, διψῶ μόνον καὶ νυστάζω, ὑπέλαθεν ὁ Κορβίνος φρικῶδως χασμώμενος.

Ἡ χωλὴ εἰσήλθεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ἐξῆλθε κρατοῦσα παλαιὸν καὶ ἀκάθαρτον λύχνον, ὑπὸ τὸ καπνίζον φῶς τοῦ ὁποίου ἐξήτασε διὰ τῶν ἐρυθροστεφάνων ὀφθαλμῶν τῆς ὀλόκληρον τὸν Κορβίνον, ἀγνώριστον καταστάντα ὑπὸ τὴν τεραστίαν φενακην, τὴν ὁποίαν καθ' ὁδὸν ἔθεσεν ἐπὶ κεφαλῆς ἰδοῦσα δὲ ἄνθρωπον βεβαρημένον ὑπὸ τοῦ ὕπνου, ἀπεφάσισε τέλος καὶ τὸν ἐδέχθη μετὰ πολλῆς ὁμως δυσαρρεσκείας καὶ τὸν μὲν ἵππον του ἔδεσεν εἰς τὸ ἵπποστάσιον, αὐτὸν δὲ ὠδήγησεν εἰς ἓν δωμάτιον τοῦ ἄνω πατώματος. Εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο ὑπῆρχον τρεῖς κλῖναι ἡ χωλὴ λοιπὸν ἔφερε τὸν Κορβίνον πρὸς τὴν ἀνωτέρω τῆς θύρας κειμένην καὶ δείξασα τὴν μίαν τῶν ἄλλων, ἧς τὰ παραπέτασματα ἦσαν καταβιβασμένα,

— Κοιμήσου, εἶπε, καὶ μὴ κάμνης κρότον, διότι ἐκεῖ κοιμῶνται ἄνθρωποι. Ὁ Κορβίνος ἀπεκρίθη διὰ τριῶν παρατεταμένων χασμμάτων, καὶ ἡ χωλὴ, ἀφοῦ ἔρριψεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ τελευταῖον βλέμμα δύσπιστον, ἐξῆλθε καὶ ἔκλεισε κατόπιν αὐτῆς τὴν θύραν.

Ἄλλὰ μόλις ἐκείνη κατέβη τὴν κλίμακα

καὶ ὁ πονηρὸς κουρεὺς ζωηρὸς καὶ εὐκίνητος ὡς πάντοτε κατέβη ἐκ τῆς κλίνης, ὅπου ἐπιτήδες εἶχεν ἐξαπλωθῆ ἐνώπιον τῆς γράιας ἐνδεδυμένος ὡς ἦτο, καὶ μετὰ προφυλάξεως γονυπετήσας ἐκόλλησε τὸν ἓνα τῶν ὀφθαλμῶν του εἰς τὰς σχισμὰς τοῦ πατώματος. Καὶ πρῶτον μὲν εἶδεν ἐντὸς τοῦ ἀμυδρῶς φωτιζομένου ἐστιατορίου τέσσαρας σειρὰς τραπέζων ἐστρωμένων διὰ τραπεζομανδύλων. Ἐκ δὲ τῆς δυνατῆς ὁσμῆς παρασκευαζομένων φαγητῶν καὶ τὴν μακρόθεν ἀκουσμένην σύγκρουσιν ὀβελῶν ἐσυμπέρανεν ὅτι περιεμένοντο πολυάριθμοι συνδαιτημόνες καὶ δὲν ἠπατάτο τῶντι. Μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας μέγας κρότος ἀμαξῶν ἠκούσθη καὶ τὰ λεωφορεῖα ἐστάθησαν ἀκριβῶς πρὸ τῆς θύρας τοῦ πανδοχείου, μετ' ὀλίγον δ' εἰσώρμησαν εἰς τὸ ἐστιατόριον κύριοι, ὑπηρετὰ καὶ ἀμαξήλαται ὅλοι ἀνακατωμένοι, καὶ ὁ Κορβίνος μετ' ἄκρας ἐκπλήξεως ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ μαρκησία, τῆς ὁποίας δὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνη τοὺς χαρακτῆρας, ὅταν πρὸ ὀλίγων ὥρων τὴν ἐκαλλώπιζεν εἰς τὸν πύργον τῆς Μόλας, ἦτον ἡ ἀνθοπώλις, καὶ ὅτι ὁ τὸν ἐφημέριον ὑποκρινόμενος ἦτον εἰς τῶν γειτόνων του, ἄνθρωπος παρὰ πάντων σχεδὸν ὑποληπτόμενος καὶ νομιζόμενος τίμιος ἄνθρωπος.

Ἡ μαρκησία, ἐπανελημένης ἐρωτηθεῖσα ὑπὸ τῆς μαγίσσης περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς ἐκδρομῆς, ἀνέστυρε τὸ κάλυπτον τὸν πῖλον τοῦ Βορρεπῶ μανδύλιον, τὸν πῖλον τοῦτον πλήρη ἀδαμάντων, χρυσοῦ καὶ πολυτίμων κοσμημάτων τοῦτο ἰδόντες οἱ λησταὶ ἐτράπησαν εἰς διάχυσιν ἀγαλλιάσεως, καὶ σημείου δοθέντος παρὰ τῆς χωλῆς, φρενιτικῶς ὑπὸ φυλαργυρίας ἐδόθησαν εἰς Βακχικὸν ἢ σατανικὸν μᾶλλον εἰπεῖν χορὸν. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ ὡς ἐκ θαύματος ἢ ὡς ἐκ τῆς γῆς ἀναφυόμενοι, ἐπαρουσιάσθησαν εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου ὅλοι οἱ συνάδελφοι τῆς μυστηριώδους συμμορίας καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ χοροῦ παρεκάθησαν κύκλῳ τῶν τραπέζων κατὰ διαταγὴν δὲ τῆς μαρκησίας γεῦμα λαμπρότατον καὶ καθ' ὅλα σαρδαναπαλικὸν παρετέθη πάραυτα ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τῆς δεσποίνης τοῦ πανδοχείου.

Ὅποιον ἀνέλπιστον εὐτύχημα παρείχετο εἰς τὸν Κορβίνον! δι' ἑνὸς καὶ μόνου βλέμματος ἠδύνατο νὰ ἰδῆ ἐν συνόλῳ καὶ ν' ἀναγνωρίσῃ ἐκ τῆς φωνῆς τοὺς περιβοήτους ἐκείνους ληστὰς τοὺς ἐμπνεύσαντας ἀκατά-

σχετον τρόπον εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν ἔχουε τὴν συνομιλίαν των μέχρι κεραίας καὶ ἐξ αὐτῆς ἀνεκάλυπτε τὰ πλαστὰ καὶ ληστρικά ὀνόματά των. Ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἐγίνωσκε ποιοὶ ἦσαν οἱ ἐπονομαζόμενοι Κουρελάς, Μακρογιάννης, Ἐριφας, Λυκοπόδης, Καρλῆς, Γρεναδιέρος, Κοντοσχέλης καὶ Πιτόσχης. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄνομα ἦτο δεκαεπταετοῦς παιδὸς, ἀλλ' ἦτο καὶ τὸ γενικὸν καὶ πλαστὸν ὄνομα συμπάσης τῆς συμμορίας· τὸ δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος παιδίον ἦτο στενώτατος συγγενῆς τοῦ κουρέως. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγυμνάσθη εἰς μικρὰς κλοπὰς, τὸρα δὲ εὐδοκίμει καὶ εἰς ἐκτέλεσιν ἐγκλημάτων ἀλλ' οὐδέποτε ὁ Κορβίνος ἐφαντάσθη, ἂν καὶ πολλὰκις προεῖπεν εἰς τὴν χήραν Λαμαρινέρην ὅτι ὁ υἱὸς τῆς θὰ τελειώσῃ τὰς ἡμέρας του ἐπὶ τῆς λαιμητόμου, ὅτι θὰ τὸν εὕρῃ ἐν μέσῳ τόσοῦ ἐκλεκτῆς ὁμηγύρευς καὶ ἐνδεδυμένον κλοπιμαῖον ἐπενδύτην παμμέγιστον καὶ ὅλως δυσανάλογον πρὸς τὸ σῶμά του.

Ἡ δὲ τῶν χειρῶν του ἀλφιτωθεῖσα μαρκησία προέδρευε τῆς ὁμηγύρευς μετ' ὀλμῆν καὶ θράσος ἀνήκουστον, καὶ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐνεποίει ἐντύπωσιν οὐδὲ εἰς ἑαυτὴν οὐδὲ εἰς τοὺς συντρόφους τῆς ἢ ἀσυμβίβαστος ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν ἀδαμάντων καὶ τῆς ἄλλης αὐτῆς πολυτελοῦς στολῆς, καὶ τῶν ρυπαρῶν καὶ ρακωδῶν ἐνδυμάτων τῶν μυστηριωδῶν συνωμοτῶν. Ὅλους τούτους τοὺς κακούργους ἤγε καὶ ἔφερεν ἀπὸ τῆς ῥινός, ὅλοι ἦσαν πρὸς αὐτὴν πειθήνιοι, καὶ αὐτοὶ μάλιστα οἱ ἀγριώτεροι ὑπέκυπτον εἰς τὰς θελήσεις τῆς ὡς ὁ μολοσσὸς ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ κυρίου του. Ἄλλ' ὅμως ἂν καὶ συνησθάνετο τὴν ἀπόλυτον ἐπιβρόχην τῆς, καὶ ἡ ἐκστρατεία εἶχεν ἐπιτύχει, δὲν ἐφαίνετο τὴν ἐσπέραν ταύτην εὐχαρῖς, διότι κάτι τι τὴν ἀπασχόλει ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς εὐθυμίας, καὶ εὐκόλον ἦτο νὰ ἐννοήσῃ τις ὅτι ἀλλαχοῦ εἶχε τὸν νοῦν τῆς. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἠγειρετο, ἔτεινε τὸ οὖς πρὸς τὴν θύραν, ἐκύπταζε τὸ ὥρολόγιόν τῆς καὶ πάλιν ἐκάθητο μετὰ προδῆλου πεισμονῆς καὶ δυσαρρεσκείας τὸ γεῦμα παρετάθη μέχρι τῆς μᾶς καὶ ἡμισείας μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καθ' ὅλον δὲ τοῦτο τὸ διάστημα ἦτο τεταραγμένη καὶ ἐσιώπα. Τέλος κάλπασμα ἵππου ἠκούσθη ἐπὶ τῆς εἰς Μοντοβὰν ὁδοῦ, τότε ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῆς ἑδρας τῆς καὶ ἔτρεξε πρὸς τὴν θύραν ἀνακράζουσα ὅλη περιχαρῆς «Αὐτὸς εἶναι!..»

Ποῖον ἀρά γε περιέμενεν ἡ μαρκησία; ἠρώτησέ τις ἐκ τῶν ληστῶν.

— Τὸν Μαῦρον, ἀπεκρίθη ἡ χωλὴ, καὶ βαθεῖα πάραυτα σιγῇ ἐγένετο εἰς τὸ ἐστιατόριον. Ἄν οἱ κακούργοι ἐμάντευον τὴν παρουσίαν τοῦ Κορβίνου, ἤθελον ἀκούσει τὴν ὥραν ἐκείνην τοὺς σφοδροὺς παλμούς τῆς καρδίας του! ἐμελλε τῶντι νὰ ἴδῃ μετ' ὀλίγον τὸν μυστηριώδη ἀρχηγὸν καὶ ἐμελλε νὰ λύσῃ τέλος πάντων τὸ ἕως τότε ἀλυτον αἰνιγμα! Ἡ ψυχὴ του ἐναθρύνετο ὑπὸ χαρᾶς καὶ διελογίζετο ἐν ἀγαλλιάσει ὅτι θὰ ἀπολαύσῃ καὶ τὸν θρίαμβον τοιοῦτου κατορθώματος καὶ τὰ χίλια φράγκα, τὰ ὅποια τῷ ἐφαίνοντο ὅτι ἐστὶλθον καὶ ἐχόρευον ἐν μέσῳ τοῦ σκότους. Ἄλλ' αἰφνης τὴν μέθην ταύτην διεδέχθη ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἀμπετρος τρόμος, ἡ καρδία του ἐπαυσε πάλλουσα καὶ ψυχρὸς ἰδρὼς περιέβρανε τὸ μέτωπόν του, διότι ἤκουσεν ὁμιλίαν ὅλως διόλου πλησίον του.

Ἀκίνητος καὶ μὴ ἀναπνέων, ἤκουσεν ἐν ἀπεριγράπτῳ ἀγωνίᾳ τὰς δύο ἀκολούθους λέξεις προφερθεῖσας βραδέως καὶ λίαν εὐδιακρίτως.

— Τὸν βλέπεις!

— Ὅχι ἀκόμη...

Ὁ Πέτρος Κορβίνος ἐχάθη ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς! Περιέμενεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν νὰ συλληφθῇ ὑπὸ ῥωμαλέας χειρὸς καὶ νὰ σφαγῇ ἐν μέσῳ τοῦ σκότους. Ἄν εἶχε δύναμιν θὰ ἐσύρετο καὶ θὰ ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν κλίνην του, ἀλλ' ὑπὸ τῆς μεγάλης συγκινήσεως τὸ αἷμα εἶχε παγώσει εἰς τὰς φλέβας του καὶ ἔμενεν ὡσεὶ καρφωμένος εἰς τὴν θέσιν εὐρίσκατο. Μετ' ὀλίγον ἡ ὁμιλία ἐξηκολούθησε.

— Ποῖος τὸ ἐφαντάζετο ποτὲ αὐτό!...

— Ἐγὼ πάντοτε τὸ ἐφοβούμην!;

— Μοῦ φαίνεται ὅτι ἀγαπᾶς τὰ χρήματα, ἐφιθύρισεν ἡ πρώτη φωνή, πόσα ἐν τούτοις ἐδίδεις διὰ νὰ εὐρεθῆς τὸρα εἰς Βρεσσὼλ;...

— Ὅμιλοι χαμηλότερα, οἱ τοῖχοι ἔχουν αὐτιά!...

— Μὴ φοβείσαι, ἐδῶ δὲν εἶναι παρὰ ὁ ἄνθρωπος ὁ ὀδηγηθεὶς ὑπὸ τῆς χωλῆς, ὅστις κοιμᾶται ὡς ταῦρος.

— Ὁ Κορβίνος ἀκούσας ταῦτα ἀνέπνευσεν, ἠσθάνθη ὡς νὰ τὸν ἠλάφρωσαν ἀπὸ μέγα βάρος. Προτείνας δὲ τὴν κεφαλὴν μετὰ προφυλάξεως πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἠκούσθη ἡ ὁμιλία,

— Ποιος όμιλει εδώ; ήρώτησε ταπεινή τή φωνή.

— Απόκρισις δέν ήκούσθη.

— Μή φοβείσθε, είμαι ό Πέτρος Κορβίνος, προσέθηκε δυνατώτερα, ό κουρεύς!

— Α, σάς γνωρίζω τόρα, είπε φωνή γυναικός.

— Ποία είσθε σεις;

— Η κυρία Λαγράβη.

— Η παιδαγωγός του πύργου του Εριβόσκου; και ή άλλη ποία είναι;

— Η κυρία Βερνύ.

— Η πλουσία ξενοδόχος της Βρεσσώλης! Σατανά! και πώς εύρέθητε εις τό καταγώνιον τουτο των ληστών;..

— Ηλθομεν εδώ, διότι κατελήφθημεν από την νύκτα, ενώ διηρχόμεθα τό δάσος, έρχόμεναι εκ του Μονβετώ.

— Να σάς δώσω μίαν συμβουλήν;

— Ευχαρίστως.

— Να πέσητε εις τά στρώματά σας και να προσποιηθήτε ότι κοιμάσθε, διότι εάν μάς ανακαλύψωσιν αυτοί οι κακούργοι, θα μάς σφάξωσιν άνηλεώς.

— Ευχαριστούμεν διά την συμβουλήν! αλλά φοβούμεθα τόσω πολύ, ώστε δέν υποφέρουμεν να μένωμεν εις την κλίνην.

— Εκτός τουτου θέλομεν και να βλέπωμεν, είπεν ή κυρία Βερνύ.

— Εις τον διάβολον αί γυναίκες και ή περιέργειά των! έψιθύρισεν ό Κορβίνος δυσηρεστημένος. Αυται έλειπον τόρα να μευ φέρωσι προσκόμματα και να ζητώσιν ίσως και μεριδιον από τά κέρδη!

Φοβερά βοή άντηγήσασα εις τό έστιατόριον και διασείσασα σχεδόν όλόκληρον τό πανδοχείον, διέκοψε τάς σκέψεις του Κορβίνου. Η μυστηριώδης συμμορία έζητωκραύγαζε τον αρχηγόν της, όστις εισελθών μετά της μαρκησίας και καθήσας εις τό κέντρον των τραπέζων, επέβαλε διά νεύματος σιωπήν. Όλοι εν τω άμα υπήκουσαν και τότε ή μαρκησία, λαβούσα τον λόγον, διεβίβασεν αυτοίς τάς διαταγάς του.

— Παιδιά, είπεν εν μεγίστη συγκινήσει, ή σημερινή βραδιά ήτο πεπρωμένον και χαράν και λύπην μεγάλην να μάς φέρη, διότι έκερδίσσαμεν λάφυρα ίκανά να μάς πλουτήσωσιν, αλλά χάνετε εκείνον όστις και θάρρος σας ενέπνευσε και επιδειξίους σας έκαμε και χρήματα σας έδωκεν. Ό αρχηγός μάς αφήνει, πολύν καιρόν δέν θα τον ιδωμεν, ίσως ποτέ

πλέον. Θα υπάγη εις ξένους τόπους και θα συμπαραλάβη μαζί του τάς καρδίας και τάς ψυχάς μας.

Όλοι εκείνοι οι άνθρωποι, εκ των οποίων ουδεις έγνωρίζε τον αρχηγόν και όμως τω ήσαν μέχρι φανατισμού άφωσιωμένοι, άνεβόθησαν μιá φωνή.

— Μείνε, αρχηγέ, μείνε!..

Ό Μαύρος τούς ευχαρίστησε διά νεύματος της χειρός, ύστερον όμιλησε προς την μαρκησίαν, ήτις επανέλαβε κλαίουσα.

— Σάς ευχαριστεί και σας χαρίζει τό μεριδιόν του εκ των σημερινών λαφύρων, δηλαδή 300,000 φράγκα· σας συμβουλεύει δε, άφου λάβη καθ' εις τό αναλογούν αυτόω μέρος, να ζήσητε εις τό έξής τιμίως.

Νεάι κραυγαί διηρμήνευσαν τον ένθουσιασμόν και την ευγνωμοσύνην των κακούργων. Η μαρκησία τότε ήγέρθη και όλοι την έμιμήθησαν, διότι πάν αυτης κίνημα είχε και σημασίαν· πριν όμως άποσυρθώσιν έξητήσαντο ως χάριν να άσπασθώσι την χείρα του αρχηγού των, του οποίου έμελλον να χωρισθώσι διά παντός. Ό αρχηγός έδίστασεν όλίγον άλλ' ύστερον άπεφάσισε, και εκβαλών τό χειρόκτιόν του, έτεινε χείρα λευκήν, λεπτοφυά, υπό πολυτίμων άδαμάντων άπαστράπτυσαν, και την χείρα εκείνην διαδοχικώς ήγγισαν διά των χειλέων των και έβρεξαν με τά δάκρυά των όλα τά άθλια εκείνα όντα. Η γωλή έξελθοῦσα κατόπιν αυτών, εκλεισε τάς θίρας και ούτως ό μυστηριώδης αρχηγός έμεινε μόνος μετά της μαρκησίας.

Τότε εκείνη ποταμούς δακρύων χύνουσα, έγονυπέτησε και κατεφίλει τά κράσπεδα του ίματίου του, και θερμώς αυτόν ίκέτευε.

— Ω, μείνε! έλεγεν ολολύζουσα, μείνε! Τι θα γείνω άν σε στερηθώ;

— Ταλαίπωρος μαρκησία! είπεν, ό άγνωστος, θωπεύων τάς τρίχας της κεφαλής της, έγεινες και σύ θυμα του άπηνούς, και ολεθρίου πεπρωμένου τό όποιον με καταδιώκει παντοῦ και πλήττει όσους με αγαπώσι.

— Κάνεις δέν σε αγαπά ουδέ θα σε αγαπήση ποτέ όσον έγώ!

— Και όμως εις άνταμοιβήν του άδόλου αυτού αισθήματος, του τόσω τρυφερού και μέχρι θανάτου, δέν άμφιβάλλω, άφωσιωμένου, δέν δύναμαι, ταλαίπωρος κόρη να σοι αποδώσω ουδέν πλέον εκτός φιλικής συμπαθείας!

(άκολουθεί).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΩ ΘΕΑΤΡΩ.

ΑΝΕΥΠΡΟΘΕΤΩΝ ΑΝΑΓΑΤΦΩΝ.

ΠΡΟ ενός έτους, ότε μερίς τις πολιτών προητοίμαζεν άκαμάτως και μετά περισκέψεως την γενομένην μετά ταῦτα εν Ελλάδα μεταβολήν, πάντες οι λοιποί, φυσικῶ τῶ λόγῳ, ένησχολούοντο άμερίμως εις τά έργα των έκαστος, ιδίως δε τούς εν Αθήναις τούτους άμερίμους έτερεπε πλείστον ή υπό των Γερμανών αρχαιολόγων δραστηρίως επιχειρηθείσα άνασκαφή του Διονυσιακού θεάτρου. Και ήμεεις είμεθα εκ των τοιούτων, διότι, μη έχοντες την αξίωσιν ότι δύναμεθα να λύωμεν διά της σπάθης τούς γορδιούς της πολιτικής δεσμούς, αισθανόμεθα μικράν προς τάς συνωμοσίας κλίσιν, και έπομένως ένδιεφερόμεθα πλείοτερον εις την παρά την μεσημβρινήν της Ακροπόλεως πλευράν υποχθόνιον έργασίαν του κ. Στράκ και των εργατών του, ή εις την έτέραν την γενομένην παρά τάς λεωφόρους, όπου κατώκουν οι πλείστοι των άρχιεπαναστατών. Υπό τό έδαφος εκείνο τό ξηρόν και άγονον, επί του οποίου επί αιῶνας πολλούς διήρχετο τό άροτρον του γεωργού άνευ πολλής ώφελείας, διότι μόλις άραιά ή κριθή άνεφύετο και πριν άναφυή έξηραίνετο, άνευρέθη όλόκληρον θεάτρον σχεδόν, και θεάτρον, ύπερ κατ' τάς πρώτας ήμέρας της ανακαλύψεως, πριν έτι ή άνασκαφή προχωρήσει ότε τό πόν ήτο μυστήριον και έλπίδες, έφαινετο ότι ήτο τό ένδοξότερον εις την ίστορίαν των θεάτρων, και τό αρχαιότερον πάντων· τότε άπας ό κόσμος των λογίων και μη εύρίσκετο εν αρχαιολογική μέθη, και πās

τις έτρεχεν υπό περιεργείας να σπουδάση όλίγην αρχαιολογίαν επί του τόπου των άνασκαφών. Αλλά βαθμηδόν ή όμίχλη διελύετο, ή αληθέστερον είπειν, όγκοι βράχων άποσπώμενοι άπεδείκνυον όλίγον κατ' όλίγον την αληθή κατάστασιν του άνασκαπτομένου θεάτρου, και ή φαντασία, καθ' όσον προδύχρει ή άνασκαφή, δέν είχε στάδιον όπως δημιουργή κατά τό σύνθετες τά πολυτελή και μεγαλοπρεπή αυτής μέγαλα. Ηδη, ότε αί άνασκαφαί έπεραιώθησαν, δύναμεθα να είπωμεν, μετά τινος βεβαιότητας, ότι άνεκαλύφθη μέν τό αρχαίον θεάτρον του Διονύσου, άλλ' επί τοσοῦτον μετεσκευασμένον κατά τούς Ρωμαίικούς χρόνους, ώστε, εξαίρέσει ίσως των έδωλίων, κατά τά λοιπά είναι έργον ρωμαϊκής εποχής.

Εν τινι προηγουμένῳ φυλλαδίῳ της Χρυσάλλιδος, έδημοσιεύσαμεν ζυλογράφημά τι, ύπερ παρίστα την γραφικὴν έποψιν των λειψάνων του τειχίου του διαιρούντος την σκηνήν από της όρ-

νιον έργασίαν του κ. Στράκ και των εργατών του, ή εις την έτέραν την γενομένην παρά τάς λεωφόρους, όπου κατώκουν οι πλείστοι των άρχιεπαναστατών. Υπό τό έδαφος εκείνο τό ξηρόν και άγονον, επί του οποίου επί αιῶνας πολλούς διήρχετο τό άροτρον του γεωργού άνευ πολλής ώφελείας, διότι μόλις άραιά ή κριθή άνεφύετο και πριν άναφυή έξηραίνετο, άνευρέθη όλόκληρον θεάτρον σχεδόν, και θεάτρον, ύπερ κατ' τάς πρώτας ήμέρας της ανακαλύψεως, πριν έτι ή άνασκαφή προχωρήσει ότε τό πόν ήτο μυστήριον και έλπίδες, έφαινετο ότι ήτο τό ένδοξότερον εις την ίστορίαν των θεάτρων, και τό αρχαιότερον πάντων· τότε άπας ό κόσμος των λογίων και μη εύρίσκετο εν αρχαιολογική μέθη, και πās

χήστρας, και επί του οποίου έστηρίζετο ή πρώτη. Τό ήμισυ μόνον του τειχίου τουτου διεσώθη όλόκληρον, μετ' αυτού δε διεσώθησαν, εις τέσσαρα συστήματα διαιρούμενα, δεκαπέντε ύψηλά και σχεδόν ολοφανή ανάγλυφα, άτινα εξαίρέσει δύο ή τριών, τά λοιπά πάντα διετηρήθησαν σῶα· μόνον τάς κεφαλάς όλων ό θρησκευτικός ίσως φανατισμός απέκοψεν άπανθρώπως, ευχαρηστηθείς να κρύψη τά λοιπά των σωμάτων δι' ασθέντου. Τάς εικόνας των αναγλύφων τούτων επιχειρούμεν βαθμηδόν να δημοσιεύσωμεν, και ήδη άρχόμεθα από του δευτέρου συστήματος, ύπερ πιθανώς παριστάθυσίαν τελουμένην εις τον Διονύσον. Εν μέσω της παραστάσεως κείται μικρός τις βωμός, άνω του οποίου έφαπλοῦται ή προσφιλης τῶ Θεῷ άμπε-

λος, ἀφ' ἧς οἱ θύοντες ἀποκόπτουσι τὸν γλυκὺν τῆς σταφυλῆς καρπὸν. Γυνὴ τις φέρει εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα κέρον πλερῆ καρπῶν, ἀναμέσον δ' αὐτῆς καὶ τοῦ κόπτοντος τὴν σταφυλὴν ὡς ἐφορμᾷ παρὰ τὸν βωμὸν καὶ τράγος εἰς τοὺς ἀπισθίους πόδας ἀνορθούμενος ἔπρωγεν ἴσως σταφυλὴν, ἣν διὰ τῆς ἀπεκομιμένης χειρὸς προσέφερεν αὐτῷ ὁ παρὰ τὸν βωμὸν ἀνὴρ. Τὰ ζῶα ταῦτα ἐθύοντο συνήθως εἰς τὴν θεότητα ταύτην. Εἰς τὸ ἕτερον μέρος παρίσταται ἕτερος νεανίας γυμνός, καὶ μόνον ἐπὶ τῶν ὤμων φέρει σύντομον μανδύαν. Ἡ διάθεσις τῶν ἀναγλύφων τούτων εἶναι λίαν μονότονος καὶ ὑπὲρ τὸ δέον ἀρχιτεκτονική. Ὡς παρατηρεῖ δ' ὁ ἀναγνώστης, ἐν τῷ δημοσιευμένῳ ἀναγλύφῳ, ἑκατέρωθεν τοῦ βωμοῦ δύο παρίστανται πρόσωπα ἐν ἴσῃ ἀποστάσει ἀπ' ἀλλήλων, καὶ τὴν αὐτὴν περιῖπου τηροῦντα θέσιν.

Ἡ αὐτὴ μονοτονία παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ λοιπὰ συστήματα, καὶ κατὰ τοῦτο ἡ τέχνη αὐτὴ εἶναι ὁμοίαι τῆς βυζαντινῆς, ἣτις αἰετοπετῆρησεν ὡς κενόν ἀπαράβατον τὸ νὰ διακερῆ τὴν παράστασιν εἰς δύο ἴσα καὶ ὅμοια μέρη. Ἄλλως τε τὰ γυμνά εἰσὶ καλῶς ἐξεργασμένα, καὶ τινὰ μάλιστα δὲν εἶναι ἄμοιρα χάριτος· ἐν ταῖς πλείστοις δ' ἀνεκρίνεται ἀκριβῆς γνώσις τῆς τοῦ ἀνθρώπου σώματος κατασκευῆς. Τὸ μᾶλλον ἀξιόμιστον ἐν ταῖς περὶ ὧν ὁ λόγος ἀναγλύφους εἶναι αἱ πτυχαί, καὶ μάλιστα ἐκείναι τῶν μακρῶν ἐσθῆτων τῶν παριστανομένων γυναικῶν. Ἡ ἐν ταῖς πτυχαῖς τῶν τοῦ Ἑραχλείου Κικρυατίδου τηρηθεῖσα εὐθυγραμμία, ἐνταῦθα καταντᾷ ἀδύρρητος τὰ ἐνδύματα τῶν γυναικῶν τούτων δὲν εἶναι ἐξ ὑφάσματος κατασκευασμένα, ἀλλὰ μᾶλλον ἤθελεν εἶπαι τις ὅτι κατασκευάσθησαν ἐκ φλοιῶν δένδρων· ὅπου δ' ἐτόλμησεν ὁ τεχνίτης νὰ ὑποδείξῃ σινάμη καὶ τὸ καλυπτόμενον τοῦ σώματος μέλος ἐκεῖ ἀπέτυχεν ἐλασινῶς. Ἡ τέχνη τοῦ διαθέτειν τὰς πτυχὰς εἶναι ἐν τῶν δυσκολωτέρων προβλημάτων τῆς τε γραμμικῆς καὶ γλυπτικῆς. Βεβαίως ἡ παράστασις τοῦ ἀνθρώπου σώματος, ὡς ἐπλάσεν αὐτὸ ὁ δημιουργὸς τοῦ, εἶναι τὸ κύριον ἀντικείμενον τῶν ἀνωτέρω δύο τεχνῶν, καὶ ἀπαιτεῖ πλείστα ὕψους γνώσεις· ἀλλ' ὁ καλλιτέχνης ἅμα σπουδάζει ἐντελῶς τὴν ἀνατομίαν καὶ γνωρίσῃ ἀκριβῶς τὸν μηχανισμόν τοῦ ἀνθρώπου σώματος, σινάμη δὲ μαλίστ' ἐπὶ πολὺ καὶ τὴν φύσιν, δύναται νὰ ᾖναι ἀσφαλῆς περὶ τῆς ἰκανότητός του, διότι ἡ φύσις μένει ἀείφατος ἀμετάβλητος καὶ ὁ καλλιτέχνης γινώσκει πῶς βαδίζει. Ἀλλὰ

προκειμένου λόγου περὶ πτυχῶν, διαφέρει πολὺ τὸ πρᾶγμα· αἱ πτυχαὶ δὲν εἶναι ἀμετάβλητοι ὡς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα· δύνανται καὶ ἀπαιτεῖται μάλιστα νὰ ποικίλλωνται ἐπ' ἄπειρον μετὰ χάριτος, καὶ οὕτω πῶς νὰ διατίθενται, ὥστε, ἐνῶ καλύπτουσι τὸ σῶμα, νὰ μὴ κρύπτωσιν ἢ παραβιάζωσιν ὅπωςδὴποτε τὰς κινήσεις του, ἢ παραβιάπτωσιν τὴν καλλονὴν τῶν μελῶν του. Ἐνεκα τούτου, πολλοὶ καλλιτέχνη, καλῶς ἄλλως παριστάνοντες τὸ γυμνὸν τοῦ ἀνθρώπου σῶμα, ἀπέτυχον εἰς τὰς πτυχὰς. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς τέχνης εἶναι ἡ ποίησις αὐτῆς, ἐξαρτωμένη ἀπὸ τῆς φαντασίας τοῦ καλλιτέχνου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν καὶ ἦν τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα ἐλαξοῦθησαν, ἢ ποίησις αὐτῆ εἶχεν ἐκλείψει ἐντελῶς.

Λαπτομερῆς ἴσως ἐξήγησις τῶν μυθικῶν τούτων παραστάσεων θὰ ᾖτο ἀναγκαιότερα πάσης ἄλλης περιγραφῆς, ἀλλὰ μέχρι τοῦδε οὐδ' ἄλλος τις, καὶ ὅσον γινώσκωμεν, ἠρμήνευσεν αὐτάς, οὐδ' ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ τοιμησώμεν τοιοῦτόν τι, καὶ ὅσον μάλιστα ἡ ἀπουσία τῶν κεφαλῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἀναγλύφων καθιστᾷ δύσκολον τὴν ἀναγνώρισιν ἐκάστου τῶν παριστανομένων προσώπων. Μόνον ἐν τῷ ἀμέσῳ μετὰ τὸ βῆμα τοῦ Ζωίλου παρεπιμέμφω συμπλέγματι, οὗ τὸ ξυλογραφήμα θέλωμεν δημοσιεῖσαι προσεχῶς, διακρίνεται ὁ Ἑρμῆς ἐκ τῶν περωτῶν ὑποδημάτων του. Ὁ ἀγγελιαφόρος οὗτος τῶν θεῶν φέρει εἰς τὰς ἀγκάλας μικρὸν βρέφος, πιθανώτατα τὸν Διόνυσον, καὶ λαμβάνει κατὰ τινὰ τρόπον διαταγὰς ὑπὸ τινος καλημένου ἐπὶ τοῦ βράχου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, γυμνὸς μέχρι τοῦ θώρακος, ἔχει χλαμύδα ἐξῆμμένην ἐπὶ τοῦ λοιποῦ σώματος, ὅπισθεν δ' αὐτοῦ γυμνὸς νεανίας ὑψώνει τὴν ἀσπίδα, καὶ ἕτερος εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον πράττει τὸ αὐτό. Ἐκ τῶν κινήσεων τούτων δυσκόλως δύναται νὰ συμπεράνῃ ὁ θεατὴς τὰς προθέσεις τῶν παριστανομένων. Τὸ μόνον ὃ δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ εἰπώμεν εἶναι ὅτι πάντα ταῦτα ἀνφέρονται εἰς τὸν μῦθον τοῦ Διονύσου, εἴτε εἰς τὰ τῆς λατρείας αὐτοῦ. Ἡ ἱστορία τοῦ θεοῦ τούτου, ὡς οἱ πλείστοι γινώσκουσιν, ἦν πολυπλοκωτάτη καὶ πατῶν τῶν λοιπῶν δυσχερεστέρα, διότι ἐκαστον τῶν ἀρχαίων ἔθνων εἶχε καὶ τὸν Διόνυσόν του, πρὸς ἃν ἀπέδιδεν ἰδίαν ἱστορίαν καὶ διάφορον γέννησιν. Ἡερικτὸν κρίνομεν νὰ λαλήσωμεν ἐνταῦθα περὶ τοῦ Διονύσου τῶν ἄλλων ἔθνων. Ὁ ἡμέτερος Διόνυσος, οὗ θερμότεροι λατρεῖσι ὑπῆρχαν οἱ γαῖτονας ἡμῶν Βοιωτοί, ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Διὸς καὶ

τῆς Σεμέλης, ἣν δηλαδὴ ὁ καρπὸς τῆς χιλιόστης ἴσως συζυγικῆς παραβάσεως τοῦ πατρὸς ἀνδρῶν τε θεῶν τε. Ἀλλὰ πρὶν εἰσεῖται τεχθῆ ὁ νέος θεὸς, ἡ εἰμαρμένη ἀπεφάσις νὰ κόψῃ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τῆς μητρός του. Ἡ Ἥρα, ἡ νόμιμος παρὰκοιτὶς τοῦ Διὸς, μαθοῦσα ὅτι γυνὴ ἐκ τῶν θνητῶν ἐτόλμησε νὰ ὑποκλέψῃ τὸν νόμιμον αὐτῆς σύζυγον, ἠθέλησε νὰ τὴν ἐκδικηθῆ. Ἀντὶ ὅμως νὰ δηλητηριάσῃ αὐτὴν διὰ τῆς στριχνίνης, ὡς ἤθελε πράξει τὴν σήμερον ἄλλη γυνὴ ζηλότυπος, κατώρθωσεν ὅπως αὐτῇ ἡ ἴδια Σεμέλη ἐπιζητήσῃ ὡς χάριν τὸν ὄλεθρόν της. Κατὰ τὴν περίπτωση ταύτην τοῦλάχιστον ἡ Ἥρα ἐφάνη ἀνωτέρα πάσης θνητῆς ζηλότυπου. Ἡ ἀνόητος Σεμέλη, ἀφοῦ πλέον ἐνεθάρρυνθη εἰς τὴν μετὰ τοῦ Διὸς ὁμιλίαν, ἤτησεν αὐτὸν, ὡς δείγμα τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης του, νὰ τὸν ἴδῃ καὶ ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ ὁ Ζεὺς ἐγίνωσκε βεβαίως τὰς συνεπείας τῆς πληρώσεως τοιαύτης ἐπιθυμίας, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ προθυμία τοῦ νὰ φανῆ ἀρεστὸς εἰς τὴν καλὴν Σεμέλην, ὑπερτέρησε τὴν θεῖαν του φρόνησιν. Ἡ αἴτησις τῆς δυστυχῆς Σεμέλης ἐτελέσθη, ἀλλ' αὐτὴ, θνητὴ οὖσα, δὲν ἀντέσχεν εἰς τὴν οὐρανίαν ἐκείνην λάμψιν, καὶ οὕτω κατεφλέχθη ἐν ἀκαρεῖ. Ὁ Ζεὺς ὅμως δὲν ἠθέλησε νὰ συναπολεσθῆ καὶ τὸ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Σεμέλης ἐνυπάρχον θεῖον πλάσμα· διὸ μετὰ ἐτοιμότητος ἀξιεπαίνου, θέσας αὐτὸ ἐντὸς τῆς χειρὶδος τοῦ ἐνδύματός του, τὸ ἔσωσεν ἀπὸς τῆς πυρκαϊῆς. Πόσοι ἄρα γε καὶ τὴν σήμερον δὲν μιμοῦνται κατὰ πάντα τὸν Δία! πόσοι ἀφοῦ ἀηδιάσωσιν ἐκ τοῦ κόρου τὰ κάλλη τῶν εἰς αὐτοὺς ἐγκραταλειφθεῖσων γυναικῶν, ἀφίνουσιν αὐτάς μετὰ ταῦτα νὰ καταφλεχθῶσιν εἰς τὰς φλόγας τῆς μεταμειλείας, προνοοῦσιν ὅμως ὑπὲρ τοῦ τέκνου των, διότι θεωροῦσιν αὐτὸ σάρκα ἐκ τῶν σαρκῶν των καὶ ὅστων ἐκ τῶν ὀστέων των! Ἀκολούθως ὁ Ζεὺς ἐνεπιστεύθη αὐτὸ εἰς τὴν φροντίδα τῆς Ἴνοῦς καὶ τοῦ Ἀθάμαντος. Ἀλλ' ἡ Ἥρα ἐνόσω ἔβλεπε τὸ βρέφος ἐκεῖνο, ὃ τῇ ἀνεμίμησε τὴν πρὸς αὐτὴν ὄβριον τοῦ συζύγου της, δὲν ἐξίλειουτο, διὸ καὶ τὴν Ἴνῶ ἐξεδικίθη καταστήσασα αὐτὴν μηχανικὴν διὰ τῶν μαγγανιῶν της, καὶ οὕτω ὁ Ζεὺς ἠναγκάσθη νὰ πέμψῃ τὸ νεογνὸν εἰς τὴν Νύσσαν, πόλιν τῆς Θράκης, ὅπου αἱ νύμφαι ἀνέλαβον τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ. Κατὰ τινὰς ὁ Ἑρμῆς ἔφερεν εἰς τὰς νύμφας ἐκεῖνας τὸν Διόνυσον, ὃ δὲ γλύπτῃς Βαθυκλῆς παρέστησε τὸν νεογέννητον ἐκεῖνον θεόν, φερόμενον ὑπὸ τοῦ Ἑρμῆος εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Πιθα-

νῶς ἐν τῷ προαναφερθέντι συμπλέγματι παρίσταται ὁ Ζεὺς διατάτων τῷ Ἑρμῆι τὴν τοῦ παιδὸς μετακόμισιν εἰς Νύσσαν.

Ἡ λατρεία τοῦ θεοῦ τούτου ἐγεννήθη ἐν Αἰγύπτῳ· ἦν δὲ ἡ ἀτοπωτάτη καὶ αἰσχροτάτη πασῶν τῶν λατρειῶν. Ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μετεφέρθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου κατ' ἀρχὰς ἡ διάδοσις αὐτῆς ἀπίνθησε πλείστα προσκόμματα ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν νομοθετῶν. ἀλλ' ὁ λαὸς παρεδόχθη αὐτῇ καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐγένετο κοινὴ εἰς ἅπασαν τὴν ἑλληνικὴν χώραν. Ἐν Ἀθήναις τέσσαρες ἦσαν αἱ τῷ Διονύσῳ ἀγόμεναι ἐορταί. Τὰ κατ' ἀρχὰς ἡ μικρὰ λεγόμενα Διονύσια, τὰ Λήγαια τὰ Ἀνθεστήρια καὶ τὰ Ἀστικὰ ἢ μεγάλα Διονύσια. Κατὰ τὰς ἐορτάς ταύτας ἐχρωμάτιζον οἱ εὐλαβεῖς τῶν χρόνων ἐκείνων τὸ πρόσωπον μὲ διαφόρους φυτικὰς βαφάς, αἱ γυναῖκες παρεκολούθουν χωρὶς νὰ ἐρυθραῖσι τὴν ἄσημον τοῦ θεοῦ πομπήν, καὶ αἱ εὐγενεῖς κόραι τῶν τεττιγοφόρων Ἀθηναίων, παρεκολούθουσαι ἐπίσης κατὰ τὰς βδελυρὰς φαλλοφορίας τὴν Δικτυφόρον γυναῖκα, ἔφερον οὔκα ἐν κανοῖς καὶ ἐκόσμου τοὺς ἀπαλοὺς τραχήλους των ἀναρτώσαι ἀπ' αὐτῶν ὀρθοῦς ἰσχάδων· εἰς τὰ κατ' ἀγροὺς μάλιστα Διονύσια, οἱ ἐφ' ἀμαξῶν φερόμενοι Μενιδῶται καὶ Ἀμκρουσιῶται τῶν χρόνων ἐκείνων προσέβαλλον διὰ χειρονομιῶν καὶ βωμολογιῶν πάντα ἃν ὑπῆντων, μυρία δ' αἰσχρὰ καὶ ἀτοπα διεπράττοντο κατὰ τὰς τέσσαρας αὐτάς ἐορτάς ἐν Ἀθήναις. Ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος μετεφέρθη ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου εἰς Ἰταλίαν καὶ Ρώμην. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ χώρᾳ, κατὰ τὰς βαρχικὰς ἐορτάς, ἐτελοῦντο ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτός καὶ ἐν τῷ θορύβῳ τῶν ἀλαλαζόντων κυμβάλων τὰ μέγιστα τῶν ἐγκλημάτων. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ κατέστησαν αἱ ἐορταὶ αὐταὶ ἐπικίνδυναι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πολιτείαν, ὥστε ἡ Γερουσία τῆς Ρώμης διέταξε τὸν ὑπάτον Ποσθούμιον νὰ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Ἐκ τῶν γενομένων ἀνακρίσεων ἀπεδείχθη ὅτι ἐν ταῖς συναθροίσεσι ταύταις οὐδὲν ἐγκλημα ὑπῆρχεν ὅπερ νὰ μὴ διαπράττηται ἐν ἀνέσει, καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ Ρώμῃ οἱ μεμνημένοι εἰς τὰ μυστήρια ταῦτα, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ὑπερβῆαιον τὰς ἑπτὰ χιλιάδας. Τρομαχθεῖσα ἡ Γερουσία ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου, διέταξε τοὺς ὑπάτους νὰ προβῶσιν εἰς τὴν διάλυσιν τοῦ τάγματος. Ἀμέσως τότε τέσσαρες οἱ κορυφαῖοι αὐτοῦ ἐθανατώθησαν, πλείστοι συναλεθροῦσαν καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ ἀποδειχθέντες ἐγκληματῆται ἀπέθα-

νον. Αἱ γυναῖκες ἐφρονέοντο ἐντὸς τῶν οἰκιῶν ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῶν, θελόντων ν' ἀποφύγῃσι τὸ ὄνειδος δημοσίου δι' αὐτὰς θανατικῆς ποινῆς. Οὕτω, κατὰ τὸ 568 ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης, αἱ βακχικαὶ πανηγύρεις καταργήθησαν ἐν Ἰταλίᾳ, εἰ καὶ ἡ λατρεία τοῦ Βάκχου ἔμενεν ἔτι ἐν ἰσχύϊ.

Ἐν Ἑλλάδι τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ἀσέμων τούτων ἐορτῶν, πρὸς ἃς μόναι ἴσως αἱ ἡμέτεραι Ἀποκρέω δύνανται πῶς νὰ παραβληθῶσιν, ἐγενήθη τὸ δράμα, καὶ ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου, ἣτις ἐν μὲν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ Ῥώμῃ ἦν ἀφορμὴ ἀκολασίας, ἐν Ἑλλάδι ἔδωκε τοῦλάχιστον αἰτίαν εἰς τὴν δημιουργησιν νέας τέχνης, ἣτις μέχρις ἡμῶν ἐκαλλιεργήθη καὶ ἀνεπτύχθη θαυμασίως ὑπὸ τῶν μάλλον πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Τὸ θέατρον ἄρα θέλει μένει εἰσαεὶ κτῆμα ἑλληνικὸν καὶ πᾶς τις διερχόμενος ἀπὸ τοῦ νεωστὶ ἀνασκαφέντος Διονυσιακοῦ θεάτρου θέλει προσδύσει, μετὰ σεβασμοῦ καὶ συγκινήσεως ἅμα, τὸν χώρον ἐκεῖνον ἐνθα παρεστάθησαν τὰ πρῶτα δραματικά προϊόντα τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφυΐας.

ΕΒΡΑΪΚΑ.

ΕΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΕΛΛΗΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΡΑΒΒΙΝΟΣ.

Ὁ Θεὸς σας καλεῖται θεὸς ζηλωτῆς, ὅστις δὲν θέλει νὰ ἀνέχηται ἄλλους Θεοὺς ἀπέναντι αὐτοῦ, καὶ ἐκφράζει ἀκαταπαύστως τὴν ἀποστροφὴν του πρὸς τὸν πολυθεϊσμόν. Διακτὶ νὰ ἐκφέρῃ περισσοτέρας ἀπειλὰς κατὰ τῶν λατρευόντων τοὺς ψευδεῖς θεοὺς καὶ νὰ ἀποστρέφῃται αὐτοὺς πλείοτερον ἀπὸ τοὺς ψευδεῖς θεοὺς. Ταῦτα ἔλεγε φιλόσοφος Ἀθηναῖος πρὸς Ἰουδαῖον ῥαββῖνον· ὁ ῥαββῖνος ἀπεκρίθη·

— Βασιλεὺς τις εἶχεν υἱὸν ἀπειθῆ καὶ ἀνάγωγον, ὅστις μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς τὸν πατέρα του ἀσεβειῶν ἔδιδεν εἰς τοὺς κύνες του τὸ ὄνομα καὶ τοὺς τίτλους τοῦ πατρὸς σου· ὁ πατήρ του λοιπὸν ἔπρεπε νὰ τιμωρήσῃ τὸν υἱὸν ἢ τοὺς κύνες;

Ἐπὶ τῶν εἰρησίων ἀπάντησις, ἀλλὰ ἀπάντησις ὑπερφυγῆς, διότι ἐὰν ὁ Θεὸς σας κατέστρεφεν, ἢ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ καταστρέψῃ τοὺς ἀντιζήλους του Θεοὺς, ἤθελεν ἐκρίζῳσαι διὰ μιᾶς τὸν πολυθεϊσμόν.

— Ἐπρεπε λοιπὸν ἐπειδὴ, οἱ ἀνόητοι λατρεύουσι τὸν ἥλιον, νὰ καταστρέψῃ αὐτόν; ἢ ἔπρεπε νὰ κτερίσῃ τὸ πῦρ, νὰ ἐκκενώσῃ τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, ν' ἀφανίσῃ τὸν ἀέρα ἢ πᾶν ἄλλο δημι-

ούργημα, ὑπερ ἤθελον στοχασθῆ νὰ κάμωσι Θεόν; Ἐπρεπε ἐπειδὴ ὑπάρχουσι τυφλοὶ, νὰ καταργήσῃ τὸν νόμον, τὸν κανονίζοντα τὰς ἐνεργείας τοῦ φωτὸς καὶ τῶν χρωμάτων; Ὁ Θεὸς μας εἶναι Θεὸς φιλελεύθερος· δὲν καθιστᾷ ἀπαράγωγον τὸν σίτον τὸν ὅποιον ἐκλεψέ τις ἀπὸ τὸν γείτονά του, ἀλλ' ἐπιτρέπει νὰ αὐξήσῃ σπειρόμενος οὗτος κατὰ τοὺς γενικοὺς νόμους, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν κατοικίαν τοῦ κλέπτου· ἀλλὰ δηλητηρίον τι μυστικὸν ὑποτρώγει τὰς δοκοὺς, αἰτίνας βασιλεύουσι τὴν στέγην τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

— Τίς ἔσπειρεν ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ κλέπτου τὸν κλαπέντα σίτον; ἠρώτησεν εἰρωνικῶς ὁ φιλόσοφος.

— Ὁ ἴδιος κλέπτης, ἀπάντησεν ὁ ῥαββῖνος. Ἵπαγε νὰ πληροφορηθῆς, παρατήρησον τὴν τύχην τῶν οἰκῶν ἐκεῖνων, εἰς οὓς κακὴ τις πράξις ἐνηργήθη.

— Τοῦτο ἡμεῖς καλοῦμεν Νέμεσιν, ἣτις εἶναι μία τῶν θεοτήτων μας.

— Καὶ ἡμεῖς, εἶπεν ὁ ῥαββῖνος, τὴν ὀνομάζομεν δικαιοσύνην, καὶ εἶναι ἐν τῶν προσόντων τοῦ Θεοῦ μας.

Ο ΡΑΒΒΙΝΟΣ ΡΑΧΗ.

Ὁ ῥαββῖνος Ἰαρχῆ, γνωστὸς κοινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ῥαχῆ, ἔζησε κατὰ τὸν ἐνδέκατον ἢ δωδέκατον αἰῶνα (1040—1105 μ. Χ.) γεννηθεὶς ἐν Τρωῇ τῆς Γαλλίας. Τὸ ὄνομά του συνδέεται εὐσεβῶς πρὸς τὸ τοῦ Μαιμονίδου. Ἐγραψεν ἐρμηνείας ἐπὶ τινῶν προφητῶν καὶ ἐξήγησιν τινὰ τοῦ Ταλμουδ, ἔργον γιγάντειον, ἄνευ τοῦ ὁποῦ το σκοτεινὸν ἐκεῖνο βιβλίον ἤθελεν εἶσθαι σχεδὸν δυσνόητον. Ἦτο πρὸς τούτοις μέγας μηθηματικὸς καὶ θρησκευτικώτατος.

Διηγούνται ὅτι ὅταν ἐφθασε τὸ ἐξηκοστὸν τῆς ἡλικίας του ἔτος, αἰσθανθεὶς ὅτι τὸ τέλος τοῦ βίου του ἤγγιζεν, ἠθέλησε νὰ μάθῃ ποῖος ἤθελεν εἶσθαι ὁ ἐν τῷ παραδείσῳ σύντροφός του, διότι δὲν ἐδίσταζε ποσῶς, ὅτι ἄνθρωπος τόσῳ εὐσεβῆς καὶ σοφὸς οἷος αὐτός, ὅστις οὐδέποτε νόμον τινὰ τοῦ Θεοῦ παρέβη, ἤθελεν εἰσελθεῖ εἰς τὸν ἐν Ἑδέμ κῆπον, καθίσει ἐπὶ θρόνου χρυσοῦ καὶ ἐνώπιον ἀδαμαντίνης τραπέζης, με στέμμα ἐκ μαργαρίτων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, καὶ παραδεχθῆ εἰς τὴν αἰώνιον ἀπόλαυσιν τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Ἐπεθύμει ὅθεν νὰ γνωρίζῃ τίς ἤθελε τοποθετηθῆ ἀπέναντί του ἐπὶ τῆς ἰδίας τραπέζης, διότι οἱ δίκαιοι εἰσὶ τοποθετημένοι ἀπὸ δύο ἐν τῷ παραδείσῳ. Ἀφοῦ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐνήστευσε καὶ προσ-

χυθήθη, κηδόνησεν ὁ Θεὸς ν' ἀποκαλυφθῆ πρὸς αὐτόν καθ' ὕπνου καὶ νὰ τῷ φανερώσῃ ὅτι ὁ μέλλον σύντροφός του ἦτο ὁ Ἀβραάμ-βεν-Γήρσεν, καλούμενος Σαδικ ὁ δίκαιος, ἐν Βαρκελόνῃ κατοικῶν.

Ὁ ῥαββῖνος Ῥαχῆ ἠσθάνθη τότε ζωηρὰν ἐπιθυμίαν ὅπως γνωρίσῃ ἐπὶ τῆς γῆς τὸν μέλλοντα σύντροφόν του καὶ ἐπεχείρησε ταξίδιον διὰ Βαρκελόνην. Ἡ φαντασία του τῷ παρίστα τὸν μέλλοντα σύντροφον του ἄνδρα ὠχρὸν καὶ ἰσχνόν, με ὀφθαλμοὺς εἰσέχοντας, με μακρὰν γενειάδα καὶ κυρτὸν, ἄνθρωπον νυχθημερὸν μελετῶντα τὸν νόμον, νηστεύοντα καὶ προσευχόμενον, διότι τοιοῦτος τις ἦτον ἄξιός τοῦ ἐπωνύμου Σαδικ ὁ δίκαιος.

Μεγάλῃ ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς τοῦ ῥαββῖνου Ῥαχῆ ὅτε ἀφίχθεις ἐν Βαρκελόνῃ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνεύρῃ Ἀβραάμ τινὰ Σαδικ. Πολλὰ πρόσωπα ἐτιμήθησαν βεβαίως με τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀλλὰ μετὰ τὸ αὐτῶν δὲν ὑπῆρχεν ὁ Ἀβραάμ-βεν-Γήρσεν. Ἐρωτήσας τέλος ἂν ὑπῆρχεν ἐν τῇ πόλει ἄνθρωπος τις φέρων τὸ ὄνομα τοῦτο, τῷ εἶπεν· «Μήπως ἐνοεῖς τὸν Δὸν Ἀβραάμ τὸν ὑπέρπλοτον; Πῶς εἶναι δυνατόν ἄνθρωπος οἷος σὺ νὰ καταδεχθῆ νὰ ζητήσῃ πληροφορίας περὶ ἐνὸς ἐθνικοῦ, ὅστις οὐδὲ μίαν κἄν φορὰν ἐφάνη εἰς τὴν συναγωγὴν ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους, καὶ τοῦ ὁποῦ ἡ ἀσέβεια εἰς τοιοῦτον ἐφθασε βαθμὸν, ὥστε νὰ τρώγῃ κρέας μαγειρευμένον ἀπὸ χριστιανούς. Ἄπαντες ἐκπληττόμεθα διακτὶ δὲν βαπτίζεται, διαγραφόμενος οὕτω πῶς ἀπὸ τῆν βίβλον τῆς ζωῆς. Βεβαίως, ῥαββῖνε Ῥαχῆ, δὲν πρέπει νὰ ἀναμιχθῆς μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου». «Ὁ μέλλον μου σύντροφος εἶναι μοναδικὸν πρόσωπον» διενόηθη ὁ ῥαββῖνος Ῥαχῆ, καὶ ἐρρίψε βλέμμα ἐταστικὸν ἐπὶ τοῦ βίου του, μὴ ἀνακαλύψῃ ἀμαρτημὰ τι ἐκ παραλείψεως ἢ ἐνεργείας πηγάζον, ὅπερ τὸν ταπεινοῖ τοσοῦτον.

— Βεβαίως δὲν θέλεις ὑπάγει νὰ ἰδῆς τοιοῦτον πρόσωπον, ἐπανελάθειν ὁ ῥαββῖνος, πρὸς δὲν ὁ Ῥαχῆ εἶχεν ἀπευθύνει τὴν ἐρώτησιν.

— Ἴσως δυνήθω νὰ τὸν ἐπαναφέρω εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν.

— Μὴ πιστεύσης τοῦτο· πᾶσα προσπάθεια ὑπὲρ αὐτοῦ εἶναι ματαία. Κάμε ὅμως ὅπως ἐγκρίσεις.

Ὅταν ὁ ῥαββῖνος Ῥαχῆ ἐφθασεν ἐμπροσθεν τῆς κατοικίας τοῦ Δὸν Ἀβραάμ, ἐθαύμασεν αὐτήν, οὐσαν ἐν πλάτιον κεκοσμημένον με τόσῃ ἐπιμέλειαν καὶ φιλοκαλίαν, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ καρδία τοῦ προσδύτου ῥαββῖνου συνεκινήθη, καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ εὐρῆ τι ἀξιόμειπτον, ἐκτὸς μόνον ὅτι

δὲν ἤρμοζεν εἰς ἓνα υἱὸν τοῦ Ἰσραὴλ νὰ ζῆ ἐν τῷ μέσῳ τοσαύτης λαμπρότητος, ἐνῷ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἀδελφῶν του ἔζη ἐγκαταλειμμένοι εἰς πτωχείαν καὶ ἀθλιότητα. Ὅταν διήλθε τὰς κιγκλίδας εὐρέθη ἐντὸς αὐλῆς, ἐνθα ὑπῆρξεν με ἐπίχρυσον στολήν, ὑπεδέχοντο τοὺς με λαμπρὰς ἀμάξας ἐρχομένους πρὸς ἐπίσκεψιν. Ὁ ῥαββῖνος ἀπεφάσισε ν' ἀπομακρυνθῆ χωρὶς νὰ ἰδῇ τὸν Δὸν Ἀβραάμ, καὶ διὰ τοῦτο ἠρώτησέ τινα τῶν ὑπηρέτων με τὴν ἐλπίδα ὅτι ἤθελε διωχθῆ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἔχει οὕτω πρόφασιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὑπῆρτης ὅμως τὸν ἐδέχθη μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ, τὸν ὠδήγησε μέχρι τοῦ ἀνωτάτου μέρους μεγάλης μαρμαρίνης κλίμακος καὶ τὸν εἰσήγαγεν εἰς ἀντιθάλαμον πλουσίως κεκοσμημένον, ὅπου τὸν παρέκάλεσε νὰ ἀναμείνῃ στιγμὰς τινὰς. Ὁ ῥαββῖνος μείνας μόνος ἐσκέφθη καθ' ἑαυτόν. «Πρέπει νὰ ὑπάρχῃ λάθος τι· ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι κακὸς Ἰσραηλίτης καὶ δὲν ἔχει οὐδεμίαν θρησκείαν, ἀπῆλασεν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν τὸν θρόνον του καὶ τὴν χρυσὴν τράπεζαν· πῶς εἶναι δυνατόν ἡ εὐδαιμονία τοῦ παραδείσου νὰ ἦναι ἐπιφυλαγμένη εἰς τὸ μέλλον αὐτοῦ; εἶναι τόσον πλούσιος, ὥστε δὲν εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ εἰσελθῆ εἰς τὴν τρίβον τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς ἀφοσιώσεως. Ἐν τούτοις θέλω προσπαθῆσαι, ἴσως εἶμαι τὸ ὄργανον τοῦ Θεοῦ.

Ἡ θύρα ἦνοιξε καὶ ἄνθρωπος ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ὠραῖος τὸ πρόσωπον καὶ τριακοντοῦτης τὴν ἡλικίαν εἰσῆλθεν· ἦτον ὁ Δὸν Ἀβραάμ. Ἐδέχθη εὐχαρῶς τὸν ῥαββῖνον, καὶ με ὕψος φιλικώτατον εἶπε πρὸς αὐτόν· «Εἶθε ἡ ταπεινή μου στέγη νὰ τιμηθῆ ἐπὶ πολὺν χρόνον με τὴν παρουσίαν ἀνδρὸς τόσον σοφοῦ καὶ εὐλαβοῦς.»

— Εὐλαβοῦς! ἀνέκραξεν ὁ ῥαββῖνος· πῶς τολμᾶτε νὰ ὀμιλήσητε περὶ εὐλαβείας, ἀφοῦ παραβιάζετε καὶ περιφρονεῖτε τὸν νόμον; Σᾶς ἀναγγέλλω ὅτι ἐρχομαι ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου μας.

— Εἶμαι πεπεισμένος περὶ τούτου, εἶπεν ὁ Δὸν Ἀβραάμ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπαναλαμβάνω νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν εὐχαριστήσιν μου ὅτι ἤλθετε. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς ἐπιπλήξεις σας, καλὸν εἶναι νὰ φεῖδῃσθε αὐτόν, διότι ἐγὼ ἐξελεξάμην ἄπαξ διὰ παντὸς τὸ εἶδος τῆς ζωῆς μου. Ἀλλ' ἔστω, ἃς γνωρισθῶμεν καὶ ἃς εἶμεθα φίλοι· τιμῆσατέ με αὐριον με τὴν παρουσίαν σας εἰς τὴν τελετὴν τοῦ γάμου μου.

— Ἄ! μέλλετε νὰ νυμφευθῆτε, βεβαίως ἐθνικὴν;

— Ὅχι, νυμφεύομαι μίαν ἐκ τῶν θυγατέρων Ἰσ-

ραγί, νέαν ώραίαν, έρασίαν και αγαθήν. Έλθετε αύριον και θέλετε τήν ιδήν.

— Είναι πλουσίαι;

— Όχι.

— Καλά! Εάν τουλάχιστον εισήρχετο εις τιμίαν τινα οίκιαν Ιουδαϊκήν ήθελεν εισθαι ευχάριστον τουτο ενώπιον του Κυρίου. Άλλά, τίς οίδεν; — είναι ίσως μία ευεργεσία. Θέλω έλθει.

Η συνομιλία διεκόπη υπό τινος υπηρέτου αναγγειλαντος τήν έλευσιν πτωχής γυναικός.

— Πτωχή γυνή! ανέκραξεν ο Ραββίνος· ο γάμος σας τελείται αύριον και εισέτι δεν έφροντίσατε περι των πτωχών· πρέπει να έρχονται όλοι να σας ένθυμίζωσι τὰ καθήκοντά σας; Τί αίσχος! — Αγαπητέ μου, Ραββίνε Ραχή, απήντησεν ο Δόν Αβραάμ, είσθε πολύ αυστηρός. Συνοδεύσατέ με πλησίον τής γυναικός ταύτης, απευθυνάτέ της ύσας έρωτήσεις θέλετε και θά κρίνητε.

Μετέβησαν εις τὸ δωμάτιον ένθα περιέμενεν ή γυνή και έρωτήσαντος αυτήν του Ραββίνου, απήντησεν αυτή· « Γνωρίζω ότι διανεμήθησαν έλεημοσύναι εις τούς πτωχούς, άλλ' έγώ δεν ήλθον διά τουτο ».

Ο Ραββίνος Ραχή έχάρη πολύ μαθών ότι ο μέλων αυτού σύντροφος ήτον τουλάχιστον φιλόσπλαγγχος· εισώπησεν ύθεν, ο δε Δόν Αβραάμ ήρώτησε τήν γυναίκα· « Τί ζητείτε; τί δύναμαι να κάμω υπέρ ύμων; »

— Ηλθα να σας ζητήσω μίαν συμβουλήν.

— Λέγετε, και έστὲ βεβαία ότι θέλω σας συμβουλεύσει ως φίλος.

— Είμαι πτωχή χήρα, τῷ εἶπεν εκείνη, με τέσσαρα τέκνα, ών τὰ τρία είναι μικρῆς ηλικίας· ο πρωτότοκος μου, δεκαοκταετής ών, εργάζεται δι' ήμας, και διά τής τιμιότητός του και τής τέχνης του μάς διετάρει καλώς, άλλὰ σήμερα εύρισκεται επικινδύνως ασθενής.

— Λοιπόν, δυστυχισμένη, σου χρειάζεται ιατρός· θέλω σου στείλει τὸν εδικόν μου.

— Όχι, Δόν Αβραάμ, ιατρός δεν θέλει τὸν ώφελήσει, διότι πάσχει από έρωτα, και έρωτα δυστυχῆ. Ηλπίζε να νυμφευθῆ νέαν πτωχήν και τιμίαν ως αυτός, άλλ' οί γονεῖς τής κόρης παρκαίνουσιν αυτήν να υπανδρευθῆ άνθρωπον πλούσιον.

— Γύναι, διατί μου λέγεις ταύτα; τῷ εἶπεν ο Αβραάμ.

— Διότι σεις είσθε ο πλούσιος εκείνος άνθρωπος, Δόν Αβραάμ, και ήδη από σας εξέθεσα ταύτα,

σας απόνω ενώπιον του Θεου και τής συνειδήσεώς σας.

— Πώς ονομάζεται ο υἱός σας; ήρώτησεν ο Δόν Αβραάμ, ταπεινῆ τῆ φωνῆ.

— Αβραάμ-βεν-Μανουήλ.

Ότε ή γυνή απεσύρθη, βλέπων ο Ραββίνος ότι ο Δόν Αβραάμ εἶχεν ώχριάσει πολύ, και ότι μεγάλαι βανίδες ιδρώτος εκάλυπτον τὸ πρόσωπόν του, τῷ εἶπε πρὸς παρηγορίαν. « Δεν είναι τίποτε, πότε μου δεν ήκουσα να γίνῃ λόγος, ότι ανθρωπός τις απέθανεν από έρωτα. »

— Αληθώς; εἶπεν ο Δόν Αβραάμ.

— Έστὲ βέβαιος ότι ο νέος ούτος δεν θέλει αποθανει. Μετά τινα καιρόν θέλει εὔρει άλλην γυναίκα, επίσης ως αυτήν ώραίαν.

— Δεν εύρίσκειται άλλη ως αυτήν υπό τὸν ήλιον, ανέκραξεν ο Δόν Αβραάμ με ήθος παθητικόν. Εἰς ήλιος υπάρχει εις τούς ούρανοὺς, αφανίσασατέ τον και τὸ πᾶν σκοτίζεται· ο αήρ καθίσταται παγετώδης, οί λειμώνες αποβάλλουσι τήν χλοερότητά των, οί κήποι τὰ άνθη των όταν αφανισθῶσιν όλα ταύτα και ή ζωὴ ένταυτῷ αφανίζεται. Ζωὴ άνευ έρωτος είναι οὐδέν! Ω, ή γυνή αὕτη έχει δικαίον!

— Καλά, Δόν Αβραάμ, ο σκοπός μου ήτο να σας παρηγορήσω. Καθήκον είναι να παρηγορηθῆ ο φιλοξενούμενος τὸν φιλοξενούντα· ο γάμος σας δυνατὸν να γίνῃ πρόξενος πόνου εις τὸν έραστὴν μάλιστα τής μνηστῆς σας, άλλ' όμως πιστεύω εν ειλικρινείᾳ ότι δεν δύναται να γίνῃ πρόξενος θανάτου. Η λύπη αὕτη είναι εκ των υπερνικωμένων. Πρέπει όμως, και είναι περιττὸν να τὸ εἴπη τις, να ενεργηθῆ τι υπέρ τής οικογενείας του έραστοῦ.

— Έχετε δικαίον, Ραββίνε Ραχή, πιστεύω ότι μέχρι τής αύριον θά κάμω τι δι' αυτήν. Μη λησμονήσητε να έλθητε εις τήν πρό του γάμου προσευχήν.

Τήν ἐπιούσαν εφθασε κατά τήν προσδιορισμένην ακριβῶς ώραν ο Ραββίνος εις τὸ μέγαρον του Δόν Αβραάμ, περίξ του οποίου συνωθεῖτο τὸ πλῆθος, ενῶ συγχρόνως μικρὰ σειρά προσκεκλημένων ήρχετο μετά σπουδῆς να προσφέρῃ τὰς συχαριτηρίους εὐχὰς τής εις τὸν πλούσιον μελλόνυμφον.

Η σκηνὴ υπό τήν οποίαν έμελλε να τελεσθῆ ή τελετὴ του γάμου εἶχεν ιδρυθῆ εν τῇ αὐλῇ, τής οποίας τὸ μαρμαρίνον έδαφος εκάλυπτετο από άνθη. Γενομένης τής προσευχῆς, ή κόμη προσπο-

ρευομένων τὼν μουσικῶν και δαδούχων ωδηγήθη εις τήν αὐλήν, όπου ο συμβολαιογράφος ανέγνω τὸ συμβόλαιον του γάμου. Μετά τήν ανάγνωσιν λαθὼν τὸν λόγον ο Δόν Αβραάμ εἶπεν· « Υπαρχει μικρόν τι σφάλμα· τὸ ὄνομα του νυμφίου είναι Αβραάμ-βεν-Μανουήλ, και όχι Αβραάμ-βεν-Γήρσεν· έγώ δεν ήμην εἰμὴ προξενητής, κατά δε τὰ άλλα οί ὅροι μένουσι οί αὐτοί, και ανατιθημι τήν διούκνησιν τὼν υποθέσεων μου εις τὸν Αβραάμ-βεν-Μανουήλ εφ' ὅσον θέλω περιηγηθῆ εις τὸ εξωτερικόν. Οί μουσικοί και δαδούχοι ἄς συνοδεύουσι τὸν Αβραάμ-βεν-Μανουήλ και τούς συγγενεῖς του εις τήν αὐλήν. »

— Ω! ανέκραξεν ο Ραββίνος Ραχή, εἶπτε τῷ αὐτῷ αξιοῦ σύντροφός μου εν τῷ παραδείσῳ!

Η εκδήλωσις αὕτη του Ραββίνου δεν παρετηρήθη· διηγήθη όμως κατόπιν τὸ ὄνειρόν του εις τὸν Δόν Αβραάμ, ὅτις τῷ απήντησε φειδωλῶς· « Ευχαριστοῦμαι πολύ πληροφορούμενος τουτο· πολύ χάριεν θά ήναι να έχω καλὸν γείτονα, τοσούτω μάλλον, προσέθηκε με τρέμοντα χεῖλη, καθόσον θέλω έλθει μότος. »

Εκτοτε ὀκτακόσια παρηλθονέτη ἄπαντες δε θέλομεν ιδεῖ εν παρακάθηται εις τήν αὐτὴν τράπεζαν.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ — Τὸ μάλλον εκπλήσσον τὸν εις τήν χώραν ταύτην τὸν αντιπῶδον φθάνοντα περιηγητήν, είναι τὰ καθ' ὅλους νέαν και αντίστροφον έποψιν παρουσιάζόμενα αὐτῷ φυσικὰ φαινόμενα, ως παραδείγματος χάριν αἱ ὡραι του έτους, διότι ο Ιανουάριος εκεί είναι ο μέσος μὴν του θερούς, ο δε Ιούλιος του χειμῶνος, ή ανοιξίς αρχεται τὸν Σεπτέμβριον και Οκτώβριον, τὸ εἶρ από τὰς αρχὰς Νοεμβρίου μέχρι τέλους Φεβρουαρίου· ο Μάρτιος, Ἀπρίλιος και Μάιος φέρουσι τὸ φθινόπωρον, κατά δε τούς ἐπιλοιπούς μῆνας εἰς 31 Αὐγούστου είναι χειμῶν, τρεῖς δε μῆνας βρέχει τὸν Μάρτιον τὸν Ἀπρίλιον και τὸν Αὐγούστον.

Όταν ήμεῖς έχομεν μεσονύκτιον εκείνοι έχουσι μεσημέριον και τ' ανάπαλιν, όταν δ' ήμεῖς βλέπομεν τὸν ήλιον πρὸς νότον, εκείνοι τὸν βλέπουσι πρὸς βορρᾶν· εὐδίας ούσης τὸ βαρόμετρον εν Αυστραλίᾳ κατὰδύκει, αναδύκει δε εν καιρῷ θυέλλης. Κατὰ τὸν Ιούλιον παρ' ήμιν ή ήμέρα

είναι μεγίστη, παρ' αὐτοῖς δε τὸν Δεκέμβριον· ο θερμὸς αήρ πνέει εκει από του βορρᾶ, ο φυσὸς εκ του νότου, ο δε καύσων είναι ἐπαισθητὸς εις τὰ ὑψηλὰ μέρη.

Εἰς όλα ὑπάρχει αντίθεσις· οί κόκκοι είναι μελανοί εις τὰ μέρη εκείνα, οί δε ἀστοὶ λευκοί, ή μέλισσα δεν κεντᾶ, τὸ πτηνὸν δεν φάλλει· ή γλαυξ φαίνεται τήν ήμέραν, ο δε κόκκυξ τήν νύκτα μόνον φωνάζει τὸ ὄνομά του. Υπαρχουσι τετράποδα ξαμφοφόρα και άλλα προικισμένα υπό τής φύσεως με σάκκους, εντός των οποίων μετακομίζουσι τὰ μικρά των· οί κέρασοι δεν έχουσι πυρήνας και τὰ δένδρα δεν παρέχουσι ως ἐπὶ τὸ πλείστον σκιάν, επειδή τὰ φύλλα των είναι ὀρθια και όχι πλάγια.

Εν ενὶ λόγῳ, απαιτεῖται ἀρκετὴ χρόνου παρελεύσις, ὅπως ο περιηγητὴς προσοικειωθῆ πρὸς τὰ περιεργα μὲν άλλὰ και φυσικώτατα ταύτα φαινόμενα.

Ο διάσημος συγγραφεὺς τὼν περιηγήσεων του Τζοσέφ. Λιβερ Ιωνάθαν Σβάιτς ὠδοιπόρει συνήθως πεζῶς· εν μιᾷ λοιπόν τὼν ημερῶν, φθιάσας περι λύγων ἀρᾶς εις τι πανδοχεῖον και ζητήσας κλίνην εἶλαθε παρὰ του πανδοχέως ἀπόκρισιν, ότι δεν ὑπῆρχε καμμία διαθέσιμος, και ότι επομένως δυοῖν θάτερον, ή έπρεπε να κοιμηθῆ εις τὸν ἀχυρῶνα ή να συμμερισθῆ τήν κλίνην χωρικοῦ τινος, πρὸ ὀλίγου καταλύσαντος εις τὸ πανδοχεῖον. Επρότιμησε τήν κλίνην και μόλις ἐξηπλώθη, ο χωρικός ήρχισε τήν δουλίαν· τῷ διηγήθη δε ότι εις τὸ παρακείμενον χωρίον εκάμεν επικερδέστατας ἀγοράς και άλλα παρόμοια·

— Έγώ δεν εἶμαι τόσον τυχερός εις τὰς επιχειρήσεις μου, απεκρίθη ο Σβάιτς, διότι μόλις εἶξ ἐκρέμασα από τής νέας συνόδου τὼν κακουργιοδικείων. — Τί! ἐκρέμασες; και τί ἐπάγγελμα λοιπόν έχεις; — Είναι δυσάρεστον τὸ ἐπάγγελμά μου άλλὰ και καλὸν ἀφ' ἐτέρου· εν ἐπιθυμῆς ευχαρίστως σοὶ τὸ διδάσκω. — Εἶπέ μοι πρῶτον ποῖον είναι. — Είναι δῆμιος. — Δῆμιος! — Ναί, και ὑπάγω εις Τυβούρην να κρεμάσω εν νέαν ζεσσομένους ἀρχοντες τὼν δικῶν. Ο ἀγαθὸς χωρικός ταύτα ἀκούσας εφωγεν έντρομος και κατέβη εις τὸν ἀχυρῶνα, ο δε Σβάιτς εἶμινε κύριος δλοκλήρου τής κλίνης.

ΠΕΡΙ ΠΟΡΤΟΚΑΛΛΕΑΣ — Κυρίως πατρίς τής Πορτοκαλλέας είναι ή Κίνα και αἱ Ινδία, πῶς δε μετεφέρθη και υπό τίνος εις Εὐρώπην, τουτο πολλοχῶς ιστορεῖται· και οί μὲν ἀποδίδουσι α-

πασαν τὴν τιμὴν τῆς πολυτίμου ταύτης μετεμ-
φυτεύσεως εἰς τὸν ἱεραπόστολον Καρπίον, ἐκ
Κίνας ἐπανελθόντα τῷ 1274, ἄλλοι εἰς τὸν θα-
λασσοπόρον Μάρκον Πόλον, καὶ ἄλλοι τέλος ὑπο-
στηρίζουσι ὅτι ἡ Πορτοκαλλέα μετεφέρθη εἰς
τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν 15^{ην} ἑκατονταετηρίδα
ὑπὸ τῶν Πορτογάλλων, ὑπερ ἴσως καὶ τὸ ἀλη-
θέστερον, καθ' ὅσον δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐκ τῆς
συγγενείας τοῦ ὀνόματος. Σώζεται δὲ εἰς Λισα-
βῶνα εἰς τοὺς κήπους τοῦ κόμητος Σαιν-Λω-
ρὰν καὶ δεικνύεται εἰς τοὺς περιέργους ἡ πρώτη
ἐν Εὐρώπῃ κομισθεῖσα καὶ καλλιεργηθεῖσα Πορ-
τοκαλλέα ἐξ ἧς παρήχθησαν ὄλαι αἱ σήμερον
ὑπάρχουσαι!

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ.

25 Αὐγούστου 1863.

Τὸ ἐν Φραγκοφορτίῳ συζητηθέν συνέδριον τῶν
γερμανῶν ἡγεμόνων, τὸ ὅποιον κατ' αὐτὰς πε-
ραιοῖ τὰς συνδιασκέψεις του κατὰ τὰς τελευταίας
εἰδήσεις, ἀπασχολεῖ τὴν προσοχὴν τῆς Γερμανι-
κῆς ὁμοσπονδίας. Οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἐν τῇ λοιπῇ
Εὐρώπῃ μετὰ ἐνδιαφέροντος οὐ μικροῦ ἀναμένουσι
τὸ τέλος τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ἐκτάκτου τού-
του συνεδρίου, ὅπως ἴδωσι τὰς ἀποφάσεις του,
καθόσον δὲν ἐπετρέπη εἰς οὐδένᾳ ἢ ἐν αὐτῷ εἰ-
σοδος κατὰ τὸ διάστημα τῶν συζητήσεων. Πολ-
λὰ ἐν τούτοις διαθρυλλοῦνται καὶ πολλὰ ἀντικει-
μενα συζητηθέντα ἐξετέθησαν ἐν ταῖς γερμανι-
καῖς ἐφημερίσι μετὰ λεπτομερειῶν τινων. Τὸ κεί-
μενον τῶν αὐστριακῶν προτάσεων, ἂν καὶ δὲν
ἀπεβρίβη, ὑπέστη ὅμως μεταβολὰς τινας. Ἡ
λίαν φιλελευθέρᾳ μερὶς τοῦ ὑψηλοῦ τούτου συν-
εδρίου, ἀρχηγὸν ἔχουσα τὸν ἡγεμόνα τοῦ Κο-
βούργου Ἐρνέστον, ὑποστηρίζει ἀρχᾶς φιλελευ-
θέρους καὶ πρὸ πάντων ἐπιμένει εἰς τὴν διὰ τῆς
καθολικῆς ψηφοφορίας ἐκλογὴν τῶν βουλευτῶν.
Τὸ ἀντίθετον κόμμα ἐξ ἐναντίας προσπαθεῖ νὰ
ἐλαττώσῃ τὰ πρὸς τὸν λαὸν παραχωρούμενα προ-
νόμια, καὶ ἐμποδίσῃ οὕτω τὴν ἐπέκτασιν τῶν
νέων ἰδεῶν. Συζητηθέντος τοῦ ἀντικειμένου τού-
του ἀπεβρίβη ἡ περὶ καθολικῆς ψηφοφορίας πρό-
τασις καὶ παρεδέχθη τὸ ἄρθρον τῶν αὐστριακῶν
προτάσεων.

Καὶ εἰς ἕτερα ζήτηματα οἱ ἡγεμόνες ἐδιχο-
γνώμησαν καὶ κυρίως εἰς τὸ περὶ Διευθυντηρίου
μέρος τῶν αὐστριακῶν προτάσεων. Ἡ Αὐστρία

καὶ Πρωσσία ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἡ-
γεμόνων ὡς ἔχουσαι τὸ ἀναμφισβήτητον δικαίω-
μα τῆς εἰς τὸ Διευθυντήριον εισόδου, ἀλλ' ὡς
πρὸς τὴν Βαυαρίαν, ἣτις κατὰ τὸ παρουσιασθὲν
σχέδιον ἀπελάμβανε τὸ δικαίωμα νὰ ἔχη μίαν
ἀνεραῖαν ψῆφον ἐν αὐτῷ, ἠγέρθησαν σφοδραὶ συ-
ζητήσεις ἐκ μέρους τῶν βασιλέων τῆς Σαξωνίας
καὶ Ἀνωτέρου, οἵτινες δὲν ἀναγνωρίζουν κατ' οὐ-
δένᾳ λόγον τὴν γενομένην ταύτην προτίμησιν.
Ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχον, διότι ἡ συνέλευσις παρεδέ-
χθη τὸ διδόμενον τοῦτο πρὸς τὴν Βαυαρίαν δι-
καίωμα.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας μὴ δεχθεὶς νὰ πα-
ρευρεθῆ, ὡς γνωστὸν, ἐπεμψε πρὸς τὴν σύνοδον
ἐπιστολὴν, ἐν ἣ ἐπιμένει μὲν ἀποδοκιμάζων τὸν
τρόπον καθ' ὃν διεξάγεται τὸ ζήτημα, ἀλλ' ὑπο-
δεικνύει καὶ μέσον τι συνδιαλλαγῆς.

Εἰσέτι δὲν φαίνεται ὁλοσχερῶς λελυμένον
καὶ τὸ ζήτημα τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Μεξικῶ,
ἂν καὶ αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες θεωροῦσιν αὐτὴν
βεβαίαν. Ὁ ἀρχιδουξ Μαξιμιλιανὸς ἀναβάλλει τὴν
δριστικὴν ἀπόφασιν του μεχριστότου πεισθῆ ὅτι
δύναται νὰ σεντελέσῃ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ
Μεξικῶ, καὶ ὅτι ἔχει καὶ τὴν συνδρομὴν τῆς
Ἀγγλίας.

Αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Αὐτο-
κράτωρ τῆς Αὐστρίας διαπραγματεύεται ἐν Φραγκο-
φορτίῳ περὶ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ στέμματος τοῦ
Μεξικῶ ὡς ἀργηγὸς τῆς οἰκογενείας. Ἀναμένε-
ται ὅμως ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου ἐκ τῶν
προφορικῶν ἐξηγήσεων τοῦ αὐτοκράτορος Ναπο-
λέοντος μετὰ τοῦ Μαξιμιλιανῶ.

Ἐτεραὶ ὅμως δυσχέρεια, δυνάμεναι νὰ ἐμπο-
δίσωσιν ἴσως τὸν ἐκλεκτὸν τῶν Μεξικανῶν νὰ
δεχθῆ τὸ προσφερόμεν στέμμα, παρουσιάσθησαν
ἐπ' ἐσχάτων. Ἡ κυβερνησις τῶν Ἠνωμένων Πολι-
τειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἤρχισε νὰ ἐπιδεικνύῃ ἀνα-
φανδὸν τὴν πρὸς τὴν Γαλλίαν ἐχθροπάθειάν της,
διατηροῦσα στενὰς σχέσεις μετὰ τοῦ προέδρου
Ζουαρές, οὗ ἐδέχθη πρὸ μικροῦ ἓνα τῶν ὑπουρ-
γῶν ὡς ἀπεσταλμένον, καὶ πέμψασα δεκακισχίλια
ὄπλα πρὸς τοὺς τελευταίους ὑπερμάχους τῆς τοῦ
Μεξικῶ δημοκρατίας

Λόσις τοῦ 13^{ου} Αἰνίγματος.

• ΤΡΑΠΕΖΑ »

Ν. Γ. Θ.